

Česká zemědělská univerzita v Praze

Fakulta agrobiologie, potravinových a přírodních zdrojů

Katedra botaniky a fyziologie rostlin

**Podpora rozvoje obcí poznamenaných odsunem
původního obyvatelstva po 2. světové válce
Obec Kocbeře**

Diplomová práce

**Bc. Eva Rezková
Rozvoj venkovského prostoru**

Vedoucí práce prof. Ing. Václav Hejnák, Ph.D.

© 2020 ČZU v Praze

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Podpora rozvoje obcí poznamenaných odsunem původního obyvatelstva po 2. světové válce" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 30. června 2020

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala prof. Ing. Václavu Hejnákovi, Ph.D., za jeho podnětné rady a zájem o problematiku. Dále děkuji své rodině za pochopení a nezměrnou trpělivost a v neposlední řadě celé řadě osob, se kterými jsem vedla rozhovory o problematice a také všem, kteří byli ochotni zúčastnit se dotazníkového šetření.

Podpora rozvoje obcí poznamenaných odsunem původního obyvatelstva po 2. světové válce Obec Kocbeře

Souhrn

Diplomová práce s výše uvedeným názvem se zaměřuje na problematiku společenského, kulturního a sportovního života a na volnočasové aktivity občanů v obci Kocbeře, která náleží do oblasti bývalých Sudet. Cílem bylo zjistit úroveň občanské společnosti v této obci vzhledem ke skutečnosti, že zde prakticky absentuje spolkový život, který je nedílnou součástí života na venkově.

Pro dosažení cílů byl sledován historický vývoj území Sudet v České republice, které je poznamenáno obměnou obyvatel v rámci odsunu původního zpravidla německy mluvícího obyvatelstva po 2. světové válce. Obrodou vysídlených území musely být původní tradice a původní venkovský život nahrazeny zcela novými strukturami. Pro zjištění úrovně a možností rozvoje společnosti a porovnání srovnatelných parametrů byly vybrány obce Hajnice a Havlovice, které mají s obcí Kocbeře podobné parametry a typovou charakteristiku. Obce regionálně náleží do místní akční skupiny Království – Jestřebí hory. Obec Hajnice náleží též do bývalých Sudet, proto je srovnání s touto obcí vhodné. Naopak obec Havlovice není touto historickou zátěží postižena, takže její fungování je kontinuální, o čemž vypovídá bohatý společenský život s mnoha různorodými aktivitami. Ve všech třech obcích byly vedeny rozhovory se starosty obcí a bylo provedeno dotazníkové šetření mezi občany na téma spolkového života a zapojení občanů do veřejného dění. Důležitou součástí výzkumu je SWOT analýza zaměřená na potenciál spolkového života v obci Kocbeře. Z provedeného výzkumu mezi občany vyplynula nespokojenost občanů s úrovní společenského života v obci Kocbeře, ale také určitý nezájem se osobně angažovat při organizování akcí a aktivně se zapojovat do nejrůznějších aktivit. Tento trend zaznamenává i obec Hajnice, zatímco v obci Havlovice je patrná vyšší aktivita občanů, která převažuje nad pasivním přístupem ke kulturně společenským aktivitám. Výsledky dotazníkových šetření korespondují se zjištěními při rozhovorech se starosty obcí.

Na základě procesu zkoumání a srovnávání úrovní jednotlivých aspektů, které mohou mít vliv na danou problematiku, bylo zjištěno, že historické události po 2. světové válce, které způsobily výraznou obměnu obyvatel, měly výrazně neblahý vliv na rozvoj obcí v bývalých Sudetech. Byla zjištěna nízká míra integrity a angažovanosti současných obyvatel,

ač je občanská vybavenost ve zkoumaných obcích srovnatelná. V úvodu položené hypotézy byly vyhodnoceny v souladu se zjištěními tak, že lze konstatovat, že spolkový život je výrazným hybatelem v oblasti sociálních vztahů v rámci obce a společnosti obecně. Naopak nedošlo k potvrzení hypotéz, že spolkovou činnost lze navrátit do původní podoby před odsunem původního obyvatelstva a také nelze potvrdit, že by v obci Kocbeře byl dostatečný sociální kapitál pro rozvoj spolkového života, což dokládá neochota obyvatel k aktivnímu zapojování do společenského života.

Ze zpracované SWOT analýzy vyplývá, že ač v obci Kocbeře v současné době nefunguje spolkový život, tak má nevyužitý potenciál a příležitosti v oblastech přírodního a historického charakteru včetně výhodného geografického umístění atraktivního pro zájemce o bydlení. Tento potenciál je podpořen stávající dobrou občanskou vybaveností včetně fungujícího základního školství a připravovaných projektů, které jsou zaměřeny na oblast společenského života obyvatel. Úkolem se tak stává vytvořit motivační systém a podpůrné podmínky pro vzbuzení zájmu o společenský, spolkový, kulturní a veřejný život občanů, a tím podpořit vznik nových spolků nebo obnovení zaniklých aktivit.

Klíčová slova: sociální skupina, kapitál ve společnosti, obec, Sudety, volnočasové aktivity

Support for development of towns affected by the relocation of original population after the Second World War Town of Kocbeře

Summary

Thesis of the aforementioned title focuses on the issue of societal, cultural, pastime and sport life of the citizens of Kocbeře, which pertains to the region previously known as Sudetenland. The goal was to ascertain the level of civil society in this town, due to the practically absence of associations, which are a staple of life in the countryside.

In order to reach this goal, the historical development of the Sudetenland area in the Czech Republic has been followed, affected specifically by the change in demography of the region by relocation of the original mostly German speaking population after the Second World War. Revival of the areas affected by relocation had to replace the original traditions and country life with completely new structures. In order to assess the level and options of societal development and comparative parameters, the towns Hajnice and Havlovice were chosen due to their similarities in comparative parameters and characteristic typology to those of town Kocbeře. The towns regionally pertain to active group “Království – Jestřebí hory”. Hajnice is a part of the former Sudetenland region therefore it is suitable for comparison. Contrariwise town of Havlovice has not been affected by this historical event, with its existence being continual which is demonstrated by rich social life with variety of social activities. In all three towns a survey has been performed in a form of interviews with the mayors and questionnaires with the citizens on the topic of associations and inclusion of citizens in the public matters. Important part of this research has been a SWOT analysis focused on the potential of associations in Kocbeře. The survey shows that the citizens of Kocbeře feel discontent in regards to the level of social life in the town but also a certain level of disinterest with personal commitment to organizing social events and participation in various town activities. The same trend is apparent also in Hajnice, while Havlovice show a noticeably higher initiative among its citizens, which surpasses the passivity towards cultural, social activities. The results of questionnaires correspond with the data obtained from interviews with the mayors of the towns.

Based on the research process and by comparing the levels of individual aspects which could affect the issue in question, it has been determined that the historical events after the Second World War, which significantly affected the local demography, had to a great

degree negatively influenced the development of communities in former Sudetenland. Despite the public potential being relatively same in all observed towns, a low level of integrity and social initiative of the current citizenry has been observed. The hypotheses postulated in the introduction were evaluated in conjunction with the findings so as it is possible to state that social life in associations is an important mover in the scope of inter-social relations between citizens in the town and society as a whole. On the contrary the hypothesis that the social life in associations can be reinstated to its original form before the relocation of the original inhabitants has not been proven. It also can't be proven that the town of Kocbeře has sufficient social potential for the development of social life in associations, which is shown by the unwillingness of its citizens towards participation in public social life.

The processed SWOT analysis shows, that despite the fact that the town of Kocbeře currently does not have a functioning social life in associations, it possesses an untapped potential and opportunities in the field of natural and historical significance as well as favorable geographical position which may be attractive for real-estate market. This potential is further supported by the good civil standing including a working primary educational system and planned projects focused on the improvement of public life of the citizens. The task is to create a motivational system and supportive conditions for inducing the interest in social life, associations, cultural and public activities of the citizens and by doing so support the creation of new associations or restore the former social activities.

Keywords: social group, societal capital, Sudetenland, leisurely activities

Obsah

1	Úvod	11
2	Vědecká hypotéza a cíle práce	13
3	Literární rešerše	14
3.1	Obec	14
3.1.1	Stručná historie státní správy a samosprávy v českých zemích	14
3.1.2	Orgány obce	15
3.1.3	Rozdělení obcí	16
3.2	Samostatná působnost obce	18
3.3	Občanská vybavenost	18
3.4	Venkovský prostor a venkovské obce	19
3.4.1	Společenský život ve venkovských obcích	21
3.4.2	Partnerství a meziobecní spolupráce	21
3.5	Občanská společnost	22
3.5.1	Volný čas, kulturní a společenský život	23
3.5.2	Sociální skupiny	24
3.5.3	Kapitál ve společnosti	25
3.6	Spolková činnost na venkově	26
3.6.1	Aktéři a spoluvůrci spolkového života	27
3.6.2	Sbory pro občanské záležitosti	28
3.6.3	Spolky	29
3.6.4	Nestátní neziskové organizace	30
3.7	Spolkový život německé menšiny žijící v České republice	30
3.8	Problematika odsunu původního obyvatelstva po 2. světové válce	31
3.8.1	Sudety	32
3.8.2	Osídlování pohraničí	34
4	Metodika	40
4.1	Charakteristika zkoumaných obcí	40
4.1.1	Obec Kočbeře	42
4.1.2	Obec Hajnice	49
4.1.3	Obec Havlovice	54
4.2	Rozhovory se starosty obcí	58
4.3	Dotazníkové šetření mezi občany	59
4.4	SWOT analýza	62
5	Výsledky	63
5.1	Kvantitativní a kvalitativní výzkum	63

5.1.1	Srovnání vývoje ve sledovaných obcích	63
5.1.2	Rozhovory se starosty obcí Kocbeře, Hajnice, Havlovice	64
5.1.3	Dotazníky od občanů obcí	67
5.2	SWOT analýza – spolkový život v obci Kocbeře	78
5.2.1	Silné stránky.....	79
5.2.2	Slabé stránky.....	79
5.2.3	Příležitosti	80
5.2.4	Hrozby.....	80
6	Diskuze.....	81
7	Závěr	86
8	Seznam literatury.....	88
8.1	Internetové zdroje	94
9	Seznam obrázků a tabulek.....	96
9.1	Seznam obrázků.....	96
9.2	Seznam tabulek	98

1 Úvod

Diplomová práce s názvem „Podpora rozvoje obcí poznamenaných odsunem původního obyvatelstva po 2. světové válce – Obec Kocbeře“ je zaměřena na historické aspekty při budování občanské společnosti v obcích, které byly zasaženy válečnými a poválečnými událostmi v pohraničí. Jedná se o regiony, které náležely k území tzv. Sudet. Po 2. světové válce došlo k výměně obyvatelstva v důsledku odsunu původních obyvatel. Velká část nových osídlenců v Podkrkonoší pochází z vnitrozemského území České republiky a nezanedbatelné množství pochází též ze Zakarpatské Ukrajiny. Tito obyvatelé pak na základě tzv. Benešových dekretů získaly usedlosti v takto postižených obcích, někteří pak i rozsáhlé polnosti, které náležely k zemědělským stavením.

V obcích se zcela novými obyvateli tak absentovaly kořeny tradic, občanské společnosti a pospolitosti. V některých obcích se obyvatelstvo obměnilo zcela, jinde nadále žily rodiny starousedlíků, kteří vzhledem ke svému původu měli právo na území zůstat.

Život v takto zasažených obcích i po sedmdesáti letech po skončení 2. světové války vykazuje určité znaky postižení zejména ve vztahu k půdě a ve vztazích mezi lidmi. Násilné přetržení sociálních vazeb a jejich znovubudování je patrné dodnes. V obcích, kde nově přistěhovalí občané dostali přiděleny zemědělské pozemky, pak neblaze zasáhla vlna kolektivizace. Původní sedláci byly nuceni vstupovat do zemědělských družstev či státních statků. Soukromí zemědělci, kteří se odmítli jakýmkoliv násilným způsobem sdružovat, byli perzekuováni a jejich život byl negativně ovlivňován omezením možností rozvoje a vzdělávání. Takto bývaly postiženy celé rodiny.

Společensko-kulturní a sportovní život byl po válce často zpolitizován a ideologicky zasažen. Politická angažovanost rozdělovala společnost a vztahy mezi lidmi. V obcích, kde došlo k výměně obyvatelstva, pak určitou roli sehrál i fakt, které a jak velké nemovitosti přistěhovavší získali. V obci Kocbeře se jednalo o to palčivější problém, kdy část obyvatel získala nemovitosti včetně polností s vidinou hospodaření a část pak pouze původní tovární domky bez polností nebo pronájmy v bytových domech patřících k místní továrně. Tito noví obyvatelé přišli za prací, tudíž se jednalo o dělnické profese. V této době pak zde vznikl problém mezi těmito dvěma skupinami obyvatel, mezi sedláky a dělníky. Spolupráce těchto ekonomicky nesourodých skupin byla obtížná a tyto znaky jsou patrné do dnešní doby.

V současnosti se v obci konají společensko-kulturní akce ve většinové míře pod záštitou obce, kdy obec oslovuje dobrovolníky z řad občanů pro pomoc s organizací společenských a kulturních akcí. Spolkový život zde prakticky neexistuje až na výjimku sportovního klubu TJ Jiskra Kocbeře, který byl v obci založen v roce 1974. Tento sportovní klub se však specializuje po celou dobu svého trvání výhradně na fotbal a aktivity s ním spojené. V této souvislosti je pak nutno podotknout, že aktivní hráčská základna je z nezanedbatelné části tvořena občany jiných obcí. V období socialismu v obci fungovaly některé organizace, jako byl Sbor dobrovolných hasičů, ochotnické divadlo Bozděch, Svaz žen, ROH, sdružení modelářů. Z dob minulých se pak zachoval při obecním úřadě Sbor pro občanské záležitosti, který organizoval tradiční obecní oslavy jubilentům, vítání občánků a aktivity pro děti, zejména oslavu Mezinárodního dne dětí. Tyto organizace pro nedostatek aktivních lidí však svou činnost ukončily. Zjištění míry soudržnosti mezi lidmi a ochoty spolupodílet se na společenském,

kulturním a sportovním životě a společném aktivním trávení volného času je jedním z cílů této práce.

2 Vědecká hypotéza a cíle práce

Cílem práce bylo zjistit úroveň občanské společnosti v obci Kocbeře s ohledem na fakt, že zde prakticky neexistuje spolkový život, charakteristický pro venkovské oblasti. Bylo sledováno, do jaké míry ovlivnily historické události, zejména pak odsun původního německého obyvatelstva po 2. světové válce, rozvoj obce a zda má dostatečný potenciál pro rozvoj spolkového života.

S využitím získaných teoretických informací a terénních dat budou vyhodnoceny v závěru práce následující hypotézy:

1. Spolkový život výrazně ovlivňuje sociální vztahy ve vesnici
2. Spolkovou činnost lze navrátit do podoby před odsunem původního obyvatelstva
3. Sociální kapitál v obci má dostatečný potenciál pro rozvoj spolkového života

3 Literární rešerše

Pro náležité vyhodnocení získaných informací a dat je nezbytné si nejdříve objasnit základní pojmy, které se týkají tématu práce. Je nutné definovat území, kterého se daná problematika týká a vymezit potřebný rozsah dat. Jedná se zejména o vymezení obcí, jejich poloha a typologie, jakou roli obce zaujímají v hierarchii státu. Podstatou společenského a spolkového života je pak dostatek a naplňování volného času, proto je nutné objasnit obsah termínů naplňující oblast společnosti a společenského života a potřeby žít spolkovým životem. Na společenský život mají vliv historické celospolečenské události a v případě České republiky pak zásadní poválečné uspořádání a porevoluční vývoj. V neposlední řadě je třeba vysvětlit problematiku obcí, kterých se týkalo vysídlení původního obyvatelstva, vymezit oblast, které se tato problematika týká. Vysvětlit obsah názvu Sudety v širších historických souvislostech a v návaznosti na zkoumané území a obyvatele.

3.1 Obec

Zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky stanovuje členění území České republiky na obce, které nazývá základními územními celky a vyšší územní celky. Mezi základní územně samosprávné celky patří všechny obce v České republice. Vyššími územně samosprávnými celky jsou pak kraje, kterých má Česká republika celkem čtrnáct a jejich současné uspořádání vychází z ústavního zákona č. 347/1997 Sb. o vytvoření vyšších územních samosprávných celků. Obec je pak vždy součástí vyššího územního samosprávného celku.

Konkrétním a základním pojmem, se kterým se v této práci zabýváme je obec. Obcí rozumíme veřejnoprávní korporaci s vlastním majetkem, kterou zastupují navenek fyzické osoby prostřednictvím orgánů obce. Základní vymezení obcí v České republice je ukotveno v zákoně č. 128/2000 Sb. o obcích, obecní zřízení.

3.1.1 Stručná historie státní správy a samosprávy v českých zemích

Za počátky obecního zřízení lze považovat tzv. Stadionovo obecní řízení, které do uvedl v platnost Prozatímní zákon obecní, vydaný 20. března 1849 Františkem Josefem I. ve formě císařského patentu č. 170/1849. Kategorizace obcí v pojetí Stadionova obecního řízení hovořila o obcích místních, okresních a krajských, přičemž v platnost vstoupily pouze předpisy o obcích místních. Další posun v obecním pojetí představoval Schmerlingova ústava (Schelle 2016) či jinak řečeno Únorová ústava či únorový patent z 26. února 1861, která hovořila dále o obcích zemských, a bylo možno udělovat zvláštních statutů významnějším městům. Realizaci zajišťoval říšský obecní zákon č. 18 ř. z., který specifikoval základní pravidla v jednotlivých zemích. Ty pak měly možnost vydávat vlastní obecní zřízení. Mezi občany obce byli zařazováni občané mající domovské právo v obci, kde platili daň a přespólní, což byli všichni ostatní, kteří pak ale neměli volební právo, nemohli se účastnit obecního rozhodování a za jistých okolností mohli být vypovězeni (Schelle 2016). Dalším mezníkem v dějinách veřejné správy je postupný vznik národních výborů po roce 1918. Nejdříve se jednalo o národní výbory velkých měst, jakými byla Praha, Brno a Slezská Ostrava, později i národní výbory v českých okresech. Kromě okresních národních výborů vznikly i místní národní výbory, ale pouze v některých obcích. Jednalo se o politické orgány. Již před vznikem republiky 28. října 1918

byla diskutována otázka obecních samospráv (Bráf et al. 1907). V letech 1923 a 1927 došlo české obecní zřízení k zařazování územních celků do kategorií měst, městysů a vesnic.

Za tzv. druhé Česko-Slovenské republiky v letech 1938-1939 po Mnichovské dohodě okupací Sudet došlo k redukci čistě československých úřadů a k fetišizaci státní správy. Rok 1939 znamenal likvidaci Československa a nástup fašistické diktatury. Protektorát Čechy a Morava vznikl po odtržení Slovenska v roce 1939 a jeho trvání je datováno do roku 1945. V tomto období bylo toto území součástí Říše a ve velké míře i jejího správního uspořádání. Úpravami obvodů a postupným oklešťováním došlo k postupné likvidaci samosprávy a odbourávání autonomie (Schelle 2016).

Základy poválečného uspořádání Československé republiky byly dány již v roce 1939 v Paříži jako reakce na mnichovskou dohodu, založením Československého národního výboru, čímž byla demonstrována existence české státnosti (Schelle 2016). V roce 1945 po osvobození země byly namísto prozatímních orgánů zřízeny národní výbory, které se staly jedinými místními orgány státní moci a správy (Schelle 2016). Státní správa v socialistickém Československu v období 1948–1990 byla postavena na soustavě národních výborů, kam náležely národní výbory ústřední, krajské, okresní, městské, obvodní a místní.

Od roku 1990 byla původní soustava národních výborů nahrazena organizací všeobecné územní správy, jinak řečeno obnovení obecní (místní) samosprávy v České republice (Kadečka 2007). Proces legislativní revitalizace pokračoval přijetím Ústavy České republiky v roce 1992 a dále i v roce reforma územní veřejné správy v roce 2000.

Obec v současném základním pojetí je územním samosprávným celkem. Toto slovní vyjádření obsahuje rozměr prostorový, právní a společenský. Jedná se tedy o určité území, které má jasně dané hranice, na jehož území žije společenství občanů, které se vlastními silami snaží o své území a život v něm, starat a pečovat.

Charakteristickými znaky obcí je území, obyvatelstvo, majetek, hospodaření, právní subjektivita a právo tvorba, samospráva, soustava orgánů, které zajišťují samotný chod obce. Tyto znaky pokrývají základy územní, personální, ekonomické a právní.

Působnost obcí je stanovena na působnost přenesenou a samostatnou. Přenesenou působností rozumíme výkon státní správy, který je do přesně stanovené míry delegován na územní samosprávu. Rozsah přenesené působnosti je stanoven zákonem. V této souvislosti je dána obci možnost vydávat nařízení obce a správní rozhodnutí.

Pro činnost obcí je důležitým předpisem zákon č. 500/2004 Sb., správní řád. Tímto předpisem se řídí a vykonávají správní řízení, mimo jiné i kontrola ze strany občanů při podání podnětů, petic či stížností. Tato podání jsou přínosná pro činnost obce z hlediska možnosti občanů se spolupodílet na chodu obce.

3.1.2 Orgány obce

Mezi základní orgány obce řadíme zastupitelstvo obce, radu obce, starostu a obecní úřad. Zastupitelstvo obce je nejdůležitějším orgánem obce, který je tvořen členy vzešlých z komunálních voleb. Je to jediný obecní orgán, který zmiňuje Ústava ČR. Radu obce nemohou mít zřízeny obce, kde má zastupitelstvo obce méně jak 15 členů. Obec navenek zastupuje starosta, který je volen zastupitelstvem obce zpravidla na ustavujícím zasedání.

Dalšími orgány obcí jsou dále komise a výbory, které však mají pouze poradní a iniciativní funkci. Jedná se orgány, které jsou zřízeny buď radou obce, nebo zastupitelstvy. Nejčastěji se můžeme setkat s komisí pro občanské záležitosti, komisí sociální, dopravní bytovou, kulturní, sportovní, pro životní prostředí, pro zájmové činnosti apod. Zvláštním orgánem obce je speciální komise podle ustanovení zvláštních zákonů. Zřizuje ji starosta s tím, že v čele tohoto orgánu může být jen osoba se zvláštní odbornou způsobilostí dotyčné oblasti. Jedná se zejména o povodňovou komisi, přestupkovou komisi bezpečnostní komisi nebo komisi pro sociálně-právní ochranu dětí dle speciálních právních předpisů.

Ze zákona musí mít obec zřízeny výbory finanční a kontrolní, v jejichž čele vždy stojí člen zastupitelstva obce.

Orgánem obce může být obecní či městská policie. Zvláštní orgány obce mohou být zřízeny za účelem speciálního výkonu státní správy. Zřízením takových orgánů opravňuje zákon o obcích starostu tam, kde není zřízena rada obce, ale také zastupitelstvo obce. Přesná pravidla pro zřizování dalších orgánů stanovuje zákon.

Tabulka 1 Počet členů zastupitelstva dle počtu obyvatel (Vlastní zpracování)

Počet obyvatel	Počet členů zastupitelstva
do 500 obyvatel	5 až 15 členů
nad 500 do 3 000 obyvatel	7 až 15 členů
nad 3 000 do 10 000 obyvatel	11 až 25 členů
nad 10 000 do 50 000 obyvatel	15 až 35 členů
nad 50 000 do 150 000 obyvatel	25 až 45 členů
nad 150 000	35 až 55 členů

Počet členů zastupitelstva obce vychází ze zákona o obcích. Jednotlivé počty členů zastupitelstva dle parametru počtu trvale bydlících obyvatel udává tabulka 1. Podstatnými ukazateli při stanovování členů zastupitelstvy obce je velikost územního obvodu a počet trvale bydlících obyvatel.

3.1.3 Rozdělení obcí

V České republice jsou dvě základní hlediska rozdělení obcí. Jedná se o hledisko velikostní a hledisko využívající rozsah vykonávaných činností přenesené působnosti. Obec s minimálně 3.000 obyvateli je městem.

Hledisko velikostní se převážně využívá v ekonomické oblasti. Kategorizace obcí dle velikosti slouží pro ustanovení jednotlivých orgánů obce, stanovení podílu obce z rozpočtového určení daní, stanovení výše platů obecních funkcionářů a v neposlední řadě je toto zařazení důležité pro oprávněnost podání žádostí do celého spektra rozvojových programů pro získání finančních prostředků na rozmanité obecní projekty. Od zařazení do jednotlivých velikostních skupin se řídí i dozorová a kontrolní činnost v různých oblastech a také přezkoumávání hospodaření obce s veřejnými prostředky.

Podle hlediska využívajícího vymezení rozsahu vykonávaných činností v přenesené působnosti lze zjednodušeně říci, že se jedná o činnosti státní správy, kdy obec vykonává tyto činnosti pouze v případě, kdy to stanoví zákon. V této souvislosti je vhodné uvést vymezení

kategorii obcí, dle rozsahu výkonu přenesené působnosti (Kadečka 2007). Jedná se o obce I., II. a III. stupně. Někdy je možno se setkat s termínem obce I., II. a III. typu.

Základní vymezení:

Obce I. stupně zajišťují základní funkce

Obce II. stupně – obce s pověřeným úřadem

Obce III. stupně – obce s rozšířenou působností

Obce I. stupně zajišťují v obci na úseku veřejné správy celou škálu činností dle platné legislativy v základních oblastech majetkových, hospodaření, v agendě dopravy, životního prostředí, informačních technologií a v obecných činnostech.

V případě, kdy obec I. stupně nemůže některou ze svých základních zákonných činností vykonávat, zákon umožňuje uzavřít veřejnoprávní smlouvu, jíž orgány jedné obce vykonávají část přenesené působnosti, nebo celou přenesenou působnost vykonává za jinou obec. Toto lze využít v rámci stejného správního obvodu obce s rozšířenou působností.

Stanovení obcí II. a III. stupně je vymezeno zákonem č. 314/2002 Sb., o stanovení obcí s pověřeným obecním úřadem a stanovení obcí s rozšířenou působností. V tomto zákoně jsou obce II. a III. stupně taxativně vyjmenovány.

Obcím II. stupně s pověřeným obecním úřadem kromě základního rozsahu přísluší navíc vykonávat agendu pro správní obvod, který zahrnuje více obcí. Tyto obce zajišťují výkon rozhodování v rámci správních řízení v prvním stupni, týkající se práv, kterými jsou stanoveny povinnosti právnických a fyzických osob, pokud zákon nestanoví jinak. Oblasti, jichž se výkon činnosti v přenesené působnosti týká, jsou např. ochrana přírody, ochrana zemědělského půdního fondu či záležitosti vodoprávního úřadu s pravomocí povolování odběru a nakládání s vodami. Dalším oprávněním je pak zajišťování voleb do Parlamentu České republiky, zastupitelstev obcí, zastupitelstev krajů a do Evropského parlamentu. Tyto obce mají možnost též vydávat pro sebe a pro obce I. typu ve svém správním obvodu nařízení. Obce II. typu mohou v určitých případech být zároveň obcemi III. typu.

Obce III. stupně lze v rámci uspořádání v České republice jako mezičlánek mezi obecními úřady a úřady krajskými v oblasti přenesené působnosti státní správy. Oblasti a činnosti, které zajišťují obce III. stupně jsou zejména činnosti úřadů vodoprávních, živnostenských, dále vydávání občanských a řidičských průkazů a cestovních dokladů, vedení registrů motorových vozidel, správa silnic II. a III. třídy, ochrana kulturních památek, ochrana přírody a ovzduší, odpadové hospodářství, poskytování sociálně právní ochrany dětí, poskytování věcných a peněžitých dávek a dalších dle platných právních předpisů.

Charakteristickým rysem sídlení struktury České republiky je velké množství malých venkovských obcí. Tyto obce se potýkají s problémy brzdící jejich rozvoj a funkčnost. Jedná se zejména o konkurenceschopnost a stabilitu, která je důležitou obranou proti vylidňování, diverzifikace malého a středního podnikání včetně tradiční výroby a řemesel a s tím související rozvoj a tvorba pracovních míst. Důležitý je rozvoj technické a dopravní infrastruktury, dopravní obslužnosti, dostupné základní občanské vybavenosti a nabídky služeb (Wokoun et al. 2007).

3.2 Samostatná působnost obce

Samostatná působnost obce je obci svěřena jednak zákonem, ve druhém případě se jedná o záležitosti a činnosti, které slouží zájmům obce a občanů.

V této souvislosti je možno uvažovat jako o samosprávě, kterou Zářecký (1997) vymezuje jako „samostatnou, nezávislou správu svých věcí“. Šamalík (1995) samosprávu vyčleňuje z občanské společnosti a umisťuje ji mezi občana a stát jako hraniční a spojovací linii.

Do samostatné působnosti obce patří záležitosti, které jsou v zájmu obce a občanů obce (Jelínková 2017).

Jedná se o snahy o rozvoj obce prostřednictvím vytváření a schválení rozvojových dokumentů, zejména koncepcí rozvoje obce, územního a regulačního plánu.

Z ekonomického hlediska se pak jedná o tvorbu a schvalování rozpočtových výhledů, ročních rozpočtů, závěrečných účtů obce. Obec může zřídit dočasné a trvalé peněžní fondy.

V organizační oblasti mohou být obcí zřízeny či rušeny organizační složky, příspěvkové organizace, právnické osoby. V této souvislosti obec schvaluje potřebné právní akty, kterými může být schvalování zakladatelských listin a smluv, společenských smluv, stanov. Z personálního hlediska pak obec do organizací se svou majetkovou účastí deleguje své zástupce do valných hromad a navrhuje zástupce do ostatních orgánů. V rámci samostatné působnosti má právo obec vydávat obecně závazné vyhlášky, vyhlásit místní referendum. Péčí o svá území má možnost podávat návrhy změn v rámci svého katastrálního území, dále po dohodě lze schvalovat změny katastrálních hranic a dohody o slučování obcí.

V rámci samostatné působnosti jsou voleni starostové, stanovují se počty místostarostů a členů rady obce, pokud obec radu obce zřídí. Radu lze zřídit v obcích, kde je voleno zastupitelstvo minimálně o 15 členech. Do samostatné působnosti pak spadají volby starostů, místostarostů a členu do stanovených orgánů. Obec má nad rámec zákona, kdy je povinná zřídit výbor finanční a kontrolní, možnost zřídit i další výbory, které zajišťují další činnosti, které jsou výborům zastupitelstvem svěřeny. Další možností je zřizování a rušení obecní policie. Obec vytváří rámec a podmínky pro uspokojování potřeb svých občanů a pro rozvoj sociální péče.

3.3 Občanská vybavenost

Pro život obyvatel je občanská vybavenost důležitým předpokladem pro výběr svého bydliště. Jedná se infrastrukturu, kterou mají lidé v obci k dispozici. Obecně bývá kvantitativně vzato občanská vybavenost na vyšší úrovni ve větších obcích, nejlepší pak v městských oblastech.

Pojem občanská vybavenost je využíván od doby centrálně plánovaného hospodářství ve 20. století. Zahrnuje velkou škálu rozdílných typů staveb. Původně se jednalo o stavby, které doplňovaly obytné a výrobní objekty a zajišťovaly rozmanité služby pro obyvatele. V dnešní době má však toto slovní spojení rozměr širší a zahrnuje záležitosti, které zásadně ovlivňují kvalitu života.

Členění občanského vybavení vyplývá z provozní a prostorové rozmanitosti a vychází z různých hledisek, kterými mohou být například charakter používání, náročnosti na pozemky, polohy území obce, časového vymezení prostoru, či druhu činnosti.

Z hledisko polohy obce lze brát v úvahu zejména možnosti a závislost na bydlení, demografická skladba obyvatelstva, dopravní vzdálenosti a dostupnost, specifické přírodní podmínky.

Podle druhů činností lze občanská zařízení členit na zařízení pro školství a výchovu, kulturu, tělovýchovu a sport, zdravotnictví, sociální péče, maloobchod, ubytování, veřejné stravování, nevýrobní služby, výrobní a opravárenské služby, správa a administrativa, církve, věda a výzkum, specifická zařízení a zařízení pro ochranu obyvatelstva. Některá zařízení mohou být vzájemně slučována a víceúčelově využívána. Zařízení pro občanskou vybavenost udává tabulka 2.

Tabulka 2 Zařízení občanské vybavenosti (Vlastní zpracování)

Občanská vybavenost
Zařízení:
školství a výchovy
kultury
tělovýchovy a sportu
zdravotnictví
sociální péče
maloobchod
ubytování
veřejné stravování
nevýrobní služby
výrobní a opravárenské služby
správa a administrativa
církve
věda a výzkum
specifická zařízení
ochrana obyvatelstva

Mezi základní typy objektů občanské vybavenosti patří základní infrastruktura nutná pro život, jako vodovodní a kanalizační sítě, elektrické sítě, dopravní cesty, ubytovací služby, např. hotely, penziony, nebo ubytovny, restaurace, administrativní a správní budovy, školská zařízení, ordinace lékařů, nemocnice, obchodní domy, prodejny, tržnice, divadla, kina, kulturní domy, sportoviště, dětská hřiště, domovy pro seniory, domy služeb.

3.4 Venkovský prostor a venkovské obce

V hustě propojené společnosti se kulturní identity stávají ostrůvky autonomie (Castells 2005), takže lze usuzovat, že jedinečné vlastnosti v místních oblastech nabízejí potenciál pro rozvoj konkrétních území. Dle OECD (2020), což je Organizace pro hospodářskou

spolupráci a rozvoj (Organisation for Economic Cooperation and Development), by území z pohledu rozvoje venkova mělo vzít v úvahu různé podmínky a potřeby komunit v závislosti na jejich geografických vazbách a jejich místních specifických aktivitách. Spíše než homogenita, různorodé místní charakteristiky a imobilní zdroje nebo majetek venkovského regionu (OECD 2020) by měl být hybnou silou pro rozvoj místní potenciál.

Pro zhodnocení místních aktiv je vytváření dodatečných místních sítí základem neoendogenního rozvoje (Ray 2006) a v rámci obchodní urbanizace venkova je důležitá úloha podnikatelských subjektů. Je klíčovou vazbou v procesu rozvoje (Bosworth, 2010). Efektivní neoendogenní vývoj může překonat kapitálovou nedostatečnost původního endogenního rozvoje (Madden & Mitchell 2014). Tento proces umožňuje venkovským oblastem těžit ze vzájemných vztahů s městskými oblastmi (Brown & Lichter 2011). Jak dále uvádí Lichter & Brown (2011) je tento přístup přínosnější pro území než podlehnout exogenním městským vlivům. Venkovští podnikatelé s rozsáhlými sítěmi jsou pak vnímáni jako propojení pro lokálně nahromaděný kapitál, který má potenciál k rozvoji územních identit, k mobilizaci místní práce a k budování místních kapacit (Madden & Mitchell 2014).

Jasná a přesná definice venkovskosti či venkova je odborníky již dlouho diskutovaná. K definici venkovské oblasti je možno přistupovat z různých úhlů pohledu. Původní přístupy vycházely z dichotomie – polarizace s různou konceptualizací kategorií pro označení společnosti venkovského (ne-městského) nebo městského typu (Velký sociologický slovník 1996).

Při typologii venkova lze vycházet z definice funkčnosti (Halfacree 1993; Cloke & Goodwin 2006). Venkovský prostor je z tohoto pohledu definován následujícími čtyřmi funkčními prvky: využití půdy, malých sídel, domů a životního stylu.

Definice venkovské oblasti jako lokality, která je dalším přístupem k problému, je založen na politicko-ekonomických přístupech (Hodge & Monk 2004). Zavedení konceptu lokality zaznamenal důležitý průlom ve venkovských studiích. Vymezení venkovských oblastí jako lokalit spočívá v odmítnutí původní dichotomie měst a venkova (Egedy et al. 2015). Tato definice definuje venkovské oblasti samy o sobě, a ne jako protiklad k městským oblastem. Koncept vymezení lokalit umožňuje výraznější relativní otevřenost definice, protože lokality mohou být definovány jako území, která tvoří subjekty a jejich skupiny nebo sítě vztahů, které přesahují různé vzdálenosti a důležitost (Egedy et al. 2015), ne jako protiklad k městům.

V současnosti pro charakteristiku a vymezení venkovských obcí v praxi využíváme ukazatel celkového počtu obyvatel nebo typologii urbanistickou či socioprofesionální strukturu v obcích bydličního obyvatelstva. Vymezení obcí uvažuje celé obce včetně všech místních částí.

Venkovský prostor lze vymežit především na základě dvou základních hledisek. Jedná se o vymezení dle venkovských sídel, čímž jsou myšleny venkovské obce s nespojitým zastavěným územím, nebo dle spojitého prostoru, kam zařazujeme jak zastavěné území, tak i volnou krajinu.

Pro charakteristiku venkovských obcí lze vhodně využít tři typologií. Jedná se o hledisko založené na kritériu počtu obyvatel, dále hledisko formální a třetí klasifikace je založena na parametru hustoty zalidnění.

V České republice z hlediska kritéria počtu obyvatel jsou zpravidla venkovskými obcemi považovány obce, které mají méně než 2000 obyvatel, nicméně zákon o obcích č. 128/2000 Sb.

v stanovuje městem obec, která má alespoň 3000 obyvatel. Z formálního hlediska se za venkovská sídla považují sídla, která nejsou městy (Bubeníček et al. 2010).

Eurostat a OECD využívají metodiku, která vychází z podílů zastoupení obyvatelstva v jednotlivých oblastech. Rozlišuje regiony na regiony převážně venkovské, přechodné a převážně městské. Venkov je podle této typologie charakterizován hustotou zalidnění menší než 150 obyvatel na km². V podmínkách České republiky se však při strategickém plánování a ve strategických dokumentech obvykle uplatňuje údaj 100 obyvatel na km². V České republice je pak venkov považován jako území obcí neboli základních územních správních celků, s hustotou zalidnění nižší než 100 obyvatel na km².

Tabulka 3 Územní statistické členění v České republice (Vlastní zpracování)

Úroveň	Název	Jednotek
NUTS I	Stát	1
NUTS II	Regiony soudržnosti	8
NUTS III	Kraje	14
LAU I	Okresy	76 + 15 pražských obvodů
LAU II	Obce	6249

Evropská unie pro určení regionálních ukazatelů vyvinula regionální statistiky. Pro tyto statistiky jsou důležité srovnatelné údaje a muselo dojít k harmonizaci na úrovni EU. Systém NUTS má za cíl sbírání, předávání a šíření regionálních statistik. Tato data využívá statistický úřad Evropské unie – EUROSTAT.

Jednotný právní rámec zavedený nařízením ES č. 1059/2003 umožňuje zajistit, aby byly regionální statistiky stabilní z časového hlediska (Evropský parlament).

3.4.1 Společenský život ve venkovských obcích

Život občanů v obcích je ovlivněn velikostí obce, umístěním v prostoru, vybaveností, klimatem, sociální a demografickou strukturou. Pro potřeby této práce se věnujeme menším obcím do 1.500 obyvatel, s umístěním v podhůří. Obecně pak lze říci, že se jedná o venkovské obce, kde je patrná převaha zemědělských pozemků nad pozemky pro průmyslové využití. Lze se zde setkat s podnikatelskými subjekty spíše místního charakteru.

Pro běžného občana je důležitá základní občanská vybavenost obcí tak, aby bylo možno do velké míry zajistit běžný život s přiměřenou finanční náročností.

3.4.2 Partnerství a meziobecní spolupráce

Specifické partnerské projekty vyžadují specifické aktéry podle sektoru a cíle projektu (Stachová & Vajdová 2011). Některé konkrétní formy spolupráce mají částečnou oporu v zákonech, čímž máme na mysli zájmová sdružení právnických osob, veřejné zakázky, výběrová řízení či spolupráce v rámci dobrovolných svazků obcí nebo na bázi LEADER v rámci činnosti místních akčních skupin. Do těchto partnerství vstupují tři sektory, mezi které řadíme veřejnou správu, podnikatelský sektor a neziskový sektor. Veřejná správa vnáší

do takového partnerství zejména legitimitu, legislativní znalosti, informovanost a administraci. Finanční a realizační záležitosti jsou úkolem pro sektor podnikatelský, který vnáší do procesu potřebnou odbornost a racionalitu vzhledem k veřejnému zájmu. Neméně důležitý pak je prvek dobrovolnictví, nápady a reflexe občanů včetně tradičních dobrovolných sdružení zajišťuje sektor neziskový.

Meziobecní spolupráce je důležitým faktorem jak pro sdílení zkušeností a příkladů dobré praxe, tak i pro odstranění bariér mezi obcemi. V minulosti býval kladen důraz na potřebnost účasti v dobrovolných svazcích obcí, v současnosti se zájem zaměřil na spolupráci v rámci místních akčních skupin. Důležitým faktorem pro participaci a partnerství je zájem aktérů o veřejné dění a výměna informací.

Spolupráce mezi obcemi je dle Bergholze & Bischoffa (2018) způsob, jak se venkovské obce mohou lépe vypořádávat s intenzivní meziregionální konkurencí a demografickou změnou.

Místní akční skupiny, dále též MAS, jsou společenství občanů, neziskových organizací, soukromé podnikatelské sféry a veřejné správy, kterými jsou obce, svazky obcí a instituce veřejné moci, které spolupracují na rozvoji venkova, zemědělství a při získávání finanční podpory z EU a z národních programů, pro svůj region, metodou LEADER.

Ministerstvo pro místní rozvoj České republiky zpracovalo dokument s názvem Strategie regionálního rozvoje ČR 2021+, který vychází ze zákona č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje, ve znění pozdějších předpisů. V tomto dokumentu, který je plánovacím dokumentem pro období 2021–2027 v oblasti regionálního rozvoje, výslovně uvádí nutnost podpory komunitního života ve venkovských obcích. Vychází z faktu, že ve velké části venkovských obcí je nízká rozmanitost a atraktivita společenského a kulturního využití.

3.5 Občanská společnost

Obecným studiem společnosti se zabývá převážně sociologie, což vyplývá i z názvu této vědy, kdy z latiny *societas* znamená společnost a *logos* je věda. Zkoumá a podává celkový obraz společnosti, vypovídá o společenských vztazích, procesech a jevech.

Snahy o odlišení státu od společnosti zaznamenáváme na přelomu 18. a 19. století vlivem revolučního hnutí ve Francii (Čmejrek 2001). Velká francouzská revoluce odstartovala úplný převrat vládního systému. Tato změna se týkala hospodářských, sociálních a kulturních základů (Davies 2005).

Novověké myšlení se odklání a konfrontuje evropský absolutismus a vytváří dvě základní myšlenkové tradice ve formování pojetí občanské společnosti (Taylor 1995). První vytváří rámec a ideu nepolitické dimenze a navazuje tak na Johna Locka a jiné autory, kteří občanskou společnost pokládají jako protiklad necivilizovanosti (Locke 1992). Druhý proud navazuje a je inspirován Charlesem Montesquiueem a definuje organizovanost společnosti rozptýlením mezi mnoho nezávislých zdrojů – *check and balances* (Müller 2016). Tyto dva myšlenkové proudy zakládají novodobé vnímání občanské společnosti jako oddělené společnosti od státu.

Tyto dva myšlenkové proudy jsou dále reflektovány v 19. století G. W. F. Hegelem v díle *Základy historie práva* a dále Karlem Marxem, který se však orientuje na ekonomickou stránku a odebírá pojmu občanská společnost morální rozměr (Müller 2016).

Loewenstein (2015) upozorňuje, že pro občanskou společnost je nebezpečný nedostatek občanské sebedůvěry, kdy na příkladu emancipace občanské společnosti v Německu ukazuje, jak se situace zvrátila v emfatické až fanatické přitakání státu.

Současné pojetí konceptu občanské společnosti vychází ze 70. a 80. let minulého století. Důvodem pro znovuoživení bylo totalitní zřízení ve střední a východní Evropě a následné zhroucení těchto režimů současně s reflexí krize státu blahobytu a rozvojem technologických, kulturních a ekonomických změn v souvislosti s nastupující globalizací (Cohen 1999).

Občanská společnost spoluutváří podmínky pro účast aktérů na veřejném a společenském životě. Jedinec se zapojuje do společenského a kulturního života obce dle svého přesvědčení a dle svých zájmů.

Po období postkomunistické atomizace, kdy se realizovala privatizace všeho veřejného a nástupu kapitalistického materialismu a spotřební kultury, Češi většinou nemívají zájem o věci veřejné i z důvodu komunistické absence kritického myšlení. Panuje určitý despekt k institucím různého druhu, a tudíž částečně absentuje i občanská angažovanost a sounáležitost, což rezonuje na územích bez dlouho trvajících tradic. Angažovaností rozumíme aktivitu, která je jak dobrovolná a neformální, tak i organizovaná v rámci nevládních institucí (Stachová 2005)

3.5.1 Volný čas, kulturní a společenský život

Kulturní a společenský život je možno rozvíjet na základě volného času obyvatel. Otázka volného času byla řešena již v starověkém Řecku. Věnovali se mu významní filozofové té doby, jako byl Aristotelés či Platón. Aristotelés rozvíjel otázku ve smyslu vztahu volného času a užitku (Mareš & Randák 2018). Ideálem života bez práce bylo rozvíjení člověka po tělesné a duševní stránce.

Vnímání volného času se ve středověku orientovalo náboženským směrem. Volný čas tak měl být věnován modlitbám a rozjímání, ale také společenským hrám, zábavám a tancům (Hodáň & Dohnal 2005).

Dumazedier (1966) trávení volného času nazývá v kontextu s aristokracií zahálkou, která nahrazuje práci. Tento model přispěl ke zjemnění kultury. V moderní civilizaci pak uvádí charakteristické znaky volného času. Volný čas osvobozuje, je nezajímavý, je hedonistické povahy a uspokojuje osobní požadavky.

Jak uvádí Tocqueville (1990) je v demokratických zemích dovednost sdružovat se dovedností základní: na jejím rozvoji závisí rozvoj všech ostatních.

Potřeba sdružování vychází ze samé podstaty člověka a jeho potřeb. Maslowova teorie hierarchie lidských potřeb vyjadřuje důležitost náležitosti ke skupině, kde je uspokojována potřeba sounáležitosti, úcty a seberealizace, kdy sounáležitost a sociální potřeby včetně začleňování jsou důležité pro psychologické přežití. Potřeba sounáležitosti, tedy patřit do nějaké skupiny, či mít kolem sebe blízké lidi je Maslowem řazena do třetího stupně pětistupňové pyramidy lidských potřeb (Maslow 1970). Sdružování je pak možno chápat jako důležitou složku osobního života tak, aby mohl být život považován za naplněný a spokojený.

Život člověka a trávení času lze rozdělit na pravidelná střídání práce a odpočinku. Práce v obecné rovině člověku přináší prostředky k obživě, ale také běžné životní činnosti, které se netýkají přímo zaměstnání. Práce člověka vyčerpává, unavuje a není pravidlem, že by ji lidé dělali rádi. Oproti tomu volný čas má pozitivní rozměr, který zaznamenává čas, kdy člověk

načerpává sílu a energii, regeneruje své fyzické a psychické síly. Pozitivně aktivuje intelektuální rozvoj jedince. Volný čas pak bývá spojen s dobrovolností, zájmy a zálibami. Záleží na vůli jedince, jakým způsobem bude svůj volný čas trávit (Hofbauer 2003).

Lze vyjádřit dvě roviny vlivu volnočasových aktivit a spokojeností se životem. První z nich je pozitivní vliv sportu a tvůrčí činnost, které mají pozitivní dopady na zdraví související s fyzickou aktivitou. Druhou rovinou pohledu je pak zvýšení spokojenosti se životem vlivem sociálních interakcí, které zapojením do těchto aktivit vznikají. Fyzická aktivita má pozitivní vliv jak na zdraví fyzické (Argyle & Hills 1998; Brown et al. 2000; Kromhout et al. 2004), tak ale i duševní (Bolter et al 1988; Foong 1992; Bodin & Hartig 2003).

Slovní spojení volný čas pak zkoumají různé vědy z různých úhlů pohledu. Mezi základní vědy, které se otázkou volného času zabývají, můžeme jmenovat sociologii, ekonomii, historii, politologie či pedagogiku. Aspekty se vzájemně prolínají a je nutno sledovat objektivní kontext (Pávková et al. 2002)

Ústavní pořádek České republiky pak právo svobodně se sdružovat má zakotven v Ústavním zákoně č. 2/1993 Sb., čímž je Listina základních práv a svobod (2012). Článek 20 obsahuje mj.: „...*Právo svobodně se sdružovat je zaručeno. Každý má právo spolu s jinými se sdružovat ve spolcích, společnostech a jiných sdruženích...*“

Do protikladu s občanskou aktivitou důležitou pro občanskou společnost můžeme postavit občanskou pasivitu, která má kořeny v období trvání totalitního režimu (Bauman 1995). Tato pasivita až apatie je pak více patrná v oblastech, kde byly zpřetrhány i tradiční společenské vazby a sounáležitost s místem bydliště.

3.5.2 Sociální skupiny

Život každého jedince již od narození provází začleňování do různých skupin, čímž dochází k procesu socializace jedince.

Podle podstaty člověka můžeme rozdělit potřeby člověka na primární a sekundární. Primární potřeby jsou základní ve smyslu spíše fyziologickém a přirozeném. Jedná se o potřeby potravy, dýchání, vyprazdňování, spánku, bdění, tepla, polohy, sexuality, bezpečnosti atd.

Sekundárními potřebami jsou potřeby související s tématem této práce. Můžeme vycházet ze základního rozdělení vycházejícího z psychologie osobnosti. Jedná se o potřeby psychické, kulturní, spirituální a sociální. Jednotlivé skupiny obsahují konkrétnější vymezení. Potřeby psychické jsou potřeba sdružování a pomoci, potřeba afiliace, přátelství, potřeba dominance, potřeba identity a sebeúcty, potřeba tvorby a poznávání, potřeba krásy a zábavy, potřeba lásky a štěstí. Kulturními potřebami je potřeba kulturního dění. Spirituální potřebou je respektování náboženské svobody a konečně potřebami sociálními jsou pocity jistoty a bezpečí a lidský kontakt a komunikace.

Proces socializace probíhá ve všech skupinách (seskupeních), ve kterých se člověk během svého života ocitá, rodinou počínaje. Jak člověk dospívá, účastní se na životě stále většího počtu skupin, vystupuje v nich v rozličných pozicích a vykonává rozličné (pozici příslušné) role. Stále se učí sociálním pravidlům hry. Potom můžeme říci, že skupinová struktura společnosti tvoří prostředí, v němž probíhá socializace a skupinový život je praktickou dílnou pro cvičení a zkoušení sociálního umění, sociálních technik.

Společnost je mnohaskupinovou strukturou. Její vývoj (ze skupinového pohledu) lze charakterizovat jako vývoj k pluralitě různorodých skupin v moderní společnosti, přičemž v její skupinové struktuře klesá podíl tzv. primárních skupin a roste podíl sekundárních skupin (viz dále). To ale neznamená, že z pohledu jedince jako sociální osoby klesá význam primárních skupin v jeho přípravě na sociální život.

Sociální skupina je v sociálně psychologickém vyjádření sociálním útvarem (Výrost 2008). Každá sociální skupina vyznačuje souborem statusů a rolí. Zvláštní sociální skupinou může být nazývána společnost. Základem sociální skupiny jako společenství dvou a více lidí je pocit sounáležitosti. Skupiny mají vlastní strukturu, funkční význam, a to je odděluje od jednotlivců či náhodného nebo nahodilého shromáždění osob. Členové skupiny spolu vzájemně komunikují, společně vykonávají činnosti, navazují mezi sebou emocionální vazby, jsou na sobě vzájemně závislí. Podmínkou je vzájemná interakce a ochota ztotožnit se a být členem skupiny

Existuje celá škála sociálních skupin, přičemž základní sociální skupinou je rodina.

Sociální skupiny lze odlišit od jiných sociálních útvarů, jako sociálních agregátů, sociálních kategorií, davu, publika, společenské třídy, lidu národa.

Základním členěním dle institucionalizace je dělení na skupiny formální a neformální. Jedná se o normovatelnost při sdružování lidí, které pak působí při spolčování a společenském a kulturním životě.

Formální sociální skupina vzniká shora a má již dopředu stanovená pravidla ve formě norem, zákonů. Vztahy mezi členy jsou neosobní. Ve větších formálních skupinách mohou vznikat i neformální vazby a neformální skupiny. Prostřednictvím formálních skupin lze lépe distribuovat informace ve veřejném prostoru (Frick et al. 2017).

Neformální sociální skupina je skupinou závislou na aktivitě svých členů. Podstatou je osobní iniciativa členů, kteří mají své společné zájmy a potřeby např. amatérské kroužky, skupiny přátel.

3.5.3 Kapitál ve společnosti

Jedno ze základních rozdělení zavedl francouzský sociolog Pierre Bourdieu (1930–2002) v kapitole nazvané "The Forms of Capital" (1986). Teoriím kapitálu se věnovalo více autorů, jedním z nich byl německý filozof, teoretik a publicista Karl Heinrich Marx (1818 – 1883), který se jím zabýval v nedokončeném díle zvaném „Kapitál“.

Bourdieu kapitál ve společnosti dělí na základní skupiny: kapitál ekonomický, kulturní a sociální. Dále využívá i pojmu symbolický kapitál, který však v sobě obsahuje prolínání kulturního a sociálního kapitálu jako protiklad ke kapitálu ekonomickému. Dalším typem kapitálu je kapitál politický. Někteří autoři se zabývají též lidským kapitálem, přičemž jedna z jeho definic vychází tak, že lidský kapitál jsou individuální znalosti, dovednosti a schopnosti, které mohou vést k větší produktivitě a k pozitivním změnám (Coleman 1988).

Pro tuto práci jsou důležité všechny tyto formy kapitálu.

Politický kapitál se skládá z neviditelných zdrojů, které mohou být použity v různých politických a nepolitických souvislostech a mohou být definovány v různých rozměrech a kategorizacích. Ve výzkumu v politického vývoje a demokracie, byl politický kapitál označen jako „demokratizace“ (Arato & Cohen 1992). Politický kapitál je často definována jako

zapojení občanů a demokratických postojů a norem (Booth & Richard 1998, Rosenstone & Hansen 1993). Ve volbách, kampaních a v marketingových studiích je politický kapitál obecně chápán jako reputace a tyto zdroje reprezentativních schopností přispívají k volebním vítězstvím (Benoit et al. 2003; Bufacchi 2001; Enelow & Munger 1993).

Ekonomický kapitál již ve svém názvu obsahuje význam materialismu, který je nezbytný pro činnosti ve společnosti. Jeho členěním a významem se zabývají hlavně vědy ekonomické. Pro naše potřeby lze využít významu na poli finančních a materiálních podpor rozmanitých aktivit ve společnosti. Ve srovnání s politickým a sociálním kapitálem, je ekonomický kapitál relativně více konzistentní a koncepčnější v různých kontextech a oblastí přístupů. Ekonomický kapitál je obecně interpretován jako souhrn ekonomických či materiálních zdrojů, které jsou použity pro jakékoliv cíle (McKinnon 2010; Woolcock 1998). Studie v oblasti politické ekonomie často definují ekonomický kapitál jako součást politického kapitálu, který se používá jako zdroj mechanismu funkčnosti politiky a politického jednání. (Baumann & Sinha 2001).

Kulturním kapitálem rozumíme široké spektrum zdrojů, jehož základem jako soubor kultivovaných schopností, jež si jedinec osvojuje v procesu socializace, a které existují vždy jen jako zpředmětnění významů, v objektivizované podobě, jako například v knihách, uměleckých dílech, nástrojích vědeckého zkoumání, a to vše vyžaduje speciální kulturní schopnosti, v institucionalizované podobě, čímž je oficiální vzdělávací systém ve společnosti (Bourdieu 1986).

Sociální kapitál je aspekt života ve společnosti, který má nehmátatelný a nemateriální charakter. V podstatě se jedná o mezilidské vztahy, interakce a jednání člověka v celém spektru činností, provázejících ho celý život. V této souvislosti závisí na postavení v sociální hierarchii, existenci sociálních norem, sociálních sítí. Zobrazuje tak bohatství sociálních vazeb. Velikost a rozsah sociálního kapitálu se skládá z rodinných vazeb, vazeb přátelských a z komunitních vztahů (Bae 2020). Sociální kapitál může být obecně definován jako jakýkoli zdroj v interaktivním vztahu (Cannella & McFadyen 2004; Johnson et al. 2013). Sociální kapitál je důležitý při tvorbě a realizaci projektů. Svou roli sehrávají vztahy horizontální i vertikální (Stachová & Vajdová 2011).

3.6 Spolková činnost na venkově

Obyvatelé venkova mohou působit v široké škále organizací, které tvoří základ pro rozvoj spolkového života. Podstatou je posilování komunitních vazeb, spoluvytváření identity a tím i zachování kvalitního života na venkově.

Spolky jsou pro život v obci velice důležité. Lze je rozdělit dle působnosti a dopadu na komunitu na spolky vykonávající činnost převážně pro své členy a dále spolky sloužící veřejnosti, návštěvníkům a účastníkům nejrůznějších akcí.

Mezi specifické aktéry na venkově patří chataři a chalupáři. Jedná se o nesourodou, specifickou skupinu, která se od trvale bydlícího obyvatelstva značně odlišuje (Kadeřábková 2008).

Podpora spolkové činnosti může mít celou škálu podob. Jedná se o podporu nemateriální, materiální a finanční.

Významnou složkou tvořivosti společenského života je dobrovolnictví, bez očekávání materiálního profitu. Důležitým faktorem je kreativita a pocit sounáležitosti s podobně smýšlejícími jedinci. Důvodem pro takovouto činnost je pocit uspokojení z činností, které nejsou prvoplánově směřovány k osobnímu prospěchu. Dobrovolnictví mladých lidí podporuje prosociální chování (Janíkula & Uggen 1999).

Nejdiskutovanějšími a nejrizikovějšími jsou však formy finanční podpory, která se uskutečňuje napříč všemi úrovněmi společnosti. Lidská povaha s sebou nese i negativní vnímání ve formě závidění a zášti, kdy často nebývá oceněna prostá lidská angažovanost. Organizovaná spolková činnost tak bývá podporována formou spolupráce s obcemi či městy. U některých typů spolků jsou stanoveny členské poplatky a dobrovolnická činnost pro spolek. Stále častěji se spolky snaží získávat finanční prostředky na svou činnost či zázemí na různých úrovních podporovatelů. Základní formy takové podpory jsou dary, granty, dotace a finanční příspěvky.

Finanční prostředky rozdělují instituce Evropské unie, národní instituce, obce, dobrovolné svazky obcí, místní akční skupiny, nadace a nadační fondy.

V souladu se směrnicemi EU by měly být dotace z veřejných financí omezovány na podporu nepodnikatelských subjektů, na výchovu, vzdělávání, výzkum, jehož výsledky jsou veřejně prospěšné, a podobně. Poskytování podpor nesmí narušovat rovné tržní podmínky nebo destabilizovat jakýmkoli způsobem otevřený evropský hospodářský prostor.

Mezi aktivními programy jsou programy s velmi odlišnými příspěvků na projekt od několika tisíc Kč až po desítky milionů Kč a jsou poskytovány stovkami různých organizací.

Základními formami získávání finanční podpory na činnost jsou dary, granty a dotace. Dary jsou nejjednodušší formou nenárokových finančních příspěvků. Dalším typem jsou granty, které jsou určeny pro podporu konkrétních projektů. Dávají možnost tyto projekty zahájit a odstartovat. Přidělené finanční prostředky se nemusí vracet. Oproti dotacím je u grantů více specifikována účelovost.

Třetím typem finančních podpor jsou dotace. Touto formou se poskytují finanční prostředky nejčastěji ze státního rozpočtu nebo také z územních rozpočtů. Může a nemusí být stanoven konkrétní účel. Dotace obecně jsou dvojího druhu. Obce a města dostávají dotace na přenesenou působnost za stát. Jedná se o podporu činnosti obecních a městských úřadů. Dále je takto financováno i státní regionální školství. Tato forma dotací je nároková a vychází z právních předpisů a nařízení.

Dalším typem jsou dotace, které nejsou nárokové, a o které se musí žádat. Příkladem mohou být dotace ze Státního fondu rozvoje bydlení nebo ze Státního fondu životního prostředí apod. V případě spolkového života pak dotace na činnost či na jednotlivé specifické akce.

3.6.1 Aktéři a spolutvůrci spolkového života

Za aktéry rozvoje venkova, potažmo jeho části, tj. spolkového života lze považovat jak jednotlivce, tak i instituce, kteří do tohoto dění vstupují a podílejí se na něm. Jedná se o rozmanité činnosti. Podle hierarchického postavení se jedná o úroveň lokální, regionální a národní. Dalším hlediskem je formálnost, kdy lze aktéry rozdělit na institucionalizované

aktéry, které reprezentuje veřejná správa a zájmová samosprávy, dále na částečně institucionalizované neziskové organizace a neformální zájmové skupiny, mezi něž patří zejména sami obyvatelé.

Dle aktivity a vztahu k řešenému problému se jedná o tzv. shareholders, stakeholders a placeholders. Shareholders jsou aktéři, kteří se a aktivně podílí v určité zájmové skupině. Stakeholders jsou pak do určité míry konzumenti výsledků činnosti shareholders. Placeholders jsou subjekty dotčené vyvíjenou činností na místní úrovni myšleno území.

Hlavními aktéry spolkového života jsou sami občané žijící v obci. Důležitou podmínkou pro aktivní přístup ke společenskému a kulturnímu dění v obci je rozsah zájmů a nadšení pro angažovanost.

Sdílené příklady dobré praxe v rámci sousedních obcí, obcí patřících do dobrovolných svazků obcí, či obcí v rámci jedné místní akční skupiny mohou být podstatou pro vznik a další fungování spolkové činnosti.

Pro volnočasové aktivity je podstatné zázemí, které může v některých případech nabídnout obec, ať již se týká materiálního a technického charakteru, tak i finančních podpor či v určitých intencích i personální výpomoc.

Mezi významné aktéry, které se podílejí na životě v obcích, jsou považována též školská zařízení. V malých obcích se jedná o základní a mateřské školy, které mohou výrazně formovat společenský život a budovat ve svých žácích hluboké vztahy a sounáležitost s místem.

Občanský sektor v sobě zahrnuje několik typů společenství a činností. Jedná se o činnosti svépomocné, dobrovolné a veřejně prospěšné. Neziskový sektor v České republice s sebou nese tradici již z 19. století. Do roku 1848 byly občanské záležitosti ovlivňovány romantismem, osvícenstvím a národním hnutím. Vznikaly tajné a určené spolky. V roce 1867 vznikají zákony, které začínají legitimizovat neformální, studentské spolky. Od tohoto období vznikají dobrovolné hasičské sbory. Za 1. světové války spolkový život zaznamenává úpadek (Lašťovka et al. 1998 in Skovajsa 2010).

3.6.2 Sbory pro občanské záležitosti

Historie vzniku sborů pro občanské záležitosti se datuje od roku 1954, kdy Vládním nařízením ze dne 7. května 1954 o organisaci výkonných orgánů národních výborů. Tímto nařízením byla dána možnost vytvářet pomocné poradní sbory, komise a aktivity, které však nemají rozhodovací pravomoc. Sbory pro občanské záležitosti postupně převzaly aktivity spojené se společenským životem v obci. Nahradily například křty, které do té doby organizovala církev, oslavy jubilatů obce, významných osobností obce, uvádění dětí do školek, škol. Sbory pro občanské záležitosti v mnoha obcích přetrvávají do dnešní doby. Často se jedná o nehonorané funkce, které jsou založeny na dobrovolnosti svých členů, které jsou však důležité pro společenský život v obcích, aby zůstala kontinuita mezi volenými zástupci obce a občany.

3.6.3 Spolky

Dusil & Kliment (1936) odvozují definici pomu „spolek“ od definice Dr. J. Pražáka, jako „dobrovolné, trvalé spojení se několika osob v organismus, samostatnou osobnost reprezentující k dosažení nějakého účelu životního“.

Prostor pro spolkovou činnost se začíná vytvářet v období transformace tradiční společnosti ve společnost moderní. Podle konceptu Ferdinanda Tönniese z roku 1887 *Gemeinschaft und Gesellschaft* přechází *Gemeinschaft*, což česky představuje pospolitost, tradiční společnost a venkov v *Gesellschaft*, který reprezentuje společenství a společnost se tak děje na pozadí průmyslové revoluce během první poloviny 19. století. Lidé vstupují dobrovolně a vědomě do vzájemných vztahů a interakcí a snaží se dosáhnout vlastních vytyčených cílů (Velký sociologický slovník 1996). Zavádění nových strojů a postupů snižuje časové náklady na výrobu. Zároveň se také zvyšuje efektivnost práce. Lidé přecházejí od práce v zemědělství na venkově, kde se často pracovalo od rána do večera, k dělnickým profesím v průmyslové výrobě soustředěné do měst. V továrnách a dolech se směnným provozem bývá přesně stanovena pracovní doba, zásadně kratší než v zemědělství. Lidé tak získávají čas pro své zájmy a koníčky. Jak uvádí Balcarová (2013), nacionální „obranné“ spolky sehrály v německé společnosti českých zemí 19. a 20. století významnou roli.

Důležitým mezníkem v Českých zemích se stalo zrušení roboty a poddanství v roce 1848. První právní předpis vztahující se ke spolkové činnosti obsahuje císařský patent č. 171/1849 říšského zákona, kterým se upravuje výkon svobodného práva spolčovacího a shromažďovacího. Dalšími právními úpravami byly císařský patent č. 253/1852 říšského zákona, o spolcích, takzvaný starý spolkový zákon a zákon č. 134/1867 říšského zákona, o právu spolčovacím, zvaný nový spolkový zákon (Švestka et al. 2014). Mezi první spolky na našem území patřily sbory dobrovolných hasičů a Sokol, které mnohde přetrvávají dodnes. Jak uvádí Doušová et al. (2001), ve druhé polovině 19. století v souvislosti s přijetím konkordátu, což je mezinárodní smlouva mezi Svatým stolcem a jiným státem, vznikají církevní spolky a společenství. Byla to reakce na přeměnu občanské společnosti. Dohnalová et al. (2003) nespatřují jednoznačné zařazení církevních spolků do občanského sektoru vzhledem k financování, ale i vzhledem poslání, které spatřují v kultivaci vztahu k transcendentnu.

Spolky jsou chápány jako určitá forma sociability (Doušová et al. 2001). Spolčování je předpokladem vzniku nejrůznějších spolků. V období 2. světové války se však setkáváme i s násilným rušením českých spolků a právnických. Ve větší míře byly rušeny zejména židovské organizace (Hamáčková & Lhotová 2015)

Jak uvádí Hájková et al. (2015) je podle nového Občanského zákoníku spolek postaven na několika základních principech. Jedná se zejména o: společenství osob, dobrovolnost spolčení, samosprávnost, nezávislost, nepodnikatelský nebo nevýdělečný účel, omezení použití zisku spolku. V případě pobočných spolků, které jsou založeny stanovami hlavního spolku, jsou tyto samostatnou právní osobou, ale právní osobnost je odvozena od právní osobnosti hlavního spolku. Hlavní spolek však ručí za dluhy spolku pobočného jen podle stanov.

3.6.4 Nestátní neziskové organizace

Neziskový sektor se stává hlavním a rostoucím prvkem prakticky ve všech zemích světa a ve společenském a ekonomickém životě naší doby (Salamon 1994).

Český statistický úřad (NKÚ 2020) dělí neziskové organizace na ty, které poskytují své služby domácnostem – netržní neziskové instituce a ty, které poskytují služby podnikatelským subjektům, které je založily a které je formou členských příspěvků převážně financují – tržní neziskové instituce. Dále k nim řadí i veřejné vysoké školy a asociace zdravotních pojišťoven.

Nestátní neziskové organizace jsou právními osobami soukromého práva a patří mezi formalizované struktury občanské společnosti.

Typickými znaky je organizovanost, soukromý charakter a nezávislost na státu, nerozdělitelnost zisku mezi členy, samosprávnost a dobrovolnost. Mezinárodně sdílená definice byla převzata od amerického sociologa L. M. Salamon a německého sociologa H. K. Anheiera (1996).

Podle této definice jsou za nestátní neziskové organizace považovány tyto právní formy soukromého práva:

Spolky a pobočné spolky, nově podle nového Občanského zákoníku (NOZ), dříve občanská sdružení a jejich organizační jednotky podle zákona č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů, nadace a nadační fondy, dříve podle zákona č. 227/1997 Sb., o nadacích a nadačních fondech, nyní podle NOZ. Účelová zařízení církví, zřizované církvemi a náboženskými společnostmi podle zákona č. 3/2002 Sb., o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností, v platném znění; dříve Církevní právní osoby, obecně prospěšné společnosti podle zákona č. 248/1995 Sb., o obecně prospěšných společnostech, nyní již zrušeného; existující obecně prospěšné společnosti však podle něj stále fungují, Ústavy podle NOZ, školské právní osoby, registrované Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy a zahrnující ve významné převaze také školy církevní.

Český statistický úřad v databázi Registru ekonomických subjektů – RES, eviduje neziskové organizace jednak na základě jejich převažující činnosti vycházející z klasifikace ekonomických činností – CZ-NACE, a jednak podle účelu, na který neziskové organizace vynakládají své prostředky, což je specifikováno dle klasifikace služeb neziskových institucí sloužících domácnostem – CZ-COPNI. Nejčastější evidovanou činností je činnost ostatních organizací sdružujících osoby za účelem prosazení společných zájmů a nejčastější klasifikace služeb je dle statistiky služba nazvaná „ostatní činnosti“. Takových organizací bylo k 31. 12. 2017 evidováno 91 535. Neziskové organizace jsou evidovány i podle svého sídla a ekonomické aktivity.

Počet neziskových organizací, které vykazují nějakou aktivitu, je v porovnání s celkovým počtem registrovaných výrazně nižší a činí pouze 26,48 % (dle ČSÚ k 31. 12. 2017).

3.7 Spolkový život německé menšiny žijící v České republice

Po odsunu původního německého obyvatelstva z pohraničí a bývalých sudetských území v letech 1945-1947, žila v Čechách stále početná německá menšina. Jak uvádí Macháček (2002) německá menšina čítala řádově v celém Československu 240 000 osob. Docházelo

k násilné asimilaci a řízenému rozptylu, tudíž se k německé národnosti postupem času hlásí stále méně obyvatel.

Po válce však byl kulturní a společenský život německé menšiny zcela ochromen, protože přetrvávaly silné negativní dozvuky války. Nebyly obnoveny německé školy a němčinu následující generace již také většinou neovládají. Snahy o znovuoživení německého společenství se projevily až po roce 1989. Dokonce byly zaznamenány snahy o znovuoživení škol s německým vyučovacím jazykem, ale tato snaha narážela na problém nedostatku dětí německé národnosti v jednotlivých obcích. Tyto snahy o zřízení škol tak nemohly dosáhnout zákonných parametrů v oblasti minimálního počtu žáků. Jedna třída fungovala například od roku 1991 při základní škole v Českém Krumlově, ale její činnost byla po dvou letech ukončena. V současnosti tak zájemci mohou využívat nabídky bilingvních školských zařízení soukromého charakteru. Tyto školské instituce fungují například v Praze, Liberci, Karlových Varech a Brně.

Ač došlo ke snižování počtů obyvatel, kteří by se hlásili k německé menšině, podařilo se však oživit a revitalizovat německé tradice zejména folklórního charakteru. Těmito aktivitami občané tohoto minoritního etnika udržují vnitřní integritu a dochází i k prezentaci svých folklórních tradic a společenského života v majoritním prostředí Čechů (Fajfrlíková et al. 2015).

V současnosti v České republice existuje a funguje několik organizací, ve kterých se sdružují občané německé menšiny. Jednou z nich je Kulturverband – Kulturní sdružení. Tento spolek se původně jmenoval Kulturní sdružení občanů německé národnosti ČSSR – Kulturverband der Bürger deutscher Nationaität der ČSSR (Fajfrlíková et al. 2015) a vznikl v roce 1969, sdružuje německou menšinu zejména ze severních Čech a z Prahy (Kulturverband 2020).

Po rozpadu Československa v roce 1993 se sdružení přejmenovalo na Kulturní sdružení občanů německé národnosti v ČR – Kulturverband der Bürger deutscher Nationaität der ČR a v roce 2014 se znovu přejmenovalo na Spolek Němců a přátel německé kultury (Fajfrlíková et al. 2016).

Někteří zástupci německé menšiny v roce 1990 založili novou organizaci Svaz Němců v ČSFR – Verband der Deutschen in ČSFR. Členové této organizace se neztotožňovali s Kulturním sdružením (Fajfrlíková et al. 2016). Tato organizace zastřešuje po celé České republice spolky německé menšiny. V současnosti je zde registrováno 22 spolků a 15 setkávacích center (Shromáždění německých spolků v České republice 2020).

Kulturní tradice německé menšiny se vážou na soubory pěvecké, recitační, divadelní, hudební, jejichž aktivita však byla po roce 1945 zcela utlumena.

V dnešním globalizovaném světě pak existují různé formy česko-německé spolupráce, kdy lze vybírat z nepřeberné nabídky výměnných pobytů či studijně vzdělávacích projektů.

3.8 Problematika odsunu původního obyvatelstva po 2. světové válce

Pro tuto práci je důležité a nezbytné stručně osvětlit vývoj Sudet v České republice a nastínit důvody pro odsun původního obyvatelstva. Odsun se výrazně podílel na budoucím rozvoji obcí, které se na tomto území nacházejí či nacházely, protože mnoho obcí či osad bylo

poznámeno natolik, že zanikly (Hahnová 1999). Významná obměna obyvatelstva byla hlavním původcem nesourodosti v životě občanů, kdy mnohdy osídlily územní zcela rozdílné typy lidí s různými pohnutkami. Některé nové obyvatele lákala vidina ekonomického profitu, někteří noví usedlíci však chtěli skutečně budovat nový život včetně života společenského. Nicméně chybějící sepejetí s územím a lidmi bylo často překážkou v budování smysluplného společenského života. Problematika odsunu původního obyvatelstva z českého pohraničí po 2. světové válce a následné osídlování je dodnes stále velice kontroverzním tématem. Touto tematikou se zabývá celá řada českých a zahraničních historiků s různými poznatky a pohledy, kdy jsou často vyplývající závěry nejednoznačné a protichůdné. Není cílem této práce hodnotit tyto závažné historické milníky, nicméně je nutno zdůraznit, že pro poměrně velké území znamenaly výrazné zásahy do života obyvatel a do územního rozvoje, čehož důsledky je možno spatřovat až do současnosti.

Jak uvádí Velčovský (2014), vyřešil poválečný odsun Němců otázky česko-německého soužití pouze zdánlivě s tím, že vznikem Československa jako státem československého lidu české a slovenské národnosti, se vztah k Němcům přesunul ze státní úrovně k úrovni mezinárodní dodnes a je palčivou kapitolou českých dějin.

Penčev & Rychlík (2013) navazují na své početné předchůdce a uvádějí, že již v 19. století se bytelným základem pro národní sebeuvědomění stávají Palackého Dějiny národu českého, nicméně je zde patrné odvěké potýkání českého etnika s Němci.

3.8.1 Sudety

Původ slova Sudety je pravděpodobně keltský a značilo cosi jako „Les kanců“. V období renesance a humanismu je tento pojem spojován s horami, které oddělují Slezsko od Čech a Moravy, postupně se název používal v kruzích geologů, biologů a geografů obecně pro horská pásma částečně uvnitř Čech a kolem Čech (Spurný 2006). Pojem Sudety se pak začal běžně používat po ukončení 1. sv. války v roce 1918 ve spojení s územím obývaným německým obyvatelstvem na české půdě. Tím získal i geografický rozměr. Prvním setkáním vítězů po 1. světové válce byla Pařížská mírová konference, která se konala 18. ledna 1919. Zúčastnilo se 27 států a 5 britských kolonií. Řídícím centrem se stala tzv. Nejvyšší rada, která byla složena z pěti zástupců vítězných stran. Jednalo se o Francii, Británii, Ameriku, Itálii a Japonsko (Nálevka 2000). Následně byly podepisovány mírové smlouvy s jednotlivými nástupnickými útvary.

První snahy Německa o odtržení a obsazení Sudet spadají do období let 1918 – 1919. Krátkodobě se staly součástí krátkodobého státního útvaru Německé Rakousko, jehož cílem bylo spojení Rakouska s Německem do jednoho státu. Na Versailleské mírové konferenci, kde se vítězné mocnosti dohodly na Saingermanské smlouvě ze dne 10. září 1919, bylo spojení obou států vyloučeno a název zakázán (Houžvička 2005).

Mnichovskou dohodou Německa, Itálie, Velké Británie a Francie 30. září 1938 území postoupená Německu byla začleněna do Německé říše. Název Německá říše (Deutsches Reich) je oficiálním názvem používaným od roku 1871 až do roku 1943. Po první světové válce po pádu monarchií v roce 1918 se německé území nazývalo Výmarskou republikou. Tento název přetrval do roku 1933, kdy nástupem nacistů k moci byl 26. 6. 1933 oficiální název změněn na Velkoněmecká říše. Adolf Hitler uspěl ve čtyřech mocenských dohodách v Mnichově v roce

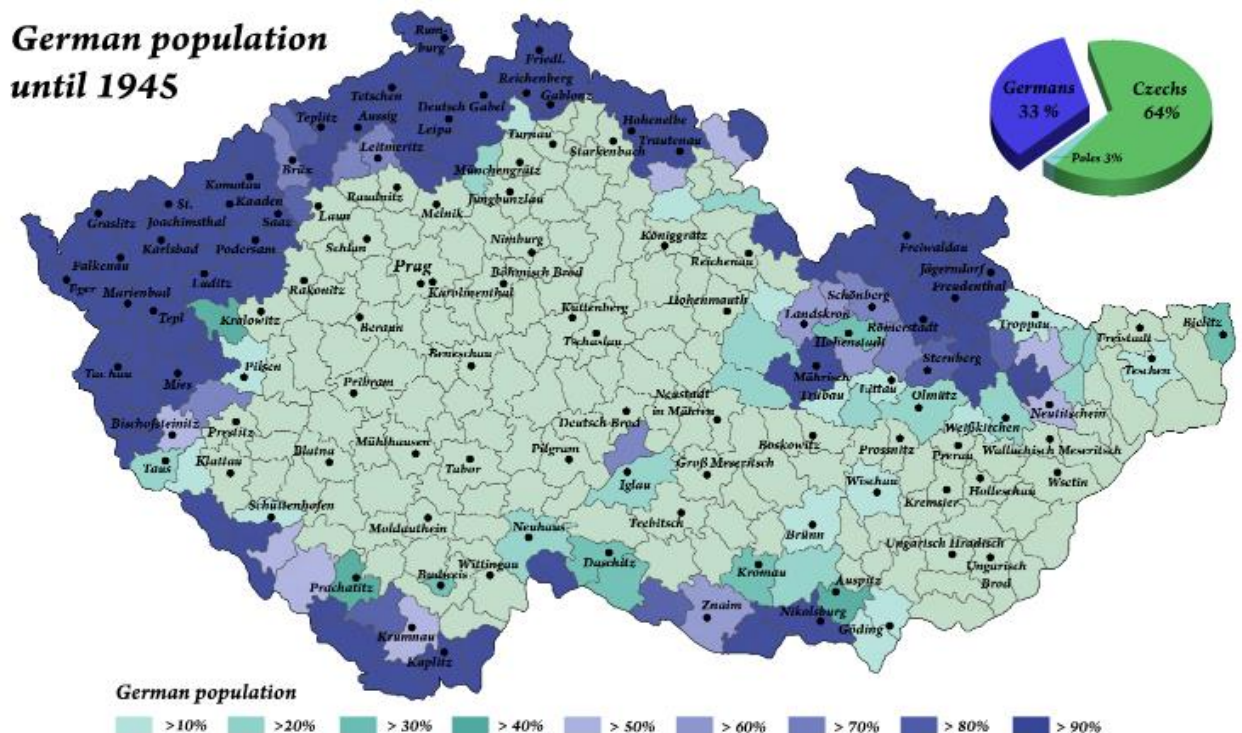

1938, že oblast byla postoupena do Německé říše. Hitler nechal asi 200 000 Čechů vyhnat do zbývajících „Protektorátu Čechy a Morava“, vytvořil Říšskou župu Sudety (Sudetengau) a obsáhl i jižní oblasti. V případě Československa se jednalo o jihočeské a jihomoravské oblasti, které se staly součástí říšských zemí přímo sousedícími, což byla župa Horní Dunaj, Dolní Dunaj a Bavorská východní marka. Území na západě a severu Čech a sever Moravy daly za vznik Říšské župy Sudety (Cuhra et al. 2006). Zde se také setkáváme s názvem Sudetenland. Sídelním městem nově vzniklé župy se stal Liberec. Jednalo se o kopcovité pohraniční nesourodé území obývané převážně sudetskými Němci.

Souhrnným názvem Sudety jsou nazývány oblasti, které byly historicky osídleny převážně německy mluvícími občany, kteří se hlásili k německé národnosti. Celkový počet obyvatel v Sudetech bylo 3,4 milionu obyvatel Čech a Moravy, což odpovídalo 36 % veškerého obyvatelstva. Komunistická propaganda deklarovala tyto občany názvem „pátá kolona“ (Kreisslová & Novotný 2015).

V Československu se jednalo o území o rozloze 28.942 km² (Khan 2004), což odpovídalo 38 % plochy celé republiky.

V celé Evropě se pak jednalo o další území např. Horní Rakousko, spolková země Dolní Rakousko, spolková země Štýrsko, Salcbursko, Korutany, Tyrolsko, Vorlalersko.

Obrázek 1 Obyvatelé německé národnosti v Čechách před rokem 1945. Zdroj:

https://www.mapmania.org/map/69549/ethnic_germans_in_what_is_now_the_czech_republic_before_1945

Po připojení Sudet k Německu uprchlo ze sudetského území do ČSR na 152 tisíc Čechů. I přesto tvořila česká menšina 13 procent obyvatelstva odtržených Sudet, což v květnu 1939 představovalo 291 tisíc Čechů. Tvořili kompaktní celky hlavně na Mostecku, v Podještědí, v Pojizeří a na Opavsku.

Naopak i po odtržení Sudet zůstalo ve zbytkové ČSR na 240 tisíc osob německé národnosti čili zhruba 4 procenta všech obyvatel. Žili hlavně ve větších městech – v Praze, Brně, Jihlavě, Olomouci, Moravské Ostravě, Českých Budějovicích a Plzni.

Sudety jako samostatný útvar zanikly s obnovením samostatného Československa v květnu 1945.

O odsunu německého obyvatelstva Sudet vyjma antifašistů rozhodli čeští politici v domácím odboji a v emigraci už za války, přičemž komunisté coby pozdější nejhorlivější nacionalisté zprvu internacionalisticky váhali. Úvahy o vysídlení větší části nebo plného počtu německé populace nakonec vyústily v koncept hromadného transferu (Fajfrlíková et al. 2015).

Prezident Edvard Beneš dal signál k odsunu už 13. května při projevu na shromáždění v Brně. „... Nyní se dáme hned do práce. A budeme dělat pořádek v městě Brně s Němci a všemi ostatními. Můj program je – já to netajím –, že otázku německou musíme v republice vylikvidovat. V této práci budeme potřebovat všech sil všech vás..." (Beneš 2000).

V roce 1945 bylo z Československa „vyhnáno“ kolem 3,5 milionu sudetských Němců (údaje se v různých pramenech liší). Majetek byl zkonfiskován. Akt byl proveden na právním základě Dekretů presidenta republiky, pejorativně nazývané Benešovy dekrety (Winkler 1994).

Vývoj bývalých sudetských území po odsunu většinového obyvatelstva po 2. světové válce není vnímán jednoznačně. Tato území jsou zatížena faktem přetržené kontinuity. Postupně vznikaly a formovaly se nové sociální vazby. Noví majitelé nemovitostí a obyvatelé byli postaveni před nutnost hledat a budovat vztahy k novému místu a ke krajině. Mnohé obce, domy, památky včetně hřbitovů byly zcela zlikvidovány. Negativní nádech minulosti přetrvává, ač se jedná již o několik desetiletí (Spurný 2006).

3.8.2 Osídlování pohraničí

Osídlování pohraničí je do dnešní doby velice citlivá otázka.

Většina českého pohraničí byla odsunem původního obyvatelstva výrazně poznamenána. Důsledky se projeví ve všech rovinách života. Jednalo se o hospodářskou oblast, politickou a kulturní oblast a v neposlední řadě o rovinu mezilidských vztahů. Staněk (1996) používá termínu „demoralizace české společnosti“, která dle něho vychází z živelného způsobu realizace a vypořádání se s německým obyvatelstvem, který byl doprovázen četnými excesy, ovlivnil negativně mentalitu českého národa.

Často docházelo k rabování opuštěných stavení, ničily se sakrální stavby a kulturní památky a necitlivým přístupem k vysídleným oblastem docházelo k degradaci původní kulturní krajiny. Zanikaly osady i celé obce.

Navazování vztahů nově příchozího obyvatelstva často sociálně slabších k novému bydlišti bylo velice problematické a dodnes si tuto zátěž s sebou obce nesou i dále. Jak uvádí Widemann (2016) Znamenalo vysídlení německého obyvatelstva a příchod statisíců českých novoosídlenců první krok k „čechizaci“ pohraničí. Čechizace znamenala i změnu původních

německých názvů obcí, vesnic, ulic, náměstí a budov a uzavírání německých škol. Byly zakázány německé tiskoviny a veřejné používání němčiny.

Osídlování probíhalo hromadně i spontánně mezi lety 1945 až 1952. Cílem bylo zformování nové společnosti občanů. Častými nově příchozími byli osídlenci z vnitrozemí. Bylo nutné obnovit zemědělskou činnost, aby opuštěné zemědělské usedlosti a pozemky znovu napomohly ke zvyšování životní úrovně obyvatel v celé republice. Jak uvádí Wiedemann (2016) bylo ministerstvo zemědělství jednou z nejvlivnějších organizací v politice osídlování.

Vzdělanější lidé z řad učitelů, lékařů či specializovaných odborníků přicházeli do nově osídlovaného pohraničí nedobrovolně na umístěnky.

Existovaly rozdíly v rychlosti osídlování vzhledem k úrodnosti a vybavenosti krajiny a regionu. Větší zájem byl zejména o úrodnější zemědělské oblasti, o průmyslové pohraničí byl zájem nižší. Pohraničí se stalo kulturně, sociálně i hospodářsky nestabilní. Obce nově osídlené nedosahovaly úrovně počtů původního obyvatelstva ani prostřednictvím poskytnutých materiálních podpor od státu.

Utváření nových občanských vazeb a místních společenství bylo významně poznamenáno nesourodou skladbou obyvatelstva, která vznikla výraznou migrací (Mikšíček 2007).

V 60. letech osídlování probíhalo spíše lokálně a v 70. letech přichází do pohraničí trend chalupaření a tím i růst počtu obyvatel.

Ustálené spojení „Benešovy dekrety“ jsou nejvíce používány v souvislosti s poválečným odsunem původního většinou německého obyvatelstva po 2. světové válce, nicméně se jedná o celý soubor dekretů s velmi širokým záběrem. Dekrety se datují v období 1940–1945 a část jich byla vydávána prezidentem Benešem (1884–1948). Edvard Beneš zastával funkci prezidenta Československé republiky v letech 1935–1938 a 1945–1948. Následkem vzniklé situace, která nastala nástupem k moci v Německu německého nacistického politika rakouského původu Adolfa Hitlera (1889–1945), kdy pod heslem práva národů na sebeurčení, se Československá republika stala „trnem v srdci německého národa“ (Cuhra et al. 2006). Tlaky sílily v letech 1937 a 1938 a pražská vláda si toho byla vědoma, proto v mezidobí za tzv. Druhé republiky a následně z důvodu německé okupace do osvobození republiky v květnu 1945, pak prezident Beneš působil ve Velké Británii v tzv. exilové vládě oficiálně zvané prozatímní státní zřízení.

Původně se však politická exilová reprezentace uchýlila do Paříže, kde v říjnu 1939 vytvořila Československý národní výbor (Bělina 1997). Ten však musel Paříž opustit po porážce Francie Německem (Winkler 1997). Nový útočištěm prozatímního státního zřízení, které tvořil prezident a vláda, se stal Londýn ve Velké Británii. Zde byla ústavním dekretem prezidenta republiky č. 1/1940 ustavena 21. července 1940 Státní rada, „jako poradní sbor prezidenta republiky a jako pomocný kontrolní orgán v rámci zatímního státního zřízení Československé republiky“. Dekret č. 1/1940 vyšel v Ústředním věstníku československém.

Základními úzce souvisejícím dekrety, které řešily konfiskaci majetku a znovu osídlení byly dekrety č. 5/1945, 12/1945 a 28/1945 Sb. Jedná se o klíčové právní dokumenty, na jejichž podkladě mělo být zkonfiskováno téměř 3 miliony hektarů zemědělské a lesní půdy (Slezák 1978).

Obrázek 2 Autentický dekret o vlastnictví půdy z roku 1946

Dekret presidenta republiky č. 16/1945 Sb. ze dne 19. června 1945 o potrestání nacistických zločinců, zrádců a jejich pomahačů a o mimořádných lidových soudech tzv. velký retribuční dekret (Bělina 1997), byl zrušen k 1. lednu 1949.

Dekret presidenta republiky č. 138/1945 ze dne 27. října 1945 o trestání některých provinění proti národní cti, tzv. malý retribuční dekret.

Zásadními dekrety pro potřeby této práce je dekret č. 28/1945 Dekret presidenta republiky ze dne 20. července 1945 o osídlení zemědělské půdy Němců, Maďarů a jiných nepřátel státu českými, slovenskými a jinými slovanskými zemědělci. Tento právní předpis předpokládá převod majetkových práv konfiskovaného zemědělského majetku a osídlení podle dekretu č. 12 Sb., o konfiskaci a urychleném rozdělení zemědělského majetku Němců,

Maďarů, jakož i zrádců a nepřátel českého a slovenského národa, a náležející do Národního pozemkového fondu. Vymezuje vhodné žadatele a možnosti, jakým způsobem podat žádost o majetek, který nebyl přidělen oprávněným uchazečům z krajů, kde byly nepříznivé zemědělské podmínky či nedostatek zemědělské půdy. Autentický dekret o vlastnictví půdy z roku 1946 znázorňuje obrázek 2.

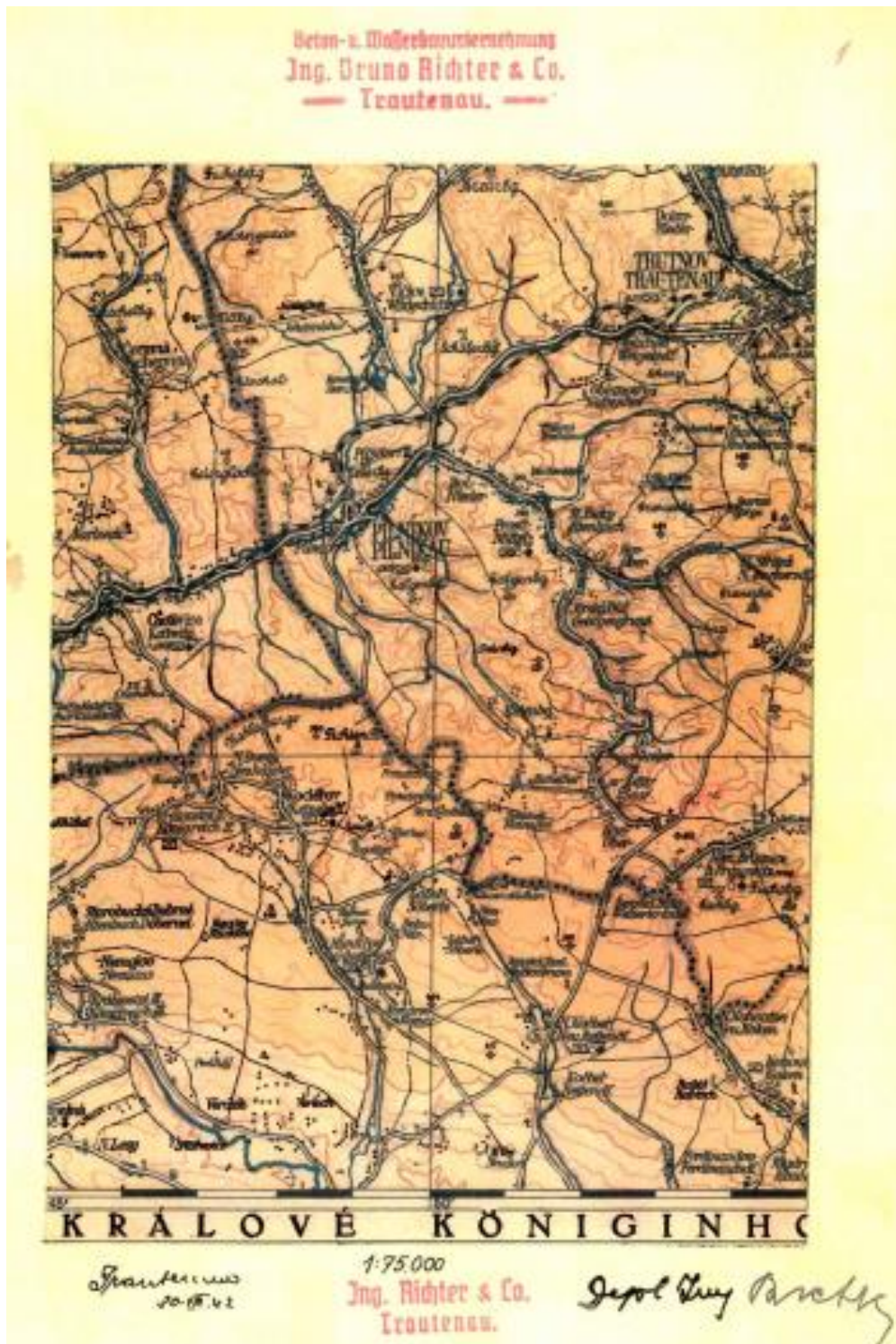
Dalším důležitým dokumentem je dekret č. 108/1945 Sb. Dekret presidenta republiky o konfiskaci nepřátelského majetku a Fondech národní obnovy ze dne 25. října 1945. Dekret o konfiskaci nepřátelského majetku vymezuje konfiskáty bez náhrady. Vymezení konfiskovaného majetku obsahuje hned paragraf č. 1. Jednalo se zejména o vlastnictví majetku Německé říše, Království maďarského a osob vykonávající veřejné funkce podle německého a maďarského práva a fyzických osob, které neprokáží trvalou věrnost Československé republice v předválečném a válečném období.

Dekretů bylo vydáno několik desítek s tím, že byl vydán Ústavní zákon č. 57/1946 ze dne 28. března 1946, kterým se schvalují a prohlašují za zákon dekrety presidenta republiky. Na tomto ústavním zákoně se usneslo Prozatímní Národní shromáždění republiky Československé. Jednalo se o dekrety vydané na základě § 2 ústavního dekretu presidenta republiky č. 2/1940 ze dne 15. října 1940. Součástí tohoto ústavního zákona je i obnovení právního pořádku – změna dekretu č. 11/1944 ve znění zákona ze dne 19. prosince 1945 č. 12/1946 Sb. Jak uvádí Winkler (1994), ... „Není proto opodstatněné označovat nebo pojmenovat dekrety jiným způsobem, než jsou označovány a pojmenovány ze zákona; je proto neopodstatněné také označování dekretů jako „Benešovy dekrety“...“

Podporovaný kulturní rozvoj zároveň s ekonomickou a sociální oblastí znamenal podstatu pro nově příchozí obyvatele, aby v území zůstali, a aby se zde stabilizovaly nové společenské struktury a nově vznikající společenství občanů. Byly budovány a podporovány kulturní instituce a spolky. Kulturní politika směřovala k propojování vnitrozemí s heterogenním a nově osídleným územím. Sudetská území za války byla prosta kulturního života, téměř všechny české spolky byly zrušeny, stejný osud potkal i české knihovny a nevyházely ani české noviny. Po osvobození byla snaha o znovuobnovení spolkové činnosti, k čemuž byly využívány zkonfiskovaná německá zařízení, zejména sportoviště, hřiště, kluby pro pracující, školská zařízení. Kulturní instituce však musely být nově vytvořeny. Budovaly se knihovny, vznikala ochotnická divadla, začala fungovat vesnická kina, dobrovolní hasiči zahajovali svou činnost. Významné pak byly různé sportovní a tělocvičné jednoty. Novoosídlenci se sami též snažili o rozvoj společenského života. Pořádaly se nejrůznější zábavy, divadelní představení, slavnosti pro děti. Na případech některých regionů, kdy nebyla dostatečná nabídka kulturního vyžití, se projevil opětovný odliv lidí a opuštění původně nově osídlených oblastí.

Po roce 1948 dostal vývoj opět jiný směr, kdy kulturní život komunistická strana stále více zpolitizovávala. Kultura byla zneužívána pro komunistickou ideologii a měla sloužit ke splnění budovatelských úkolů. Její původní smysl jako prostředek sblížení obyvatel a budování sounáležitosti se vytrácel a měnil se postupně na převýchovu obyvatel pro lepší komunistické zítřky. Cílem bylo stabilizovat nově vznikající struktury a výstavba a upevňování socialistického společenského systému (Wiedemann 2016). Tato území byla

pro získání podpory vhodná, protože se zde veřejné a občanské struktury zcela nově budovaly a významná byla i rozmanitá struktura obyvatel.

Obrázek 3 Mapa z roku 1942 okolí Dvora Králové nad Labem – Königinhof an der Elbe

K vysídlování na Královédvorskú, kam náležela i obec Kocbeře, docházelo v místech se značnou hustotou německého obyvatelstva (Teodoridisová 2000). Spolu s obcí Kocbeře se tato z dnešního pohledu stále kontroverzní akce týkala obcí Huntířov, Kašov, Kladruby, Kocléřov, Kohoutov, Komárov, Království I. a II., Libotov, Vlčkovice, Vyhnanov, Zaboři, Zboží, Zvičina a také Dvůr Králové nad Labem. Obrázek č. 3 zobrazuje mapu území v okolí Dvora Králové nad Labem v roce 1942 včetně původních německých názvů obcí.

4 Metodika

Praktická část diplomové práce obsahuje následující metody:

Kvantitativní výzkum byl využit z důvodu jeho měřitelnosti, protože je možno jeho výsledky třídit a uspořádat. Analýza dat statistickými metodami pak umožňuje ověřit představy o výskytu pozorovaných jevů, o vzájemných vztazích a charakteristikách (Reichel 2009). Byla provedena analýza obcí pomocí dostupných statistických údajů (Růžková & Škrabal 2006) a poskytnutých dat mapujících současný stav spolkové činnosti v obcích od statutárních zástupců.

Pro kvalitativní výzkum a sběr primárních dat byly využity individuální rozhovory se starosty zkoumaných obcí Kocbeře, Hajnice a Havlovice.

Pro primární kvantitativní výzkum byly využity dotazníky pro občany, které jsou zaměřeny na společenský a spolkový život a volnočasové aktivity. Formou dotazníků bylo osloveno 620 respondentů.

SWOT analýza je jedním ze strategických nástrojů, který může pomoci při směřování v různých oblastech života. Primárně byla vyvinuta pro stanovení strategie firmy, nicméně ji lze aplikovat na celé spektrum strategického plánování. Spočívá ve stanovení vnějšího a vnitřního prostředí, které se vzájemně ovlivňuje. Do vnitřního prostředí zahrnujeme slabé a silné stránky, anglicky Strengths a Weaknesses, a do vnějšího prostředí příležitosti a hrozby, anglicky Opportunities a Threats. Je důležité se na problematiku dívat co nejvíce objektivně s tím, že je vždy ku prospěchu pro tvorbu SWOT analýzy stanovit tým více lidí, aby bylo možno stanovit co nejpřesnější a objektivně použitelné závěry. Výsledkem pak lze dosáhnout požadovaného cíle při rozvoji dané oblasti.

Data použitá pro srovnání jednotlivých obcí, zejména počty obyvatel a počty domů, vycházejí z údajů Českého statistického úřadu, který je ústředním orgánem státní správy České republiky. Tento úřad byl zřízen dne 8. ledna 1969 zákonem č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy.

4.1 Charakteristika zkoumaných obcí

Pro potřeby této práce jsou zkoumány tři obce. Jedná se o obec Kocbeře, Hajnice a Havlovice. Jejich společnými rysy je umístění v Královéhradeckém kraji v okrese Trutnov. Dalším společným průsečíkem je pak členství v Místní akční skupině Království – Jestřebí hory. V neposlední řadě se jedná o obce 1. stupně, tudíž se příliš neliší rozsahem rozšířené působnosti. Zatímco obec Kocbeře patří v současnosti k obcím, kde se počet obyvatel pohybuje kolem 500, obce Hajnice a Havlovice patří k obcím, kde počet trvale bydlících obyvatel osciluje kolem 1000. Obce Kocbeře a Hajnice jsou si blízké společnou částí katastrální hranice a poválečnou historií související s poválečným uspořádáním v Československu. Po Mnichovské dohodě, která byla sepsána 29. 9. 1938 a podepsána 30. 9. 1938 byly tyto obce součástí Německé říše v rámci území Sudet. Návrat Sudet Československu se konal po osvobození Československa v roce 1945 a zároveň byly znovuobnoveny Správní obvody.

Obec Havlovice si tak výrazné zatížení z minulosti nenese, neboť se nejedná o bývalé sudetské území a nese si tak historickou kontinuitu a tradici. Tato obec byla vybrána zejména z důvodu umístění v podobném území, čímž je podhůří a může se pyšnit velmi bohatou

spolkovou činností. Velikostí je srovnatelná s obcí Hajnice a s obcí Kocbeře je v kontrastu v oblasti spolkové činnosti.

Zkoumané obce jsou součástí MAS Království – Jestřebí hory, kde všechny vzájemně spolupracují a vznikají zde nejrůznější partnerství a participace na projektech.

Místní akční skupina Království – Jestřebí hory vznikla v roce 2006, v roce 2007 pak vznikla obecně prospěšná společnost Místní akční skupina Království – Jestřebí hory o.p.s., jako servisní organizace MAS Království – Jestřebí hory. Zakladateli jsou dva dobrovolné svazky obcí, neboli mikroregiony, kterými jsou Společenství obcí Podkrkonoší a Svazku obcí Jestřebí hory a dále samostatného města Úpice.

Obrázek 5 Místní akční skupina Království – Jestřebí hory mapa území. Zdroj: www.kjh.cz

Místní akční skupina Království – Jestřebí hory, jak je patrné z obrázku č. 4, pokrývá územní následujících obcí: Batňovice, Černá, Dolní Olešnice, Hajnice, Havlovice, Horní Olešnice, Chotěvice, Chvaleč, Jívka, Kocbeře, Kohoutov, Libňatov, Malé Svatoňovice, Maršov u Úpice, Pilníkov, Radvanice, Rtně v Podkrkonoší, Staré Buky, Suchovršice, Úpice, Velké Svatoňovice, Vítězná, Vlčice a Vlčkovice v Podkrkonoší. Region sousedí s Polskem katastrální hranicí obce Chvaleč.

4.1.1 Obec Kocbeře

Obec Kocbeře se nachází v Podkrkonoší. Nejbližšími většími městy je Dvůr Králové nad Labem, Jaroměř a Trutnov. Město Dvůr Králové nad Labem pro obec vykonává rozšířenou působnost – je obcí s rozšířenou působností. Trutnov je pak bývalým okresním městem. Obcí prochází silnice 1. třídy I/37, která spojuje Krkonoše s krajským městem Hradec Králové. Obec Kocbeře se nachází v nadmořské výšce 416 – 480 m. n. m., katastrální výměra je 1093 ha se třemi místními částmi, jak uvádí tabulka 4. K 31. 12. 2019 měla obec 519 trvale bydlících obyvatel.

Tabulka 4 Obec Kocbeře – místní části, rozloha, katastrální území. (Vlastní zpracování)

OBEC KOCBEŘE - kód RÚIAN 579394		
Místní části	Rozloha v ha	Katastrální území
Kocbeře	1093	667544 - Kocbeře
Nové Kocbeře		
Nová Ves		

Historie obce sahá dle dochovaných pramenů do 15. století. Jednou z topografií a zemských popisů, kde můžeme najít poměrně zvláště znějící název Kočbeř, Nová Ves a Nová Kočbeř je publikace Topografie des Koenigreiches Boehmen (Schaller 1790). V současnosti se tyto místní části nazývají Kocbeře, Nová Ves a Nové Kocbeře.

Obrázek 6 Znak obce Kocbeře

Popis znaku obce Kocbeře na obrázku 6: v červeném štítě vyrůstá ze zlatého návrší se třemi smrkami přirozené barvy dvouocasý korunovaný lev se zlatou zbrojí a jazykem, držící zlatý latinský kříž s lipovitě zakončenými horními rameny.

Obec Kocbeře je obcí, kde de facto neexistuje spolkový život. Jedinou výjimkou je od roku 1974 fungující TJ Jiskra Kocbeře, což je sportovní klub, který se bez výhrady věnuje fotbalu. Ostatní dříve fungující spolky zcela zanikly a většina kulturních a společenských akcí a událostí je organizována prostřednictvím obecní samosprávy. Tato obec patří mezi obce

zatížené historickým odsunem původního obyvatelstva po 2. světové válce. Z obce bylo vyhnáno více než 95 % původního obyvatelstva, tudíž se zde po osídlení tvořila zcela nová společnost bez jakýchkoliv tradičních vazeb a bez hlubšího vztahu k tomuto území.

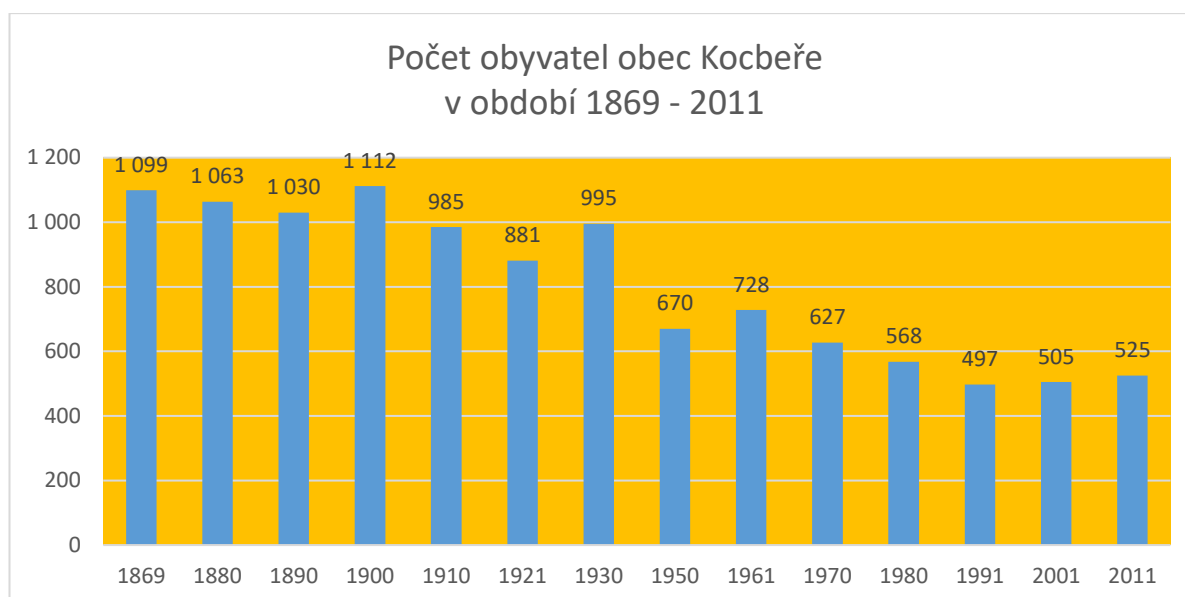
Dalším problémem, který přímo souvisí s následným osídlováním území, je fakt, že obec se skládá ze tří místních částí, přičemž do těchto částí migrovalo obyvatelstvo z rozdílných důvodů. Zatímco v místní části Kocbeře a Nová Ves se usídlili budoucí sedláci, kteří získali nejen domy, ale i polnosti, v části Nové Kocbeře se pak jednalo o dělníky, kteří osídlili původní tovární rodinné domy a nájemní byty bez polností. Do dnešní doby přetrvává jistá rivalita mezi původními sedláky a dělníky zejména s ohledem na majetek. Tyto rozdíly nebyly smazány ani v období socialismu, ač došlo k masivnímu zabírání polností v období kolektivizace. Je možno dovodit, že v této době byla v obci cítit sociální rozdílnost a napětí mezi těmito dvěma skupinami. Tato rozdílnost se naplno projevila po sametové revoluci, kdy došlo k navrácení restituční původním „sedlákům“. Tito však již neměli zájem na polnostech hospodařit, proto navrácený majetek pronajali dalším nástupnickým zemědělským podnikům. Tato situace v obci trvá dodnes a zemědělstvím se zde prakticky již nikdo na plný úvazek nezabývá, a pokud ještě vlastní polnosti, tak je pronajímá. K obnově vztahu k půdě a sounáležitost k zemědělství nedošlo.

Obrázek 7 Obec Kocbeře na mapě. Zdroj:

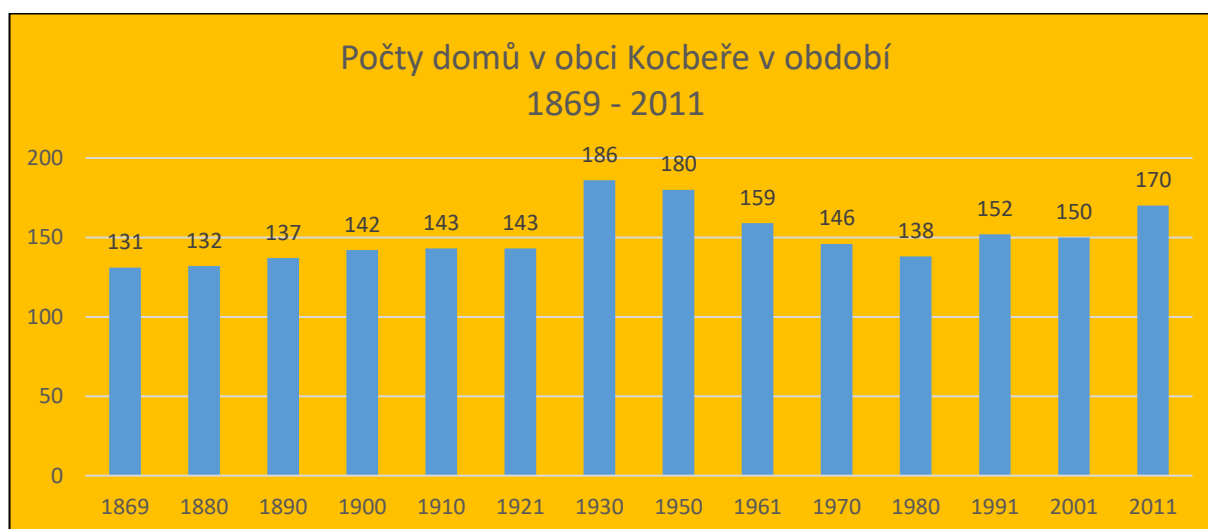
<https://mapy.cz/zakladni?x=15.8234889&y=50.4477578&z=13&source=muni&id=2913>

Obrázek 7 znázorňuje polohu obce Kocbeře zejména vůči městu Dvůru Králové nad Labem a vůči obci Hajnice, která byla pro tuto práci vybrána a jejíž data byla využita pro zkoumání stanovených cílů.

Obrázek 8 Počet obyvatel obec Kocbeře v období 1869–2011. Zdroj: <https://www.czso.cz/csu/czso/databaze-demografickych-udaju-za-obce-cr>. (Vlastní zpracování)

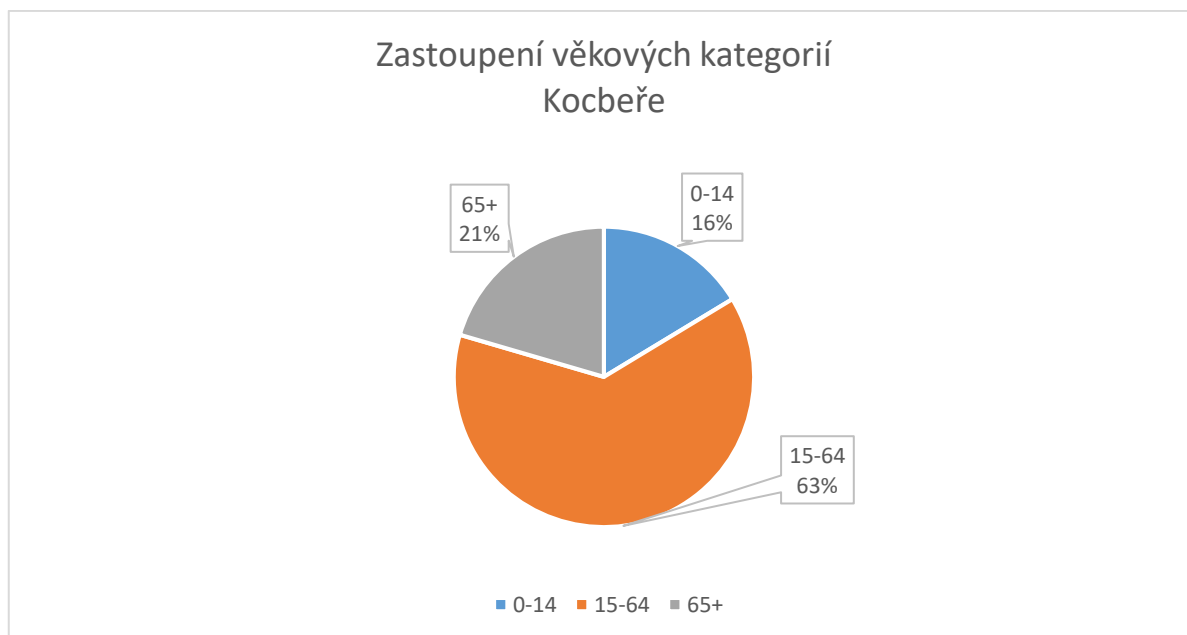
Vývoj počtu obyvatel v obci Kocbeře od roku 1869 zaznamenává klesající trend, což je patrné z grafického zpracování na obrázku 8, přičemž nejvíce trvale bydlících obyvatel bylo zaznamenáno v roce 1900. Nejvýraznější pokles byl zaznamenán mezi roky 1930 a 1950, kdy v roce 1930 měla obec Kocbeře 993 trvale bydlících obyvatel, a v roce 1950 bylo v obci registrováno 670 obyvatel.

Obrázek 9 Počty domů v obci Kocbeře v období 1869–2011. Zdroj: <https://www.czso.cz/csu/czso/databaze-demografickych-udaju-za-obce-cr>. (Vlastní zpracování)

Vývoj v oblasti zastavěnosti obce Kocbeře lze sledovat dle počtu domů v obci od roku 1869, kdy byl počet domů 131. Vývoj změn počtu domů byl do roku 1921 nepříliš významný, nicméně v letech 1921 až 1930 došlo k navýšení počtu domů na hodnotu 186, což je také za sledované období nejvyšší hodnota. V dalším období dochází k postupnému poklesu až do roku

1980, kdy byla zaznamenána hodnota počtu domů 138. V roce 1991 bylo v obci 152 domů, v roce 2001 bylo v obci 150 domů a k mírnému nárůstu došlo až na hodnotu 170 v roce 2011.

Obrázek 10 Zastoupení věkových kategorií v obci Kocbeře k 31. 12. 2018. Zdroj: <https://www.czso.cz/csu/czso/databaze-demografickych-udaju-za-obce-cr>. (Vlastní zpracování)

Rozvrstvení současného obyvatelstva obce Kocbeře je patrné z obrázku 10, kdy největší skupinu tvoří lidé ve věku 15 až 64 let, kterých je 321, což znamená 63 % všech obyvatel. Obyvatel ve věku od 65 let výše je pak 104, což znamená 21 % všech obyvatel.

Konkrétním životem původního převážně německého obyvatelstva obce Kocbeře, kterou nazývá „jednu vsí u lesa Království v severovýchodních Čechách“, se zabýval Rudolf M. Wlaschek (1979; 1997), který sepsal dva díly dějin obce Rettendorf. První díl se zabývá obdobím od počátků do poloviny 19. století a druhý díl od poloviny 19. století do roku 1945/1946. Je nutno podotknout, že druhý díl je zatížen problematickým obdobím po skončení 2. světové války a s tím související obměnou obyvatelstva.

Studiem materiálů o životě původního obyvatelstva v obci lze konstatovat, že spolkový život v současném vnímání existoval převážně na bázi příbuzenského a sousedského setkávání. Významnou roli ve společenském životě zaujímal školství a církve. Nicméně organizovaně existoval spolkový život také, ale v menším rozsahu.

Rodinné oslavy u příležitosti svateb a narození dětí se konaly o velkých církevních svátcích, což byla posvícení či svátku patrona kostela menší slavnosti s hudbou nebo i tancem. Důležitou institucí v kulturním životě obce sehrávala místní škola, kdy se učitelé sami hudebně vzdělávali a sami pak na probíhajících slavnostech zajišťovali hudební doprovod. Na těchto slavnostních setkáváních se tančily lidové tance, z nichž můžeme jmenovat skotský (Laudová 1997), rýnský, polka a valčík. V obci fungovala kapela, v níž působili i hudebníci z nedalekého Choustníkova Hradiště. Kapela provázela hudbou všechny místní slavnosti, pohřby a taneční zábavy. V zimním období se konaly hasičské, tělocvičné, selské, dělnické a maškarní plesy.

Dalšími kulturními událostmi, kde kapela hrála, byla oslava slunovratu, na místním hřbitově o svátku Všech svatých, u Schwandtnerova vojenského pomníku (1914-1918) a na hřbitůvku vojáků zemřelých z války roku 1866. V obci při Velikonocích se hrávalo na různých místech obce a slavil se zde i 1. máj. V souvislosti s výukou zpěvu na obecné škole, chodili žáci zpívat do kostelního sboru. Další tradiční komunitní událostí bývala vzpomínková slavnost posvěcení kostela, která se slavila ve výroční den posvěcení kostela. Před první světovou válkou vznikl v obci mužský pěvecký sbor při místní továrně, který se postupem času přetvořil na dělnický pěvecký spolek. Dalším pěveckým tělesem byl pěvecký kroužek při Německé tělocvičné jednotě – Deutscher Turnverein, který se převážně věnoval lidové a církevní písni. Školský sbor pak rozvinul ochotnické divadlo v obci, kde vystupovali jak děti, tak i dospělí. Ochotníci hrávali na různých místech vesnice. Představení probíhala jak ve venkovních i vnitřních prostorách. Zajímavostí je, že v prostřední hospodě u mlýna byla odehrána Schillerova hra Vilém Tell, kde toto dílo shlédlo dne 4. června 1933 více než 2 000 diváků z Kocbeří a sousedních vesnic. Ochotníci v obci vystupovali již před první světovou válkou, a to členové hasičského sboru (Wlaschek 1997).

Vlastní kino v Kocbeřích nebylo, občas přijíždělo do vsi kino kočovné, popř. občané příležitostně navštěvovali v neděli odpoledne filmová představení v Choustníkově Hradišti nebo ve Dvoře Králové. Když se objevil zvukový film, byly organizovány společné zájezdy do Trutnova. V polovině dvacátých let byly v kočbeřské škole promítány filmy Afrikou s puškou a kamerou (Mit Büchse und Kamera durch Afrika) a V zeppelinu přes Atlantik (Im Zeppelin über den Atlantik). Také první rozhlasové přenosy byly v raných dvacátých letech předváděny ve škole.

V obci působili též někteří umělci. Mezi nejvýznamnější umělce v období do dvacátých let 20. století patří například malíř Ferdinanda Purr, karikaturista a malíř Emil Lorenz, akvarelista Alois Lorenz, všestranný lidový umělec Fritz Schreiber, jakož i Emil Purr a Erich Widensky, kteří se v roce 1925 zúčastnili umělecké výstavy v kukské měšťanské škole. Je třeba ještě jmenovat řezbáře Josefa Schirutschkeho a mladší kreslíře a malíře Pepiho Purra a Ericha Scholze.

Osvětový výbor (Bezirksbildungsausschuß) pro německou část soudního okresu Dvůr Králové nad Labem podporoval bezprostředně po první světové válce pro další vzdělávání a pro podnícení potěšení z četby zakládání obecních knihoven. Kocbeřská knihovna zahrnovala vedle běžné zábavné literatury zejména díla německých klasiků. Výdej knih se prováděl ve škole.

Více než 90 % Kocbeřanů bylo katolíky, ale vlastní farní kostel s farářem, farou a společenským domem tu nebyl. Velkou kapli postavenou naproti škole, která poskytovala místo pro asi 200 osob, označovali Kocbeřané jako kostel. Zde byla téměř každou neděli sloužena mše farářem z Choustníkově Hradiště, kam byly Kocbeře přifařeny. Asi od roku 1920 do začátku třicátých let celebroidal denně mši penzionovaný farář Petr Zavřel. Později přicházel také kněz z Koclěrova nebo Německé Brusnice (nyní Hajnice). Děti byly křtěny v hradištském kostele, kde byly rovněž uzavírány církevní sňatky a vedeny matriky. Smuteční průvod při pohřbech, který býval doprovázen kostelním sborem, šel z domu smutku do kostela a odtud na vesnický hřbitov. V kostelní věži se nacházely dva zvony, které zvaly na mše a pobožnosti, vyzváněly o svátcích a svolávaly obyvatele k večerní modlitbě. Větší ze zvonů byl roztaven během první světové války. Nový, zhotovený z válečného materiálu, zakoupil starosta Johann

Rösel, měl však velice špatný zvuk. Na kostelním kůru se také nacházely malé varhany. Obraz na hlavním oltáři představoval svatého Floriána, jemuž byl kostel zasvěcen. Vnitřek kostela byl prostý; uklízeli tu a pořádek udržovali někteří obyvatelé vesnice. U kostela stálo několik kaštanů, které byly vysázeny u příležitosti svatby rakouského následovníka trůnu Rudolfa Habsburského s belgickou princeznou v roce 1881. Před kostelem býval o svátcích vysvěcení kostela (posvícení) a kostelního patrona čilý ruch. Každý rok se konala procesí. Vícekrát ročně probíhala pouť k milostivému místu Brünnele u Koclérova, také do Heřmanic nebo Svatoňovic. Největší pouť vedla do Albendorfu (dnes pol. Wambierzyce) ve slezském hrabství Kladsku.

Neodmyslitelnou dominantou je místní továrna, která sehrála v historii obce nezaměnitelnou úlohu. Původně se jednalo o hostinec, který sám o své podstatě sdružuje a spolčuje lidi. Postupem času se areál dynamicky rozrostl na místní poměry nevídaně. Společenský a kulturní život se odehrával v souvislosti s továrnou jak v období osídlení původního obyvatelstva, tak i po jeho odsunu. V továrně pracovaly stovky lidí, tudíž se lidé, kteří měli s lidmi v továrně určitý vztah, sdružovali jak neformálně, tak i formálně. V období po 2. světové válce to bylo převážně pod záštitou ROH (Revoluční odborové hnutí).

České kroniky obce Kocbeře jsou psány od roku 1952, kdy již obec začínala žít svým novým životem s novými vlastníky nemovitostí a hybateli rozvoje obce.

Tabulka 5 Občanská vybavenost v obci Kocbeře. (Vlastní zpracování)

Občanská vybavenost v obci Kocbeře		
Zařízení		
školství a výchovy	ANO	Základní a mateřská škola
kultury	ANO	Obecní dům
tělovýchovy a sportu	ANO	Fotbalové hřiště, dětská hřiště
zdravotnictví	NE	
sociální péče	NE	
maloobchod	ANO	Soukromý objekt
ubytování	ANO	Soukromé objekty
veřejné stravování	NE	
nevýrobní služby	ANO	Drobní živnostníci
výrobní a opravárenské služby	ANO	Firma Peter GFK, drobní živnostníci
správa a administrativa	ANO	Obecní úřad
církev	NE	
věda a výzkum	NE	
specifická zařízení	ANO	Veřejný vodovod
ochrana obyvatelstva	NE	

Tabulka 5 vypovídá o zařízeních občanské vybavenosti obce Kocbeře, která výrazně ovlivňuje stávající možnosti a směry rozvoje obce budováním chybějících zařízení a objektů.

Dopravní dostupnost obce: obcí prochází silnice I. třídy s tím, že obslužnost obce je zajišťována prostředky veřejné autobusové dopravy. Z obce je možno cestovat do blízkých sídel, kterými jsou zejména Trutnov, Dvůr Králové nad Labem, Jaroměř, Hradec Králové a vzdálenější Praha. Obec se nachází na spojnici z vnitrozemí do východních Krkonoš s nejdůležitějšími sídly Pec pod Sněžkou a Janské Lázně. Vlakové spojení není k dispozici, lze však využít vlakového spojení ve Dvoře Králové nad Labem nebo v Trutnově.

4.1.2 Obec Hajnice

Obec Hajnice se nachází v Podkrkonoší v Královéhradeckém kraji, v okrese Trutnov. Částí své hranice přímo sousedí s obcí Kocbeře. Stejně jako Kocbeře, je i obec Hajnice zasažena poválečným odsunem původního německého obyvatelstva. Jedná se o obec, která svým územím spadala do bývalého sudetského území. Svou současnou velikostí s ohledem na počet obyvatel je srovnatelná s obcí Havlovice. Statistický kód LAU 2 – CZ0525578211. Nejbližšími většími městy je Úpice a Trutnov. Město Trutnov je pro obec obcí s pověřeným obecním úřadem a zároveň obcí s rozšířenou působností. Trutnov je pak bývalým okresním městem. Obcí prochází silnice 2. třídy I/37, která spojuje Krkonoše s krajským městem Hradec Králové. Obec Hajnice se nachází v průměrné nadmořské výšce 460 m. n. m., přičemž nejvyšším místem je Liščí hora, která se nachází v nadmořské výšce 609 m. n. m. Katastrální výměra je 3170 ha se třemi místními částmi a šesti katastrálními územími. K 1. 1. 2019 měla obec 1033 trvale bydlících obyvatel.

Tabulka 6 Obec Hajnice – místní části, rozloha, katastrální území. (Vlastní zpracování)

OBEC HAJNICE – kód RÚIAN 579211		
Místní části	Rozloha v ha	Katastrální území
Hajnice	705	636720 - Brusnice
Horní Žďár	514	644676 - Dolní Žďár
Hajnice	326	636738 - Hajnice
Výšinka	554	644692 - Horní Žďár
Hajnice	702	636746 - Kyje u Hajnice
Hajnice	370	636762 - Nesytá

První dochovaná písemná zmínka o obci Hajnice pochází z roku 1260. Obec je v okrese Trutnov jednou z největších. Jedná se o shluk původně samostatných obcí, ze kterých vychází i názvy katastrálních území. Základními obcemi byly obec Brusnice (původně německá Brusnitz) a Kyje. V roce 1949 byly obě obce sloučeny a došlo ke změně názvu na nynější Hajnici. V roce 1980 došlo k připojení dalších původně samostatných obcí Horní Žďár a Dolní Žďár. Obcí ve středověku vedla solná stezka. Stezky vedla z českého vnitrozemí do Polska přes Liščí vrch směrem na Trutnov (Hajnice 2019).

Spolkovou činnost reprezentují dvě dlouhotrvající organizace, čímž je oddíl kopané a sbor dobrovolných hasičů. Kopanou reprezentuje spolek se současným názvem SK Spartak Hajnice a jeho trvání se datuje již od roku 1947. Sbor dobrovolných hasičů byl založen ještě

dříve, a to v roce 1945. V současnosti je jedná o jednotku SDH (sbor dobrovolných hasičů), která je zařazena do kategorie JPOII/1. Jedná se o kategorii, kdy určení členové drží pracovní pohotovost mimo hasičskou zbrojnici.

Obrázek 11 Znak obce Hajnice

Popis znaku obce Hajnice, který zobrazuje obrázek 11: v modrém štítě vyrůstá ze zeleného trojvrší s prostředním nižším vrchem stříbrná věž s dřevěným podbitím a špičatou střechou přirozené barvy, provázená dvěma smrky přirozené barvy. V trojvrší stříbrný květ lnu (Hajnice 2019).

V současnosti se počet obyvatel pohybuje okolo 1.000. Rozloha obce je v současnosti 3.170 ha.

Tabulka 7 Občanská vybavenost v obci Hajnice. (Vlastní zpracování)

Občanská vybavenost v obci Hajnice		
Zařízení		
školství a výchovy	ANO	Základní a mateřská škola
kultury	ANO	Venkovní prostory, kulturní místnost OÚ, knihovna
tělovýchovy a sportu	ANO	Fotbalové hřiště, dětská hřiště, SK Hajnice
zdravotnictví	ANO	Ordinace dětského a praktického lékaře
sociální péče	ANO	Dům sociálních služeb, ÚSP Barevné domky
maloobchod	ANO	Drobní živnostníci
ubytování	ANO	Soukromé objekty
veřejné stravování	NE	
nevýrobní služby	ANO	Drobní živnostníci
výrobní a opravárenské služby	ANO	
správa a administrativa	ANO	Obecní úřad
církev	ANO	Kostel sv. Mikuláše
věda a výzkum	NE	
specifická zařízení	ANO	Veřejný vodovod, kanalizace
ochrana obyvatelstva	ANO	SDH

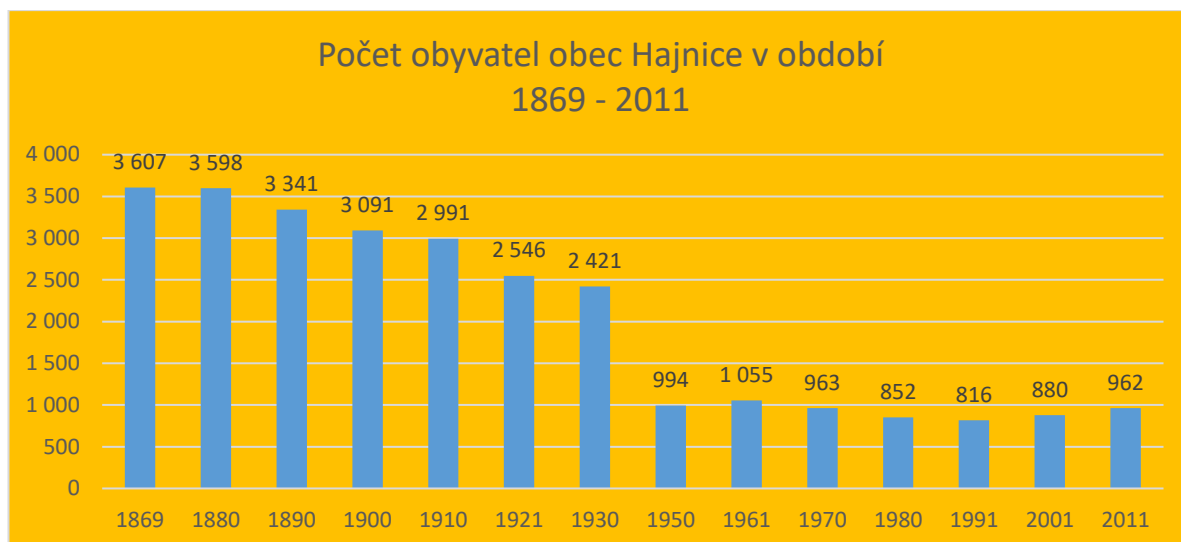
Tabulka 7 vypovídá o zařízeních občanské vybavenosti obce Hajnice, která výrazně ovlivňuje stávající možnosti a směry rozvoje obce budováním chybějících zařízení a objektů.

Obrázek 12 Obec Hajnice na mapě. Zdroj:

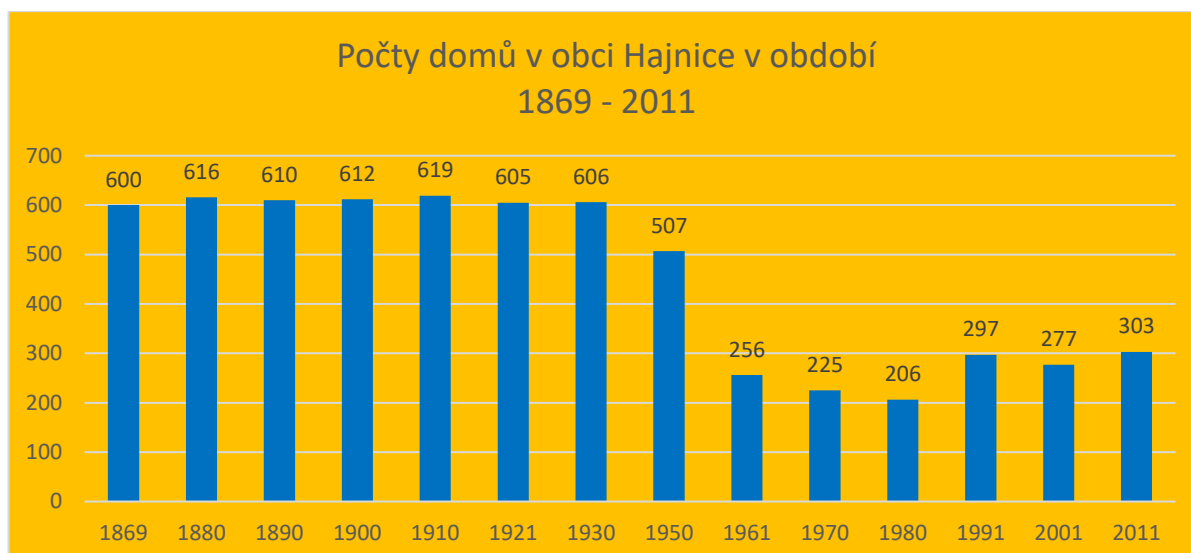
<https://mapy.cz/zakladni?x=15.8997542&y=50.4887452&z=12&source=muni&id=2895>

Obrázek 12 znázorňuje umístění obce Hajnice na mapě, kde je zachycena poloha vůči obci Kocbeře a městu Dvoru Králové nad Labem. Je zde patrné sousedství s obcí Kocbeře. Na mapě je patrný zákres chystané dálnice D11 vůči obci Kocbeře a obci Hajnice – přerušovaná šedá čára.

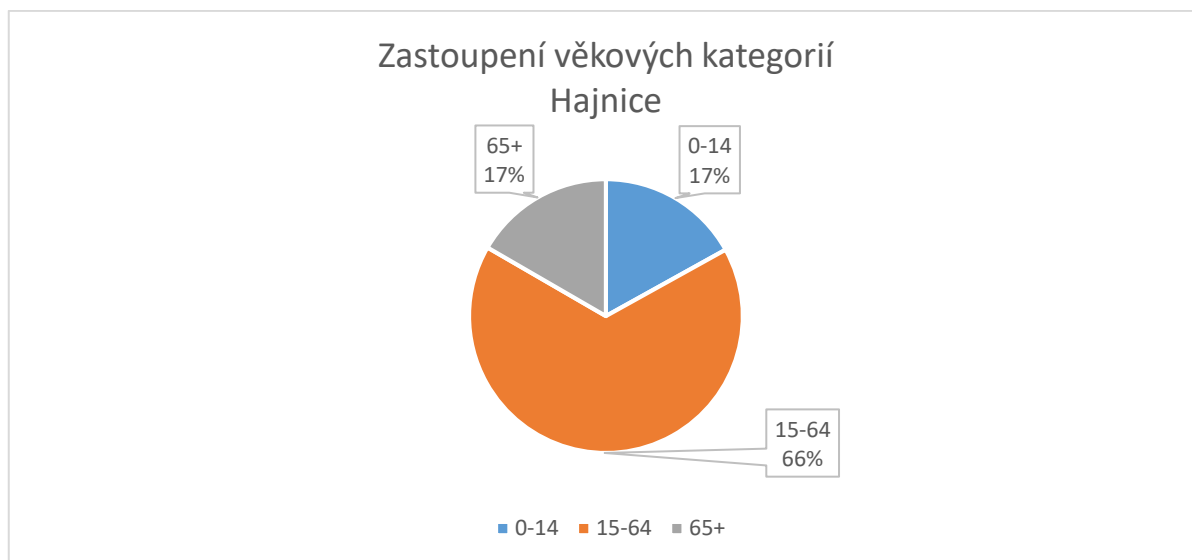
Obrázek 13 Počet obyvatel obec Hajnice v období 1869–2011. Zdroj: <https://www.czso.cz/csu/czso/databaze-demografickych-udaju-za-obce-cr>. (Vlastní zpracování)

Vývoj počtu obyvatel v obci Hajnice od roku 1869, jak vyplývá z grafického zpracování na obrázku 13, zaznamenává klesající trend, přičemž nejvíce trvale bydlících obyvatel bylo zaznamenáno v roce 1869, což čítalo 3 607 obyvatel. Nejvýraznější pokles byl zaznamenán mezi roky 1930 a 1950, kdy v roce 1930 měla obec Hajnice 2 421 trvale bydlících obyvatel, a v roce 1950 bylo v obci registrováno 994 obyvatel. Od roku 1991 se počet obyvatel postupně zvyšuje, a to tak, že zatímco v roce 1991 bylo registrováno v obci 816 obyvatel, v roce 2011 to bylo již 962 obyvatel.

Obrázek 14 Počty domů v obci Hajnice v období 1869-2011. Zdroj: <https://www.czso.cz/csu/czso/databaze-demografickych-udaju-za-obce-cr>. (Vlastní zpracování)

Vývoj v oblasti zastavěnosti obce Hajnice lze sledovat dle počtu domů v obci Havlovice od roku 1869, kdy byl počet domů ve výši 600. Vývoj změn počtu domů zaznamenává obrázek 14 s tím, že změny v počtech domů byly do roku 1930 nevýrazné. Z uvedených dat vyplývá, že k prvnímu výraznému snížení došlo mezi lety 1930 a 1950 s tím, že v roce 1930 bylo registrováno 606 domů a v roce 1950 to bylo 507 domů. K nejvýraznějšímu poklesu počtu domů došlo mezi roky 1950 a 1961, kdy v roce 1961 bylo v obci již jen 256 domů. Nejméně registrovaných domů pak bylo v roce 1980, kdy tento počet činil 206 domů. V roce 2011 bylo registrováno 303 domů.

Obrázek 15 Zastoupení věkových kategorií v obci Hajnice k 31. 12. 2018. Zdroj: <https://www.czso.cz/csu/czso/databaze-demografickych-udaju-za-obce-cr>. (Vlastní zpracování)

Rozvrstvení současného obyvatelstva obce Hajnice je patrné z obrázku 15, kdy největší skupinu tvoří lidé ve věku 15 až 64 let, kterých je 686, což znamená 66 % všech obyvatel. Obyvatel ve věku od 65 let výše je pak 172, což znamená 17 % všech obyvatel.

Dopravní dostupnost obce: obcí prochází silnice II. třídy s tím, že obslužnost obce je zajišťována prostředky veřejné autobusové dopravy. Z obce je možno cestovat do blízkých sídel, kterými jsou zejména Trutnov, Dvůr Králové nad Labem, Jaroměř. Vlakové spojení není k dispozici.

4.1.3 Obec Havlovice

Obec Havlovice se nachází v Královéhradeckém kraji, v okrese Trutnov. Havlovice spadají pod město Trutnov jako obec s rozšířenou působností. Tato obec je obcí 1. stupně, což znamená obec s běžným obecním úřadem. V 19. století se běžně používal i poněmčený název Hawlowitz. Obec Havlovice se rozkládá po obou březích řeky Úpy pod zříceninou hradu Vízmburk. Hrad pochází ze 13. století. Vízmburk byl postaven z bílého pískovce, ostění oken a dveří bylo z pískovce červeného, z čehož vychází i znak obce.

Obrázek 16 Znak obce Havlovice

Popis znaku obce Havlovice, který znázorňuje obrázek 16: na modrém štítu je stříbrná kvádrová zeď s pěti stínkami, branou uprostřed a vytaženou zlatou mříží. Po pravé straně štítu vyčnívá věž s gotickým oknem a třemi stínkami rozšířeného cimbuří. Stěni okna a brány je červené. Vlevo nade zdí je zlatý gotický třmen.

Jedná se o obec, která nebyla zasažena výraznými změnami v populaci po 2. světové válce. Rozloha katastrálního území obce Havlovice je v současnosti 870 ha. Obec má jednu místní část a jedno katastrální území, což zachycuje tabulka 8.

Tabulka 8 Obec Havlovice – místní části, rozloha, katastrální území. (Vlastní zpracování)

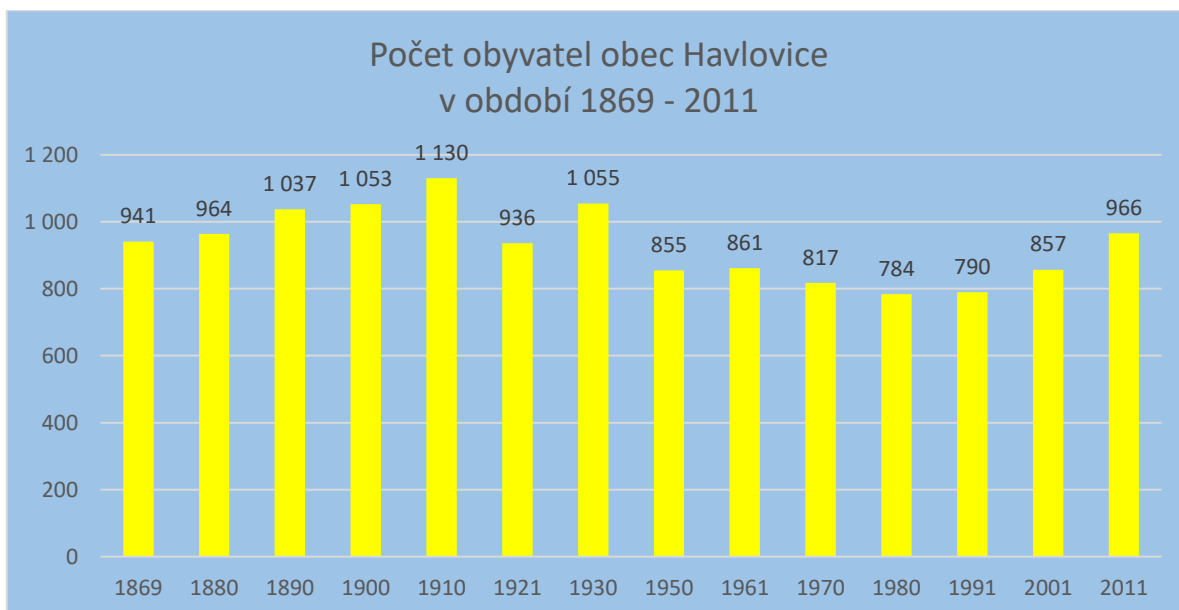
OBEC HAVLOVICE - kód RÚIAN 579220		
Místní části	Rozloha v ha	Katastrální území
Havlovice	870	637998 - Havlovice

První zmínky o obci lze dohledat v souvislosti s prodejem vízmberského panství v letech 1516 až 1518, přičemž první písemně doložená zmínka je z roku 1545. V roce 1884 vznikl Divadelní ochotnický spolek J. K. Tyla a v roce 1885 byl v obci založen Sbor dobrovolných hasičů. Obecní veřejná knihovna byla otevřena v roce 1921. Z novodobých událostí je vhodné uvést, že v roce 2007 Havlovice získaly tituly Vesnice roku Královéhradeckého kraje a titul Vesnice roku České republiky.

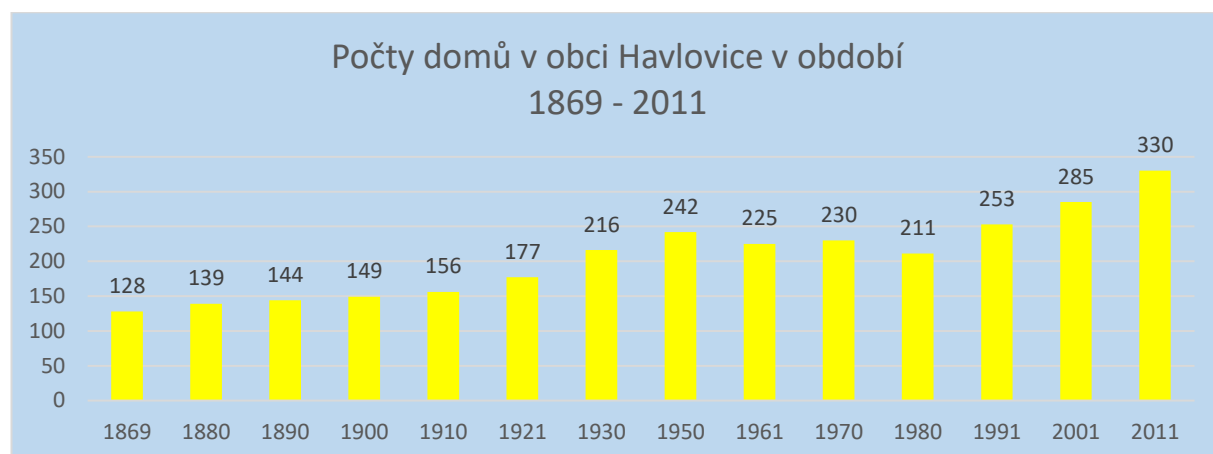
Obrázek 17 Obec Havlovice na mapě. Zdroj: <https://mapy.cz/zakladni?x=16.0339766&y=50.4907960&z=13&source=muni&id=2896>

Obrázek 17 zachycuje polohu obce Havlovice vůči městu Červený Kostelec, městysu Rtyně v Podkrkonoší a vůči městu Úpice, jehož území je součástí Místní akční skupiny Království – Jestřebí Hory.

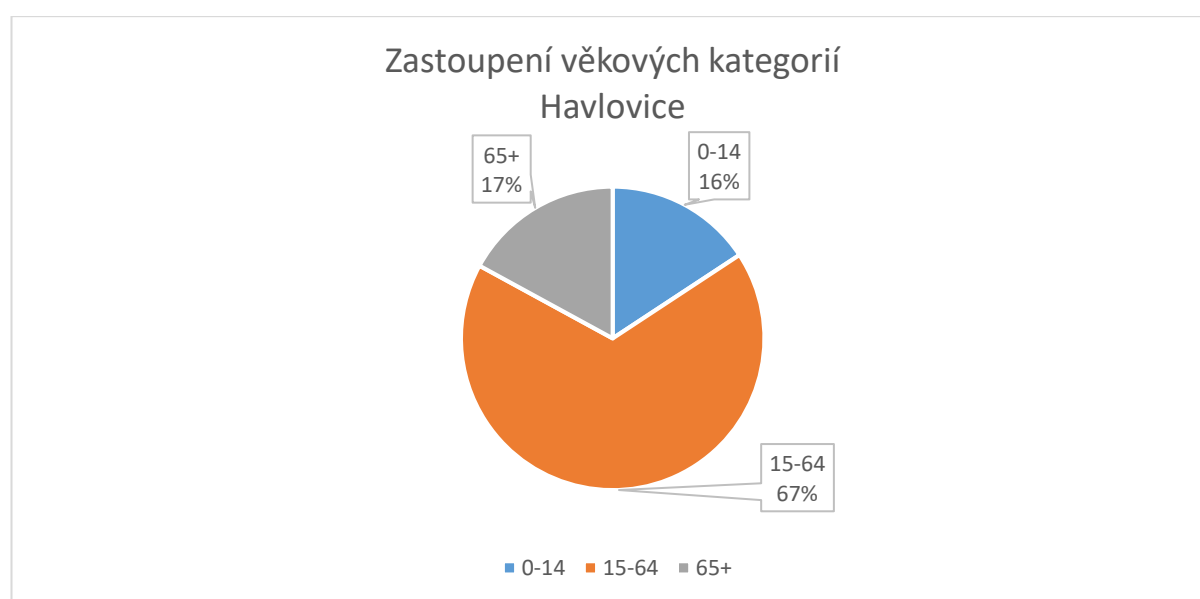
Obrázek 18 Počet obyvatel obec Havlovice v období 1869–2011. Zdroj: <https://www.czso.cz/csu/czso/databaze-demografickych-udaju-za-obce-cr>. (Vlastní zpracování)

Vývoj počtu obyvatel v obci Havlovice od roku 1869, jak je patrné z obrázku 18, zaznamenává mírnější výkyvy, přičemž nejvíce trvale bydlících obyvatel bylo zaznamenáno v roce 1910, což bylo 1 130 obyvatel. Nejvýraznější pokles byl zaznamenán mezi roky 1930 a 1950, kdy v roce 1930 měla obec Havlovice 1 055 trvale bydlících obyvatel, a v roce 1950 bylo v obci registrováno 855 obyvatel. Vzrůstající tendence počtu trvale bydlících obyvatel je registrována od roku 1980, kdy počet obyvatel v obci byl 784 a v roce 2011 již 966 obyvatel.

Obrázek 19 Počty domů v obci Havlovice v období 1869–2011. Zdroj: <https://www.czso.cz/csu/czso/databaze-demografickych-udaju-za-obce-cr>. (Vlastní zpracování)

Vývoj v oblasti zastavěnosti obce Havlovice lze sledovat dle počtu domů v obci Havlovice od roku 1869, což zachycuje obrázek 19, kdy byl počet domů ve výši 128. Z uvedených dat vyplývá nárůst počtu domů s výjimkou období od roku 1950, kdy bylo v obci registrováno 242 domů, v roce 1961 mírně klesl na 225 domů, dále v roce 1970 počet domů 230 a v roce 1980 bylo v obci 211 domů. Od roku 1980 pak počet domů v obci dále roste s tím, že v roce 2011 bylo registrováno 330 domů.

Obrázek 20 Zastoupení věkových kategorií v obci Havlovice k 31. 12. 2018. Zdroj: <https://www.czso.cz/csu/czso/databaze-demografickych-udaju-za-obce-cr>. (Vlastní zpracování)

Rozvrstvení současného obyvatelstva obce Havlovice je patrné z grafického zobrazení na obrázku 20, kdy největší skupinu tvoří lidé ve věku 15 až 64 let, kterých je 666, což znamená 67 % všech obyvatel. Obyvatel ve věku od 65 let výše je pak 169, což znamená 17 % všech obyvatel.

Tabulka 9 Občanská vybavenost v obci Havlovice. (Vlastní zpracování)

Občanská vybavenost v obci Havlovice		
Zařízení		
školy a výchovy	ANO	Základní a mateřská škola
kultury	ANO	Kulturní dům
tělovýchovy a sportu	ANO	Multi funkční sportovní areál, dětská hřiště
zdravotnictví	ANO	Ordinace dětského a praktického lékaře
sociální péče	ANO	Dům sociálních služeb
maloobchod	ANO	Drobní živnostníci
ubytování	ANO	Soukromé objekty
veřejné stravování	NE	
nevýrobní služby	ANO	Drobní živnostníci
výrobní a opravárenské služby	ANO	
správa a administrativa	ANO	Obecní úřad
církev	ANO	Kostel sv. Mikuláše
věda a výzkum	NE	
specifická zařízení	ANO	Veřejný vodovod, kanalizace
ochrana obyvatelstva	ANO	SDH

Z následující tabulky 11, která byla převzata z internetové stránky obce Havlovice, vyplývá historická návaznost rozvoje a vývoje obce bez velkých výkyvů. Ve výčtu historických událostí jsou zaznamenány obecné historické milníky a události důležité pro vývoj obce Havlovice.

Tabulka 10 Historické události v obci Havlovice. Zdroj: <http://www.havlovice.cz/obec/historie>.

Období	Událost
2. pol. 13. století	založení hradu Vízmburku, počátky kolonizace oblasti kolem řeky Úpy
1447	poboření a zánik hradu Vízmburk
1497	Havlovice součástí náchodského panství (do roku 1849)
1545	první písemně doložená zmínka o obci
1848	zrušení poddanství, obci udělena vlastní správa
1850	první volba obecního představenstva
1884	vznik Divadelního ochotnického spolku J. K. Tyl
1885	založen Sbor dobrovolných hasičů
1906–1909	vybudování okresní silnice přes obec

Období	Událost
1914–1918	první světová válka (34 padlých a zemřelých občanů Havlovic)
1918	obecní slavnost na Králově Kopci k vyhlášení samostatnosti Československa
1921	otevřena Obecní veřejná knihovna
1922	vybudován naproti škole obecní chudobinec
1923	obecními spolky zakoupen první promítací stroj na plynový pohon
1924	zahájena elektrifikace obce a regulace břehů řeky Úpy
1928	v obci zprovozněn první radiopřijímač u Králů Na Kopečku čp. 58
1929	první motocykl si v obci pořídil mandlířský mistr J. Křech čp. 35
1935	otevřena veřejná plovárna na řece Úpě na Mlejništi
1939–1945	druhá světová válka (3 oběti z řad havlovických občanů)
1942	do obce zaveden telefon
1946	zahájena pravidelná autobusová doprava
1950	první veřejné osvětlení s 27 světly
1956	vznik Jednotného zemědělského družstva
1957	otevření urnového háje
1959	dokončena elektrifikace celé obce
1960	zprovozněn místní rozhlas
1959–1962	výstavba místního vodovodu
1974	otevření pošty
1981	zkolaudován kulturní dům
1990	znovuodhalení busty T. G. Masaryka v obecním parku
1993	zahájení vysílání místní kabelové televize
1997	stoletá povodeň na řece Úpě
2001	vydání reprezentativní knihy "Havlovice a čas" o historii a současnosti obce
2004	premiéra filmu kameramana J. Středy "Havlovice na přelomu tisíciletí"
2006	druhé místo v soutěži Vesnice roku Královéhradeckého kraje
2007	titul Vesnice roku Královéhradeckého kraje
2007	titul Vesnice roku České republiky

V tabulce 10 jsou mimo jiné zmíněny události, které se vztahují ke spolkovému životu v obci, kterými jsou vznik Divadelního ochotnického spolku J. K. Tyla v roce 1884, založení Sboru dobrovolných hasičů v následujícím roce a v roce 2007 získání titulu Vesnice roku České republiky především díky svému společenskému životu.

4.2 Rozhovory se starosty obcí

Strukturované rozhovory, jako výzkumná metoda osobního dotazování, je v kvalitativních výzkumech organizačně, časově a finančně poměrně nákladná (Lindnerová et al. 2016). Individuální rozhovory, které jsou zde využity, patří mezi polostrukturované rozhovory, protože zde byl předpoklad určitých znalostí a možností dle svého uvážení rozvíjet a doplňovat.

Vzhledem k zaměření práce a zvoleného postupu byli zvoleni pro individuální rozhovory respondenti z řad statutárních zástupců zkoumaných obcí. Jednalo se o starosty obcí Hajnice,

Havlovice a Kocbeře. Rozhovory s respondenty probíhaly v průběhu měsíce prosince v roce 2019.

Všichni tři starostové obcí byli osloveni s tím, že jim byly položeny stejné otázky se zaměřením na spolkový život a společenskou aktivitu v obcích s tím, že nejdříve zazněly obecné otázky ohledně výkonu funkce a vztahu k obci, a poté otázky, které byly zaměřeny na konkrétní znalosti a data týkající se výkonu funkce a znalosti o fungování obce.

Otázky byly položeny v následujícím znění:

1. Jak dlouho vykonáváte funkci starosty ve zdejší obci?
2. Žijete zde od narození? Má Vaše rodina v této obci dlouhou tradici?
3. Z kterého období pochází první zmínky o Vaší obci?
4. Odhadněte, jaká část obyvatelstva zde má dlouhodobé kořeny datující se před 2. světovou válkou?
5. Jak je v obci rozvinut společenský a spolkový život? Kolik je ve Vaší obci fungujících spolků, popř. jaké, a mají některé z nich tradici delší jak 40 let?
6. Podporuje Vaše obec v současnosti fungující spolky? Jakou formou?
7. Jaké věkové kategorie obyvatel pokrývají činnosti spolků v obci?
8. Je podle Vás nějaká potřeba ze strany občanů, která není stávajícími spolky zajištěna?
9. Jak se podílí školské organizace na společenském životě v obci?
10. Kdo u Vás v obci pořádá sportovní, kulturní a společenské akce a jaké akce zajišťuje obec?
11. Kde spatřujete největší zásluhu na fungujícím společenském životě ve Vaší obci?
12. Jakým směrem v oblasti společenského života by se měla obec vyvíjet?

Vyhodnocení individuálních rozhovorů se starosty obcí bylo slovně okomentováno a vyhodnoceno v kontextu s danou problematikou a zaměřením práce.

4.3 Dotazníkové šetření mezi občany

Dotazníkové šetření, jak uvádí Linderová et al. (2016), patří mezi standardizované dotazování a je jednou z nejvíce používaných metod při získávání primárních dat pro kvantitativní výzkum

Dotazníkové šetření využitě pro tuto práci bylo zaměřeno na oblast volnočasových aktivit občanů ve zkoumaných obcích. V úvodní části byly položeny základní identifikační otázky, druhá část obsahuje konkretizované otázky s cílem zjistit, jakým způsobem a do jaké míry občané vnímají společenský, kulturní a sportovní život v obci. Otázky jsou zaměřeny na aktivitu a ochotu se spolupodílet či tvořit jednotlivé události a akce pro komunitu. Část otázek je zaměřena na pocitové vnímání zkoumané oblasti a na přání, či poptávku po jednotlivých aktivitách.

Dotazníkové šetření bylo vybráno pro svou nízkou časovou a ekonomickou náročnost a dále vzhledem k zachování anonymity a dobrovolnosti, která může do jisté míry zajistit co nejvyšší objektivitu a ochotu o daném problému uvažovat.

V obci Kocbeře, Hajnice a Havlovice bylo rozdáno v každé z nich 200 dotazníků. Dotazníky byly distribuovány v průběhu měsíce ledna 2020 s tím, že sběr probíhal do 15. února 2020.

V obci Kocbeře bylo zpět odevzdáno a vyplněno 47 dotazníků, v obci Hajnice se výzkumu zúčastnilo 21 respondentů a v obci Havlovice bylo odevzdáno a vyplněno 36 dotazníků. Dotazníky byly anonymní. Celkem bylo vyplněno a odevzdáno 104 dotazníků, což činí z celkového počtu 600 rozdaných dotazníků 17,33 %.

V úvodu dotazníku byly položeny základní identifikační otázky, které se týkaly charakteristiky respondentů.

Z odevzdaných dotazníků pak vychází vyhodnocení, kdy počet odevzdaných dotazníků je brán jako základní hodnota, od níž pak vychází procentické hodnocení. Každá z obcí je hodnocena samostatně a tyto výsledky jsou pak graficky znázorněny. Z grafického vyjádření jsou patrné rozdíly mezi obcemi. Pro snadnou orientaci jsou výsledky z jednotlivých obcí ve všech porovnáních znázorňovány barevně, přičemž každá z obcí má přiřazenu jednu barvu, která se v grafickém znázornění stále opakuje.

Dotazníky byly hodnoceny procenticky, aby bylo možno jednotlivé odpovědi řádně porovnat. Vzhledem k charakteru odpovědí některých otázek, kdy měl respondent na výběr více možností, nehodnotíme zde procenticky, ale prostým počtem odpovědí a výsledky pak vyplývají z grafu tak, že vyhodnocujeme početní zastoupení odpovědí a porovnáváme zastoupení jednotlivých odpovědí.

Dotazníkové šetření ve znění:

Volnočasové aktivity občanů – kulturní, společenský a sportovní život

Identifikační otázky:

1. Vaše pohlaví?

*Vyberte jednu odpověď.

- Žena
- Muž

2. Váš věk?

*Vyberte jednu odpověď.

- Do 18 let
- 19–30 let
- 31–65 let
- 66 let a více

3. Jak dlouho žijete v obci?

*Vyberte jednu odpověď.

- méně než 10 let
- 11–20 let
- 21–45 let
- déle než 45 let

4. Vaše nejvyšší dokončené vzdělání?

Vyberte jednu odpověď.

- Základní
- Střední odborné
- Střední s maturitou
- Vyšší odborné
- Vysokoškolské

Konkretizované otázky:

1. Máte pocit, že to ve Vaší obci žije?

Vyberte jednu odpověď.

- Ano
- Občas
- Ne

2. Jste aktivním členem nějakého organizovaného spolku, zájmového sdružení nebo sportovního klubu?

Vyberte jednu odpověď.

- ANO
- ANO, ale jen jako řadový člen
- NE

3. Jste ochoten poskytovat svůj volný čas pro aktivní činnost pro veřejnost?

Vyberte jednu odpověď.

- ANO, jako jeden z organizátorů
- ANO, ale jen jako řadový člen
- NE

4. O jaký druh trávení volného času máte zájem?

Lze zaškrtnout více možností

- Hasičský sport
- Umělecké aktivity
- Kulturní aktivity
- Zájmové sdružení (včelaři, zahrádkáři, veteráni apod.)
- Sportovní aktivity

5. Jaký styl trávení volného času preferujete?

Vyberte jednu odpověď.

- Individuálně, samostatně
- S rodinou, s přáteli
- Organizovaná činnost – společenské, kulturní, sportovní spolky a zájmová sdružení

6. Jaké konkrétní aktivity v oblasti volného času preferujete?

*Lze zaškrtnout více možností

- Divadlo
- Kino
- Sport aktivně
- Sport jako divák
- Turistika
- Neformální setkávání s přáteli
- Hobby – volnočasová aktivita

7. Podílíte se aktivně na veřejném společenském životě v obci?

*Vyberte jednu odpověď.

- ANO
- NE

8. Jste spokojen s nabídkou kulturního a společenského života ve Vaší obci?

*Vyberte jednu odpověď.

- ANO
- ČÁSTEČNĚ
- NE

4.4 SWOT analýza

SWOT analýzu řadíme mezi jednu z metod, jak identifikovat přednosti a znevýhodnění jevů, které jsou podstatné pro daný problém. Stanovením příležitostí a hrozeb můžeme vhodněji danou problematiku směřovat a efektivně využívat potenciál, který se v dané oblasti nachází. Název tohoto typu statistické analýzy je složen z počátečních písmen anglicky psaných jednoslovně pojmenovaných atributů: Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats.

Pro tuto práci byla zvolena SWOT analýza pro stanovení strategického plánování v dané oblasti. Pojmenováním a vydefinováním problémů dané obce se svými specifickými problémy by mělo dojít k zacílení aktivit a vymezení oblastí, které lze pozitivně ovlivnit.

SWOT analýza se zabývá vnitřním prostředím, které obsahuje atributy, jimiž jsou Opportunities – příležitosti a Threats – hrozby.

Na druhé straně SWOT analýza definuje vnitřní prostředí, které představují silné stránky – Strengths a slabé stránky – Weaknesses. Na silných stránkách a příležitostech bychom měli stavět a směřovat náš další vývoj na těchto základech. Naopak slabé stránky a hrozby jsou pro dosažení stanoveného cíle škodlivé.

SWOT analýza pro účel této práce čerpá z teoretické části, ze zjištěných dat o obci Kocbeře, dále z rozhovorů se statutárními zástupci obcí a z provedeného dotazníkového šetření.

5 Výsledky

5.1 Kvantitativní a kvalitativní výzkum

Prvním krokem pro výzkum bylo srovnání vývoje ve všech třech obcích z hlediska statistického porovnání změn v počtu obyvatel v jednotlivých letech a dále také změn v kvantitě výstavby. Jedná se o data, která jsou potřebná pro pochopení rozvoje obcí vzhledem k historickým událostem v území.

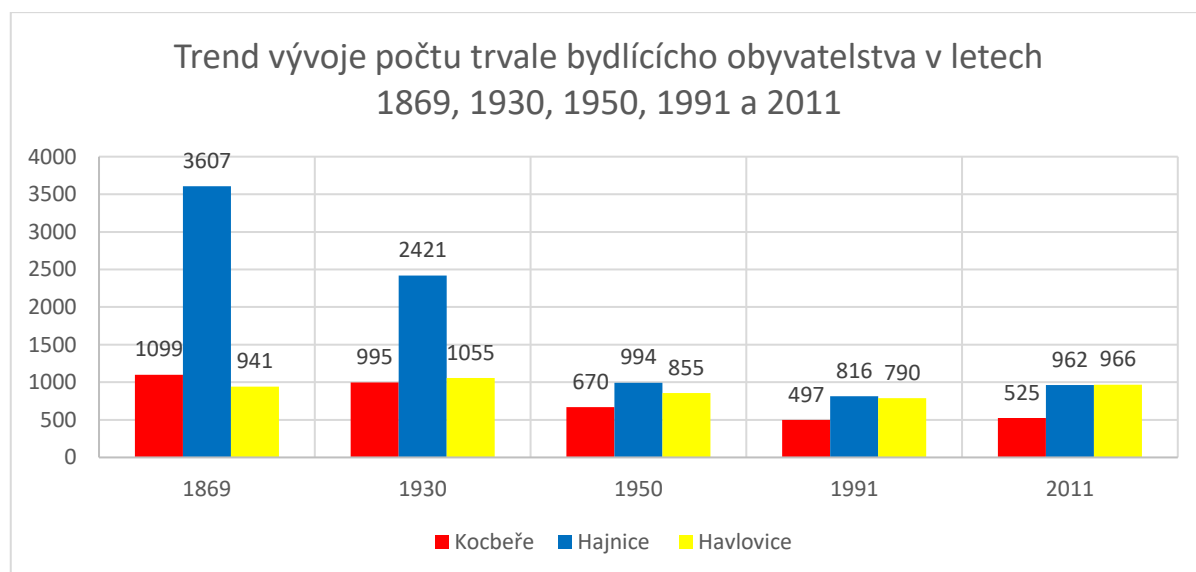
Konkrétní kvantitativní výzkum probíhal prostřednictvím strukturovaných rozhovorů a dotazníkového šetření.

V první fázi výzkumu probíhaly strukturované rozhovory se starosty obcí Hajnice a Havlovice a starostkou obce Kocbeře.

Dalším krokem bylo vyhodnocení dotazníků, které byly distribuovány ve všech třech zkoumaných obcích. Otázky pro občany byly použity ve stejném rozsahu, aby byla zachována proporcionalita v odpovědích a bylo tak možno odpovědět na stanovené hypotézy.

V poslední fázi byla vytvořena SWOT analýza obce Kocbeře, která vymezuje příležitosti, hrozby, silné a slabé stránky v oblasti společenského, kulturního a sportovního života v obci.

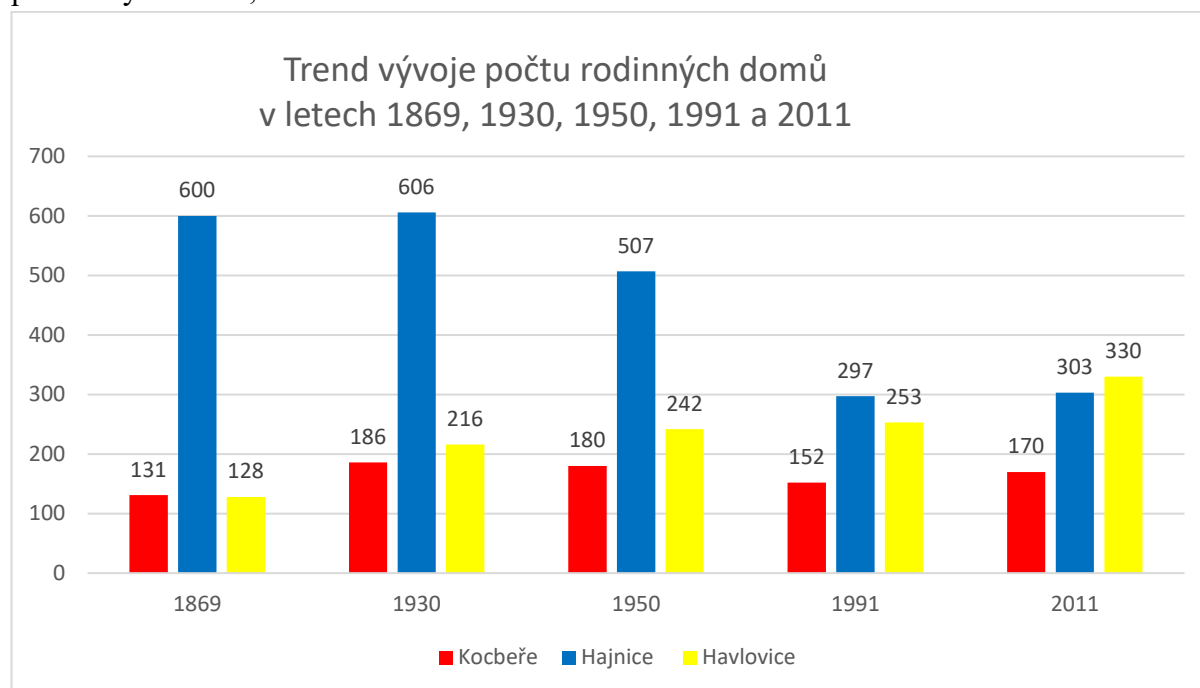
5.1.1 Srovnání vývoje ve sledovaných obcích

Obrázek 21 Trend vývoje počtu trvale bydlícího obyvatelstva v obcích Kocbeře, Hajnice a Havlovice v letech 1869, 1930, 1950, 1991 a 2011

Vyhodnocení trendu vývoje počtu trvale bydlících obyvatel na základě výběru dat sledovaných obcí Hajnice, Havlovice a Kocbeře, vyplývá z grafu na obrázku 21, kde jsou vyhodnoceny trendy v různých obdobích. Největším úbytkem obyvatel je postížena obec Hajnice, kdy od roku 1869 až do roku 2011, kdy v roce 1869 bylo v obci 3 607 obyvatel a v roce 2011 bylo v obci registrováno 962 obyvatel. Došlo tak k poklesu počtu obyvatel ve sledovaném období o 2 645 obyvatel což činí 73,32 % od původní hodnoty. V obci Kocbeře došlo k úbytku

obyvatel o 52,23 %. Na rozdíl od dvou předchozích obcí pak v obci Havlovice došlo k nárůstu počtu obyvatel o 2,66 %.

Obrázek 22 Trend vývoje počtu rodinných domů v obcích Kocbeře, Hajnice a Havlovice v letech 1869, 1930, 1950, 1991 a 2011

Vyhodnocení trendu vývoje počtu domů na základě výběru dat sledovaných obcí Hajnice, Havlovice a Kocbeře, vyplývá z grafu na obrázku 22, kde jsou vyhodnoceny trendy v různých obdobích. Největším úbytkem počtu domů je postížena obec Hajnice, kdy od roku 1869 až do roku 2011, došlo k úbytku od počáteční hodnoty 600 domů po konečnou hodnotu v roce 2011, která činí 300 domů, což činí úbytek ve výši 49,5 %. V obci Kocbeře došlo k nárůstu počtu domů na konečnou hodnotu 170 domů, což činí nárůst o 29,77 %. Nejvýraznější nárůst pak zaznamenává obec Havlovice, kde nárůst počtu domů čítá 157,81 %.

5.1.2 Rozhovory se starosty obcí Kocbeře, Hajnice, Havlovice

Tato část se věnuje rozboru rozhovorů se statutárními zástupci vybraných obcí. Za obec Hajnice byl osloven starosta Petr Červený, za obec Kocbeře Bc. Eva Rezková a za obec Havlovice Ing. Pavel Dvořáček. Rozhovory probíhaly v prosinci 2019 na jednotlivých obecních úřadech příslušných obcí. Všichni dotazovaní starostové se vzájemně znají již řadu let a dochází k setkáním na nejrůznějších akcích, školeních, či jsou obce zapojeny do stejných organizací. Nejčastějším místem setkávání jsou akce pořádané MAS Království – Jestřebí hory.

První otázka měla za cíl zjistit, jak dlouho dotazovaný starosta vykonává svou funkci, z čehož lze dovodit míru zkušeností a znalostí o zkoumané obci. Otázka č. 1 zněla: Jak dlouho vykonáváte funkci starosty ve zdejší obci? Všichni starostové vykonávají funkci více jak 14 let, tudíž se předpokládá, že za tuto dobu posbírali řadu zkušeností a znalostí.

Druhá otázka směřovala k osobnímu vztahu k obci a k míře začlenění. Otázky č. 2 zněla: Žijete zde od narození? Má Vaše rodina v této obci dlouhou tradici? V tomto případě všichni starostové pocházejí odjinud, ale starosta obce Havlovice pochází z vedlejší vesnice. Starostka

obce Kocbeře uvedla, že její předkové do obce přišli po 2. světové válce, tj. po odsunu původního obyvatelstva, nicméně sama se narodila v nedalekém Dvoře Králové nad Labem.

Třetí otázka se týkala datování prvních písemných známek o jednotlivých obcích. Otázka č. 3: Z kterého období pochází první písemné zmínky o obci? V případě obce Hajnice se datuje první písemná zmínka z roku 1260, v případě obce Havlovice se jedná o rok 1545 a v případě obce Kocbeře se první písemná zmínka datuje v roce 1410.

Čtvrtá otázka byla položena s cílem zjistit dlouhodobější kořeny obyvatel spjatých s jednotlivými obcemi. Otázka č. 4: Odhadněte procenticky část obyvatelstva, která má v obci kořeny datující se před 2. světovou válkou? Vzhledem k faktu, že obec Hajnice a Kocbeře spadají o území bývalých Sudet, v obou těchto obcích se jednalo pouze o jednotky obyvatel, navíc některé rodiny se již odstěhovali, takže momentální stav je nulový. V případě obce Havlovice starosta odhadl stav obyvatelstva s dlouhodobými kořeny na 60 %.

Pátá otázka směřovala do oblasti trávení volného času a společenského života v obci. Otázka č. 5: Jak je v obci rozvinut společenský a spolkový život? Kolik je ve vaší obci fungujících spolků, popř. jaké a mají některé z nich tradici delší jak 40 let? V případě obce Hajnice se starosta vyjádřil, že v obci probíhají některé společenské akce, které jsou organizovány buď přímo obcí anebo organizacemi, které v obci fungují. Vyjmenoval Sbor dobrovolných hasičů, spolek fotbalistů, spolek seniorů, spolek šipkařů, spolek mladých hasičů, myslivecký spolek, z novodobých spolků proluk Větve severu (lukostřelci), spolek NaŽďár, který se věnuje kulturní činnosti a zpěvu. Více jak čtyřicetiletou tradici mají spolky hasičů, fotbalistů a myslivců, jedná se však o vznik až po 2. světové válce. V případě obce Kocbeře se starostka vyjádřila, že společenský život je značně ovlivněn tím, že v obci funguje pouze fotbalový klub a neformálně se setkávají senioři. Většina společenských akcí je tak pořádána obcí jako hlavním organizátorem a fotbalový klub se orientuje výhradně na hraní fotbalu. Velkým problémem spatřuje v malé aktivitě občanů a také absenci zastřešeného prostoru pro konání akcí. Nejvíce rozvinutý společenský a spolkový život má obce Havlovice. Starosta odkázal na webové stránky obce s tím, že zde jsou k dispozici o akcích, které pořádá 16 v obci aktivně fungujících spolků, data k 1. 12. 2019. Jedná se o: Sbor dobrovolných hasičů, Tělovýchovná jednota Sokol Havlovice o. s., Český rybářský svaz místní organizace Havlovice o. s., Myslivecké sdružení Barchova Havlovice z.s., Junák – 3. oddíl Medvědi Havlovice, Agility Sultánci Havlovice o. s., Klub seniorů, Sdružení pro Vizmburk, Spolek přátel českého a moravského folklóru, Spolek přátel Úpění, Havlovický svaz malé kopané, JK Hubert, Spolek havlovických sekáčů, Letní běžky, Klub amatérských herců Havlovice, Čepelky – nejnovější spolek, který vznikl v roce 2018. Nejstarším spolkem je Sbor dobrovolných hasičů, který byl založen v roce 1885. Dalším spolkem s dlouholetou tradicí je Tělovýchovná jednota Sokol Havlovice o. s., jejíž vznik je datován v roce 1914. Myslivecké sdružení Barchovan Havlovice z. s. bylo založeno v roce 1904 původně jako lukostřelecký kroužek a postupem času v roce 1946 došlo ke změně názvu na Lovecký spolek a v roce 1973 byly sloučeny okolní lovecké spolky v jeden, a to Myslivecké sdružení Barchovan Havlovice. Pátým spolkem s dlouholetou tradicí je Junák, který vznikl za první republiky, nicméně z důvodů zrušení souvisejícím se vznikem Československého svazu mládeže, měl spolek vynucenou přestávku s výjimkou krátkého období v roce 1968. Ke znovuobnovení činnosti dochází až po sametové revoluci.

Otázka šestá se týkala podpory spolků fungujících v obci. Otázka č. 6: Podporuje Vaše obec v současnosti fungující spolky? Jakou formou? Starosta obce Hajnice odpověděl, že obec podporuje spolky především finančně, mezi spolky pak každoročně obec rozděljuje minimálně 250.000, -- Kč. Starostka obce Kocbeře odpověděla, že poskytuje finanční podporu jedinému fungujícímu spolku, což je TJ Jiskra Kocbeře z. s., v současnosti se jedná o 80.000, -- Kč. Také obec nepravidelně pořádá výlety nejen pro seniory, což však nelze považovat za podporu spolků. Starosta obce Havlovice se vyjádřil, že obec každoročně pořádá setkání se zástupci všech spolků. Zde mají všichni možnost si vyměnit zkušenosti a plánují akce. Finanční podporu poskytuje obec Havlovice ze svého rozpočtu v rozmezí od 700.000, -- Kč do 1.000.000, -- Kč.

Otázka sedmá se orientovala na věkové složení členů spolku, jak je rozvrstvení cílových skupin. Otázka č. 7: Jaké věkové kategorie obyvatel pokrývají činnosti spolků v obci? Starosta obce Hajnice odpověděl, že ač je v obci poměrně málo spolků, přesto nabízejí činnosti pro všechny věkové kategorie. Starostka obce Kocbeře uvedla, že fotbalisti se věnují výhradně činnosti pro aktivní hráče. Také mají zřízen oddíl pro děti včetně přípravky. Činnost fotbalistů tak pokrývá určitou věkovou škálu, ale výhradně zaměřenou na sportovně orientované občany, pokud počítáme i fanoušky fotbalu, kteří mají možnost navštěvovat utkání. Neformální setkávání seniorů pak pokrývá také část rozvrstvení obyvatel. Starosta obce Havlovice uvedl, že řada spolků má i své dětské oddíly, takže odhaduje, že je pokryta celá věková škála.

Otázka osmá byla položena pro zjištění, zda absentují určité druhy aktivit. Otázka č. 8: Je podle Vás nějaká potřeba ze strany občanů, která není stávajícími spolky zajištěna? Odpověď starosty obce Hajnice se orientovala na potřebu zajištění aktivit pro mládež mezi třináctým a sedmnáctým rokem. Starostka obce Kocbeře namítala, že registruje velmi malou aktivitu obyvatel. Nefungují žádné spolky, které by se staraly o kulturní a společenský život v obci a nabídka sportovních aktivit je omezená v podstatě jen na fotbal. Chybí prostory pro setkávání. Starosta obce Havlovice vyjádřil spokojenost s aktivitami spolků a nepovažuje žádnou potřebnou oblast nepokrytou.

Otázka devátá se týkala zapojení školských zařízení v obci do společenského a kulturního života. Otázka č. 9: Jak se podílí školské organizace na společenském životě v obci? Starosta obce Hajnice odpověděl, že obec zřizuje Základní a mateřskou školu Hajnice. Základní škola pokrývá pět postupných ročníků povinné školní docházky. Většina akcí, které školská organizace pořádá je pro vlastní potřeby, což jsou žáci a rodiče, navštěvující zařízení. Starostka obce Kocbeře na tuto otázku odpověděla, že kromě celé škály svých akcí, se školští zaměstnanci účastní a pomáhají při obecních akcích. Výjimečně pak Základní škola a mateřská škola Kocbeře, která také pokrývá pět postupných ročníků povinné školní docházky, pořádá akce pro veřejnost, zaměřené na děti do věku dvanácti let. Obec Havlovice dle informací starosty obce pokrývá čtyři postupné ročníky povinné školní docházky a dvě oddělení v mateřské škole. Školské zařízení prostřednictvím svých zaměstnanců pořádá nejrůznější akce pro veřejnost a vyjmenoval karneval na ledě, masopustní akce, pálení čarodějnic, besídky v kulturním domě, vystoupení pro seniory.

Otázka desátá měla za cíl zjistit, kdo pořádá v obci společenské akce a jaké je zapojení obce v pořádání akcí. Otázka č. 10: Kdo u Vás v obci pořádá sportovní, kulturní a společenské akce a jaké akce zajišťuje obec? Starosta Hajnice odpověděl, že většinu akcí pořádají spolky, nadšenci a dobrovolníci s případnou materiální podporou obce. Obec pořádá spíše jednorázové akce, jakou byla např. slavnost při příležitosti obecních symbolů, 750 let výročí založení obce

a 250 let výročí vysvěcení kostela sv. Mikuláše v obci. V obci Kocbeře se většina akcí odehrává pod záštitou obce Kocbeře s tím, že starostka oslovuje dobrovolníky pro zajištění pořadatelství. Jedná se o pravidelné akce jako je pálení čarodějnic, stavění májky, dětský den, Kocbeřské strašidlení, rozsvícení vánočního stromku, vánoční setkání v kapli sv. Floriána. TJ Jiskra Kocbeře pak zajišťuje svá mistrovská utkání a nepravidelně pořádá turnaje pro mládež, což bývá jednou za rok. V obci Havlovice je pro rok 2020 naplánováno více jak čtyřicet sportovních a kulturních akcí, které pořádají jednotlivé spolky. Obec pak zajišťuje pouze dětský den, vítání občánků, zlaté svatby a rozsvícení vánočního stromku.

Otázka jedenáctá byla položena s cílem zjistit, kde starostové spatřují podstatu pořádání aktivit pro občany obcí. Otázka č. 11: Kde spatřujete největší zásluhu na fungujícím společenském životě ve Vaší obci? Starosta Hajnice vidí největší zásluhu několika aktivních občanech, kteří se snaží pro lidi něco dělat a na podpoře obce. Starostka obce Kocbeře spatřuje velký deficit v aktivitě obyvatel. Obec se snaží suplovat činnosti spolků. V současné době byl největší problém s prostorem pro zázemí. Starosta obce Havlovice vidí úspěchy na poli sportovních, kulturních a společenských aktivit především v tom, že obec dlouhodobě značně finančně podporuje spolkovou činnost, snaží se zajišťovat podmínky pro práci, tj. klubovny, společenské místnosti a medializace jejich práce.

Otázka dvanáctá uzavírá rozhovor s pokusem o zjištění spokojenosti s kulturním, sportovním a společenským životem v obci. Otázka č. 12: Jakým směrem v oblasti společenského života by se dle Vašeho názoru měla obec vyvíjet? Starosta Hajnice vidí problém v malé nabídce akcí, ale připomíná, že bez nadšenců a zájemců je těžké něco podnikat. Starostka obce Kocbeře by ráda viděla vznikající spolky a aktivity občanů, ale jak sama připomíná, je velmi málo lidí, kteří by chtěli něco vést, tvořit a shánět. Obec by ráda podporovala nejrůznější aktivity, ale ty bohužel nevznikají. V této oblasti má obec Kocbeře velký deficit, a pokud by obec nepořádala akce, nebyl by v obci kulturní a společenský život žádná. V kontrastu se starosty obcí Hajnice a Kocbeře pak zní odpověď starosty obce Havlovice, který uvedl, že by byl rád, kdyby se nic neměnilo, protože takto to vyhovuje naprosté většině.

5.1.3 Dotazníky od občanů obcí

Tato část diplomové práce obsahuje vyhodnocení výsledků dotazníkového šetření, které slouží k ověření stanovených hypotéz a jako jeden z podkladů pro vypracování SWOT analýzy. V úvodu je definována daná otázka, za kterou následuje grafické ztvárnění a písemné prezentace vyhodnocení obdržených odpovědí. Všechny odpovědi jsou ztvárněny v jednotné barevné úpravě tak, aby bylo možno porovnat odpovědi občanů dle jednotlivých zkoumaných obcí.

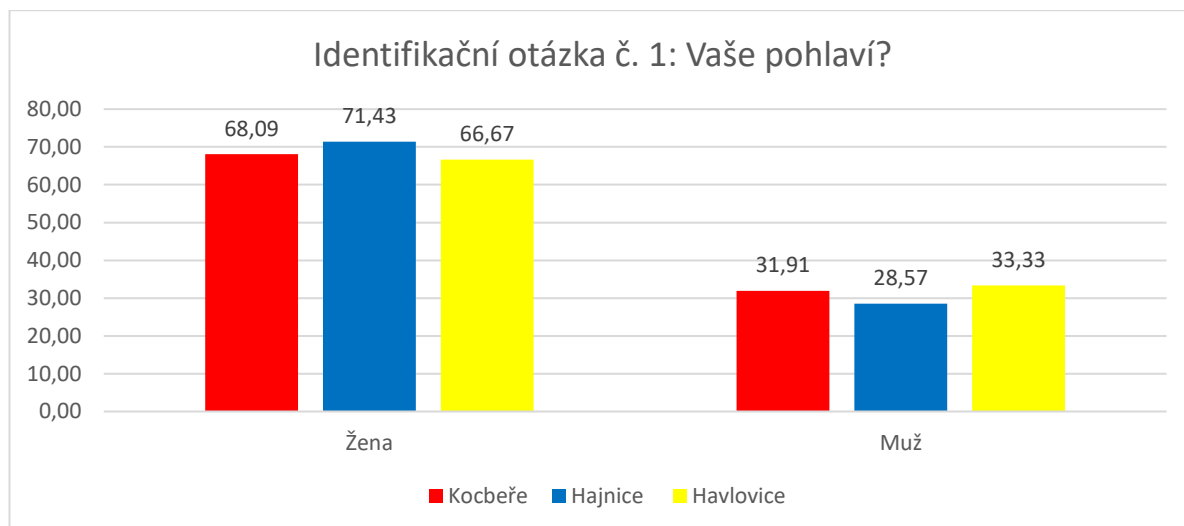
V úvodu dotazníků jsou čtyři identifikační otázky, které se zaměřují na pohlaví, věk, vzdělání a délku trvalého pobytu v obci respondentů.

Identifikační otázky:

1. Vaše pohlaví?

*Vyberte jednu odpověď.

- Žena
- Muž

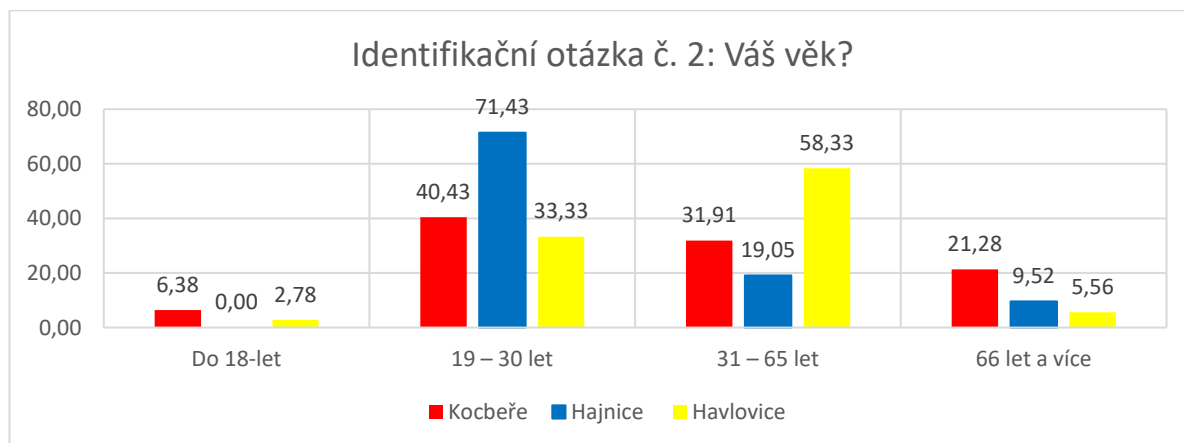
Obrázek 23 Identifikační otázka č. 1: Vaše pohlaví?

Jak je patrné z grafu na obrázku 23, který vychází z vyhodnocení z identifikační otázky č. 1, se aktivně zúčastnily dotazníkového šetření ve všech sledovaných obcích z větší části ženy, konkrétně se jednalo o 68,09 % v obci Kocbeře, 71,43 % v obci Hajnice a 66,67 % v obci Havlovice.

2. Váš věk?

*Vyberte jednu odpověď.

- Do 18 let
- 19–30 let
- 31–65 let
- 66 let a více

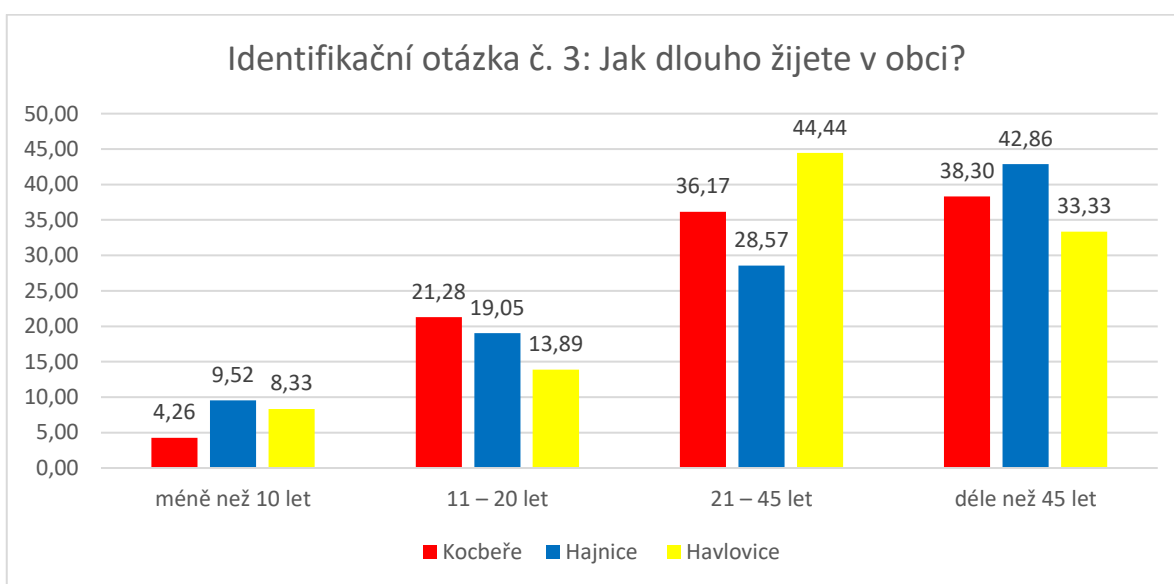
Obrázek 24 Identifikační otázka č. 2: Váš věk?

Dotazníkového šetření na základě identifikační otázky č. 2, jak vyplývá z obrázku 24, je věkové rozvrstvení v jednotlivých obcích rozdílné. Zatímco v obcích Kocbeře a Hajnice bylo nejvíce dotazníků vyplněno a odevzdáno ve věkové kategorii 19–30 let, což činilo v obci Kocbeře 40,43 % a v obci Hajnice 71,43 % respondentů, v obci Havlovice se jednalo o kategorii 31–65 let, což činilo 58,33 %.

3. Jak dlouho žijete v obci?

*Vyberte jednu odpověď.

- méně než 10 let
- 11–20 let
- 21–45 let
- déle než 45 let

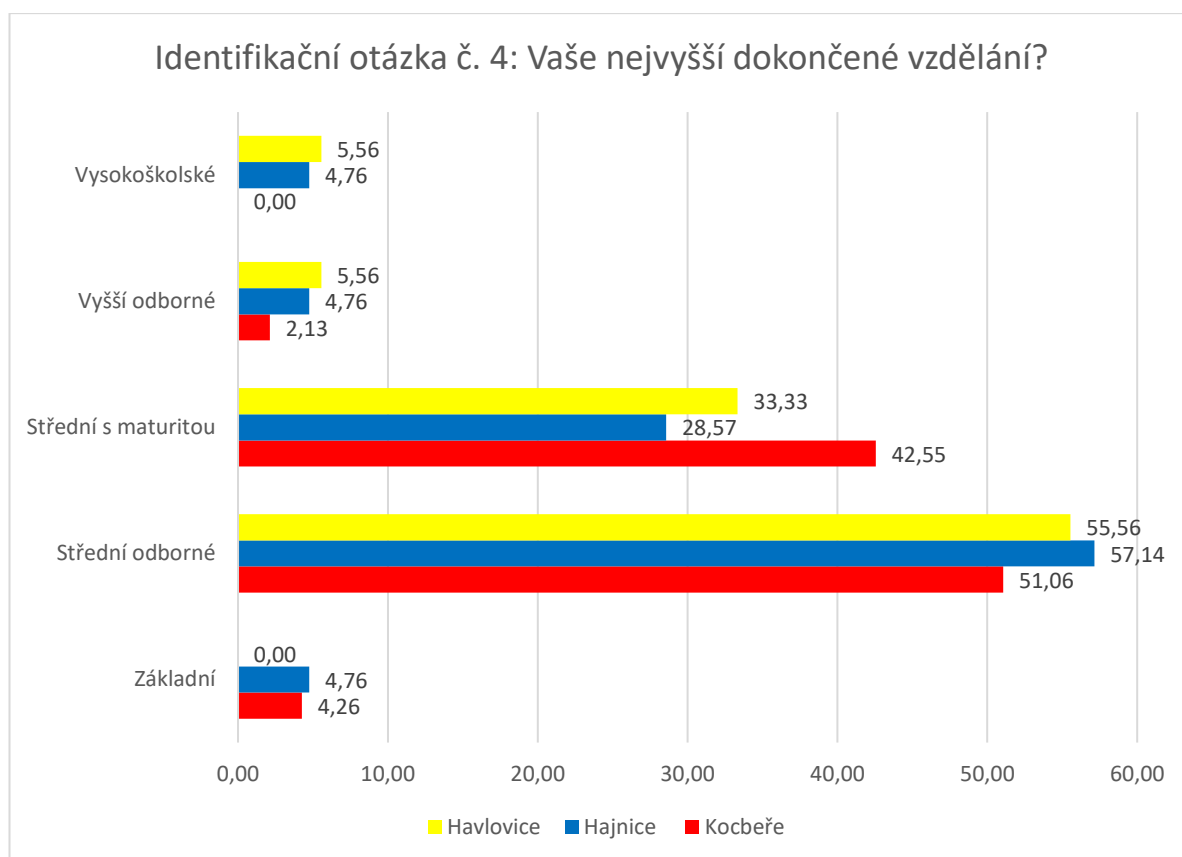
Obrázek 25 Identifikační otázka č. 3: Jak dlouho žijete v obci?

Identifikační otázka č. 3 se týkala délky pobytu v dané obci. Z obrázku 25 je patrné, že v obcích Hajnici a Kocbeře největší skupina respondentů žije v obci déle než 45 let, konkrétně pak v obci Kocbeře 38,30 %, v obci Hajnice se jednalo o 42,86 % respondentů a v obci Havlovice je skupina respondentů s největším zastoupením s délkou pobytu 21–45 let, konkrétně 44,44 % respondentů. V obci Kocbeře těsně následovala skupina respondentů s délkou pobytu 21–45 let, což konkrétně znamená 36,17 %.

4. Vaše nejvyšší dokončené vzdělání?

*Vyberte jednu odpověď.

- Základní
- Střední odborné
- Střední s maturitou
- Vyšší odborné
- Vysokoškolské

Obrázek 26 Identifikační otázka č. 4: Vaše nejvyšší dokončené vzdělání?

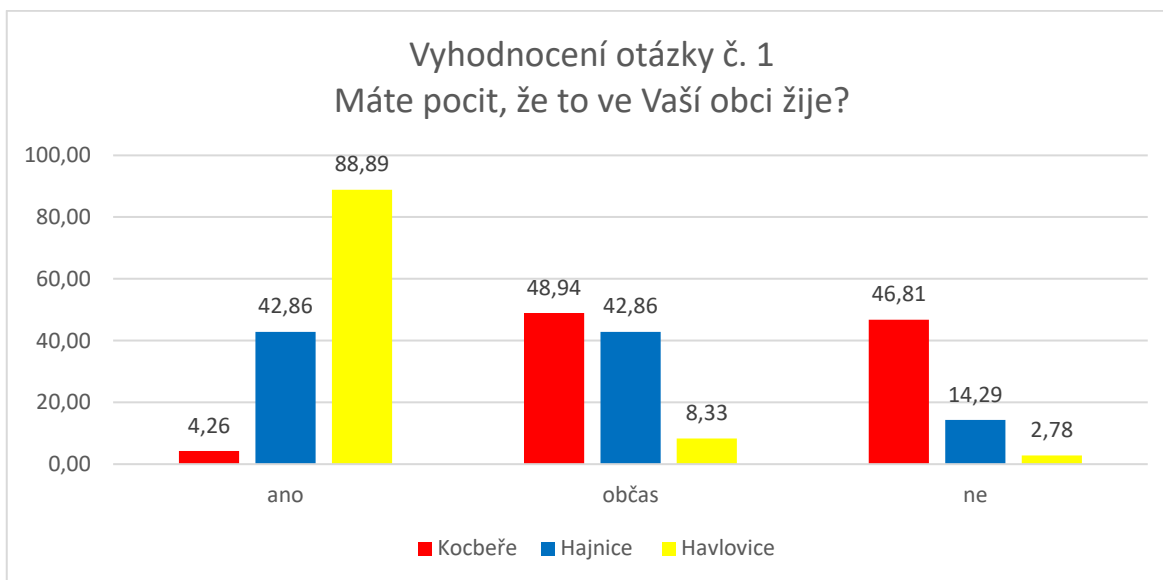
Identifikační otázka č. 4 se týkala nejvyššího dokončeného vzdělání. Z uvedeného grafu na obrázku 26 vyplývá, že nejpočetnější skupinou respondentů ve všech třech obcích Hajnice, Havlovice a Kocbeře je skupina obyvatel se středním odborným vzděláním, konkrétně se jednalo o 51,06 % v obci Kocbeře, 57,14 % v obci Hajnice a 55,56 % respondentů v obci Havlovice. Druhou skupinou respondentů s nejpočetnějším zastoupením byla ve všech sledovaných obcích skupina se středním vzděláním s maturitou. V případě obce Kocbeře se jednalo o 42,55 %, v obci Hajnice 28,57 % a v obci Havlovice se jednalo o 33,33 % respondentů.

Druhá část dotazníku se týká již konkrétního zapojování do společenského, kulturního a sportovního života. Tato část obsahuje celkem osm otázek s možností vybrat jednu či v některých případech více odpovědí. V této části již pracujeme s daty, kdy odevzdané dotazníky jsou rozděleny podle obcí, přičemž je pracováno jen s odevzdanými dotazníky, takže skupina odevzdaných je brána jako 100 % a jednotlivé odpovědi jsou pak hodnoceny procenticky. V případě otázek, kde je možnost vybrat více odpovědí, zjišťujeme směr a požadavky obyvatel.

Otázka č. 1: Máte pocit, že to ve Vaší obci žije?

Vyberte jednu odpověď.

- Ano
- Občas
- Ne

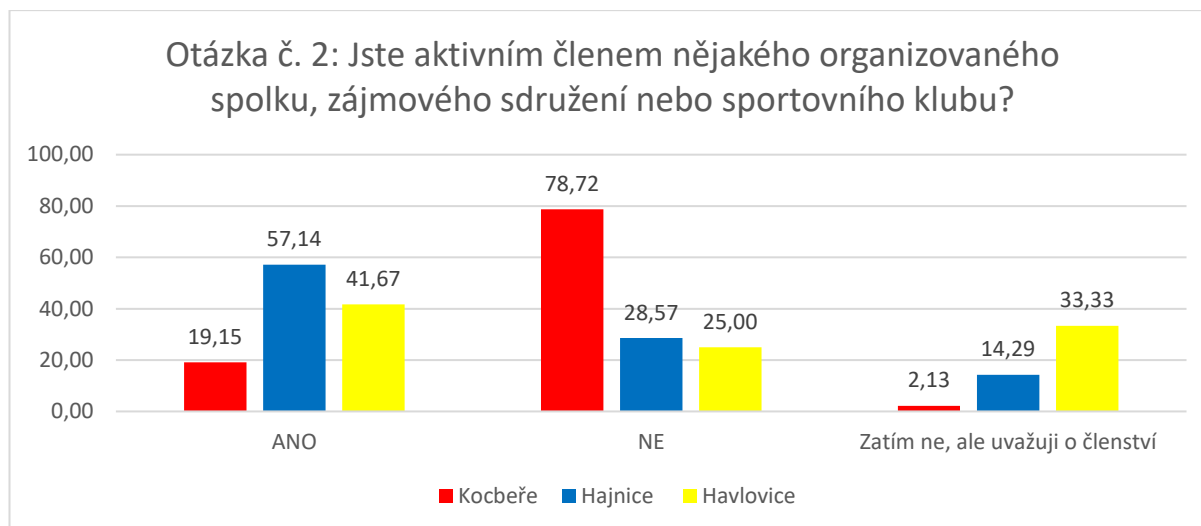
Obrázek 27 Vyhodnocení otázky č. 1 Máte pocit, že to ve Vaší obci žije?

První otázka se snaží zjistit, zda a jakým způsobem obecně obyvatelé hodnotí sportovní, kulturní a společenský život v obci. Nejedná se o konkrétní dotaz, spíše se jedná o otázku osobního vnímání. Jak vyplývá z obrázku 27, lze konstatovat, že nejspokojenější jsou občané obce Havlovice, kdy se vyslovilo pozitivně 88,89 % respondentů. V rámci zjišťovaných dat se v obci Hajnice stejná skupina lidí vyslovila pro spokojenost a občasný pocit spokojenosti, a to ve výši 42,86 % respondentů. V obci Kocbeře je neméně zastoupenou skupinou skupina respondentů, která pocítuje spokojenost se společenským životem v obci, konkrétně se jednalo o 4,26 % a nejvíce zastoupenou skupinou je skupina

Otázka č. 2: Jste aktivním členem nějakého organizovaného spolku, zájmového sdružení nebo sportovního klubu?

Vyberte jednu odpověď.

- ANO
- NE
- Zatím ne, ale uvažuji o členství

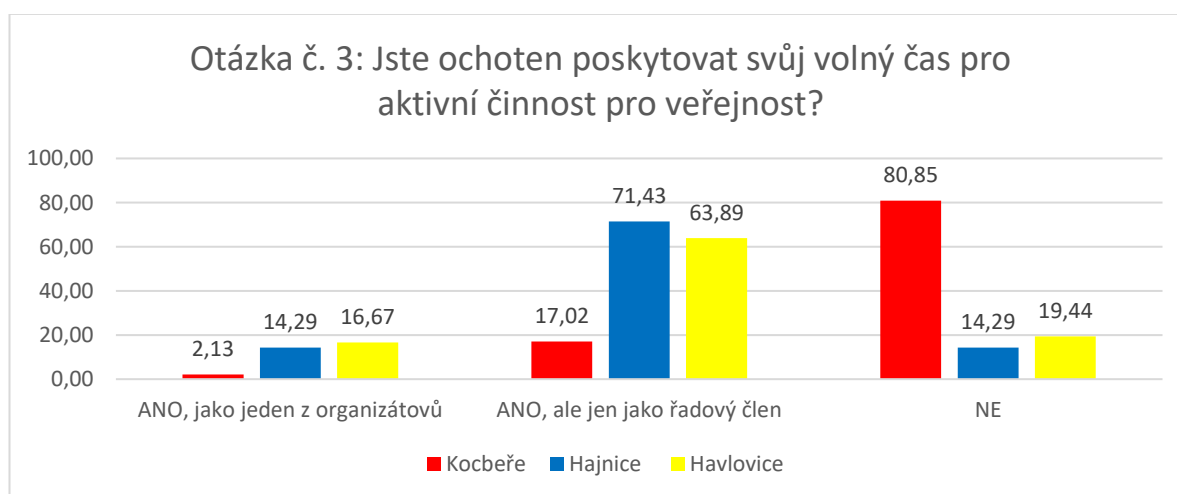
Obrázek 28 Vyhodnocení otázky č. 2: Jste aktivním členem nějakého organizovaného spolku, zájmového sdružení nebo sportovního klubu?

Druhá otázka je položena z důvodu aktivního přístupu v oblasti trávení volného času organizovanou formou. Z uvedeného průzkumu, jak názorně dokládá obrázek 28, lze konstatovat, že v obci Kocbeře je nejpočetnější skupinou respondentů skupina, která na uvedenou otázku „Jste aktivním členem nějakého organizovaného spolku, zájmového sdružení nebo sportovního klubu?“ odpověděla, že není aktivním členem. V obou zbývajících obcích Hajnice a Havlovice je nejpočetnější skupinou respondentů skupina, která obsahuje občany, kteří odpověděli, že aktivními členy jsou. V obci Havlovice je na druhém místě skupina, kde občané zvažují budoucí členství.

Otázka č. 3: Jste ochoten poskytovat svůj volný čas pro aktivní činnost pro veřejnost?

*Vyberte jednu odpověď.

- ANO, jako jeden z organizátorů
- ANO, ale jen jako řadový člen
- NE

Obrázek 29 Vyhodnocení otázky č. 3: Jste ochoten poskytovat svůj volný čas pro aktivní činnost pro veřejnost?

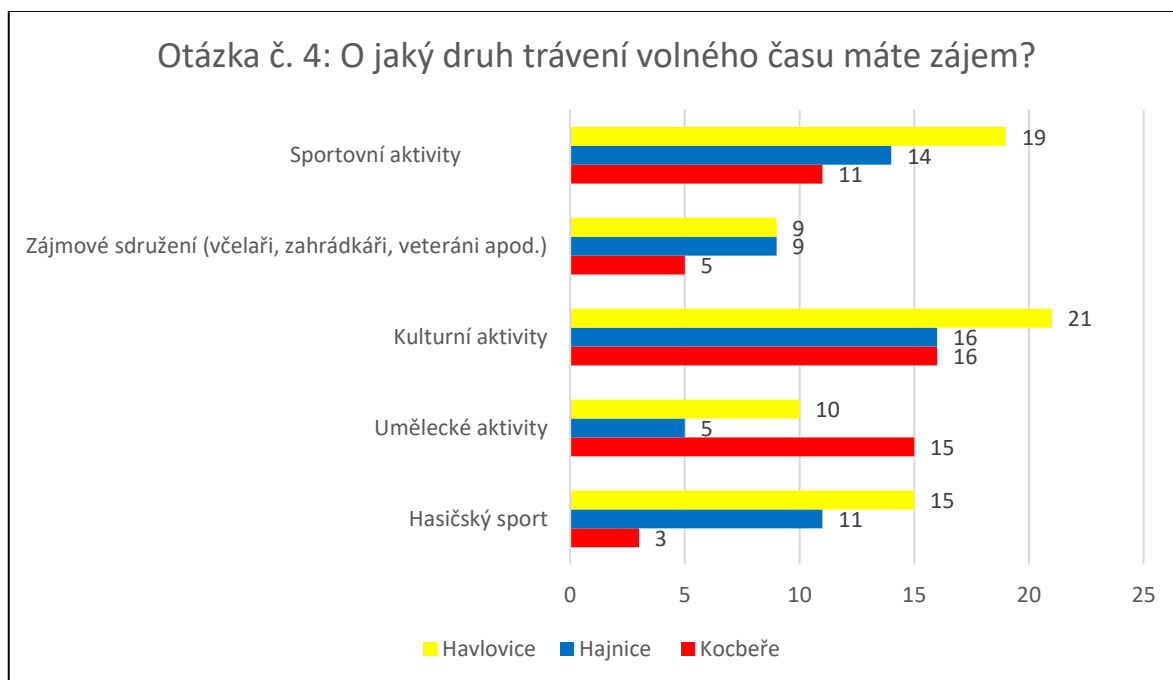

Třetí otázka se týkala ochoty poskytovat svůj volný čas pro aktivní činnost pro veřejnost. Vyhodnocením této otázky lze konstatovat, že v obci Kocbeře občané je největší skupinou respondentů skupina, která na uvedenou otázku odpověděla negativně v řádu 80 %, zatímco v obcích Hajnice a Havlovice jsou respondenti ve větší míře ochotni věnovat svůj volný čas aktivní činnosti pro veřejnost, ale jen jako řadový člen, což je patrné z obrázku 29. V obci Hajnice se jedná o 71 %, což je z uvedených obcí nejvíce. Odpověď na otázku týkající se ochoty být jedním z organizátorů pak je srovnatelné v obcích Hajnice a Havlovice, kdy je zaznamenána určitá aktivita a hlavně ochota, i když na nižší úrovni v řádu 14 respektive 16 %.

Otázka č. 4: O jaký druh trávení volného času máte zájem?

*Lze zaškrtnout více možností

- Hasičský sport
- Umělecké aktivity
- Kulturní aktivity
- Zájmové sdružení (včelaři, zahrádkáři, veteráni apod.)
- Sportovní aktivity

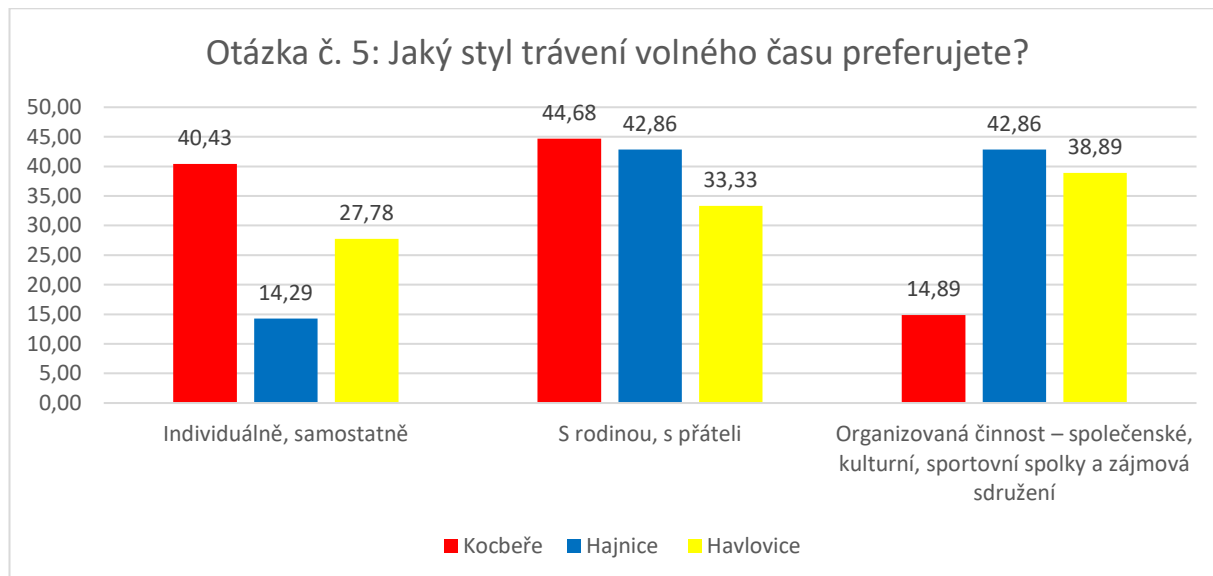
Obrázek 30 Vyhodnocení otázky č. 4: O jaký druh trávení volného času máte zájem?

Otázka č. 4 se týkala zájmu o druh trávení volného času, kde byly na výběr odpovědi: sportovní aktivity, zájmová sdružení (včelaři, zahrádkáři, veteráni apod.), kulturní aktivity, umělecké aktivity, hasičský sport. Jak je patrné z obrázku 30, ve všech třech sledovaných obcích respondenti nejvíce preferují kulturní aktivity. V obci Havlovice a v obci Hajnice se na dalším místě umístily sportovní aktivity a v obci Kocbeře aktivity umělecké. Na pomyslném třetím místě se v obcích Hajnice a Havlovice se umístil hasičský sport a v obci Kocbeře sportovní aktivity. Vzhledem k charakteru otázky zde nehodnotíme procenticky, ale prostým počtem odpovědí a výsledky pak vyplývají z grafu tak, že vyhodnocujeme početní zastoupení odpovědí a porovnáváme zastoupení jednotlivých odpovědí.

5. Jaký styl trávení volného času preferujete?

*Vyberte jednu odpověď.

- Individuálně, samostatně
- S rodinou, s přáteli
- Organizovaná činnost – společenské, kulturní, sportovní spolky a zájmová sdružení

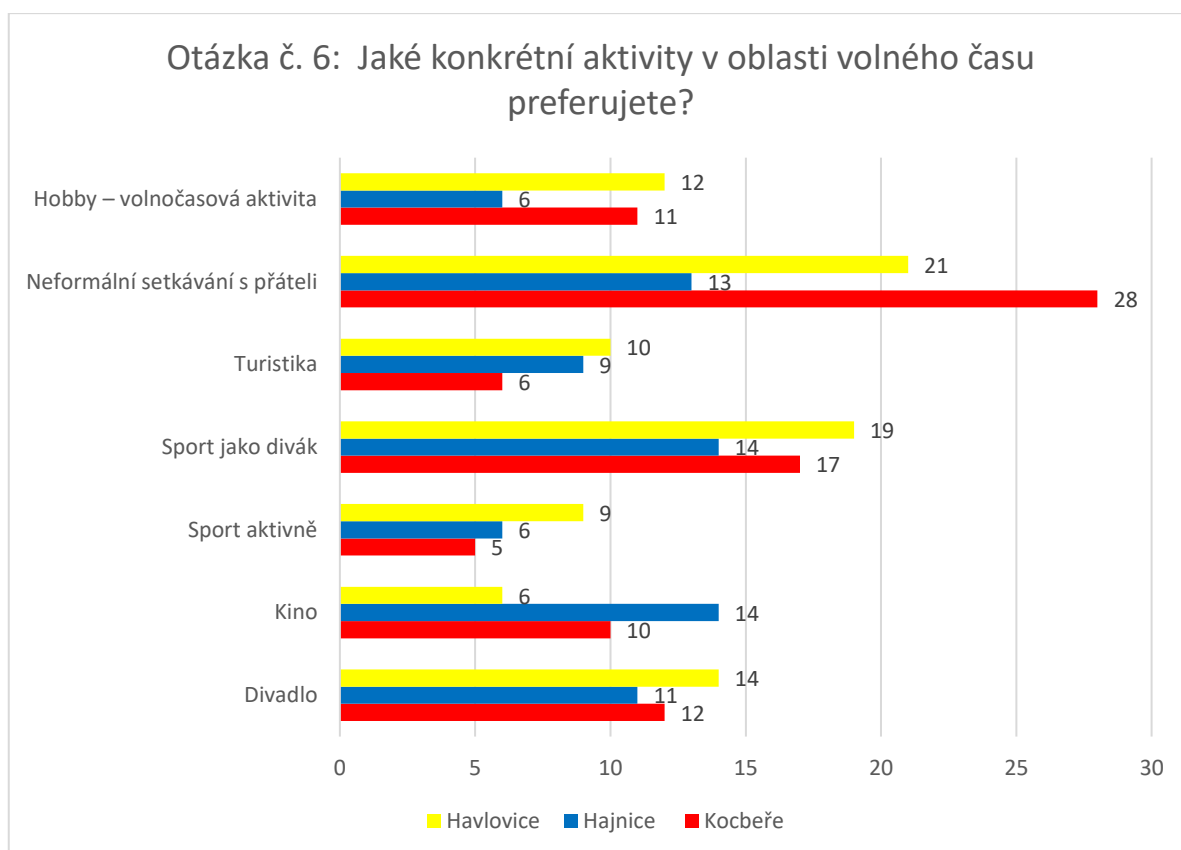
Obrázek 31 Vyhodnocení otázky č. 5: Jaký styl trávení volného času preferujete?

Otázka pátá, jejíž vyhodnocení je patrné z obrázku 31, je zaměřena na styl trávení volného času s cílem zjistit v jakých skupinách jsou občané ochotni trávit volný čas. V obci Kocbeře se respondenti přiklánějí k trávení volného času s rodinou a s přáteli 44,68 %, jen o několik málo procentních bodů pak získala odpověď individuálního trávení 40,43 %. Organizovaná činnost byla preferovaná nejméně. V obci Havlovice naopak je organizovaná činnost nejpreferovanější a nejméně preferované je individuální trávení volného času, což znamená 38,89 %. Respondenti z obce Hajnice ve stejné míře 42,86 % preferují trávení volného času s rodinou a s přáteli a organizovaně a nejméně preferující individuální trávení volného času 14,29 %.

6. Jaké konkrétní aktivity v oblasti volného času preferujete?

*Lze zaškrtnout více možností

- Divadlo
- Kino
- Sport aktivně
- Sport jako divák
- Turistika
- Neformální setkávání s přáteli
- Hobby – volnočasová aktivita

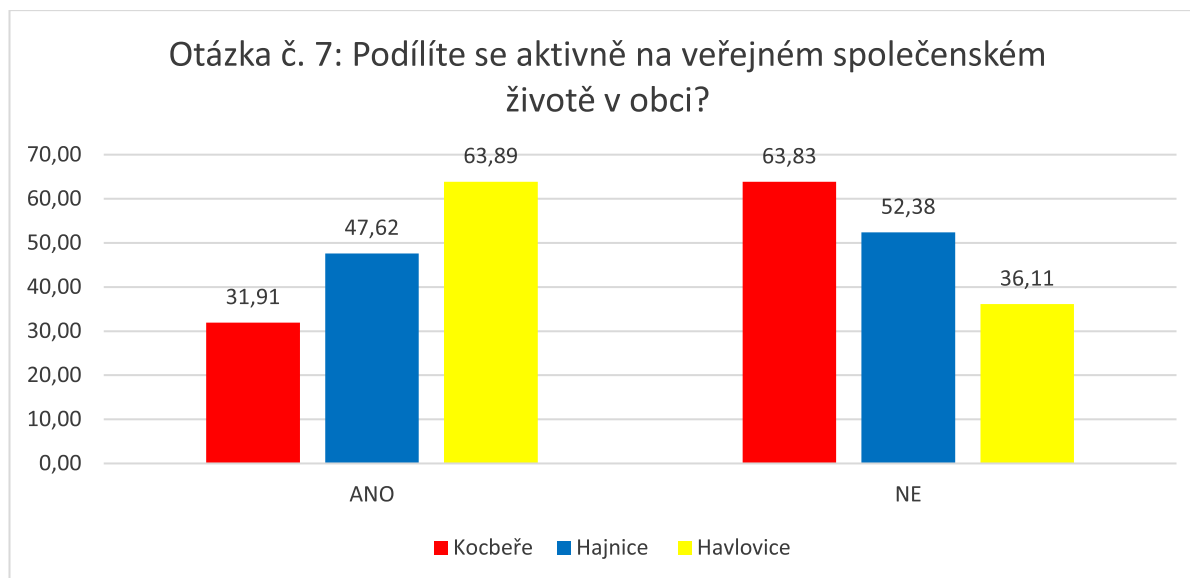
Obrázek 32 Vyhodnocení otázky č. 6: Jaké konkrétní aktivity v oblasti volného času preferujete?

Šestá otázka, jejíž znázornění zachycuje obrázek 32, je orientována na konkrétní aktivity trávení volného času. Tuto otázku nelze hodnotit procenticky, protože respondenti mohli vybrat více možností. Jedná se o otázku, která měla za cíl zjistit konkrétní aktivity i s ohledem na možnosti pořádání aktivit a směřování organizování aktivit v obci podle poptávky obyvatel. V obci Hajnice jsou srovnatelné odpovědi kino, sport jako divák a neformální setkávání s přáteli. V obcích Havlovice a Kočeře se nejvíce respondentů vyjádřilo pro neformální setkávání s přáteli, následuje sport jako divák a divadlo. Vzhledem k charakteru otázky zde nehodnotíme procenticky, ale prostým počtem odpovědí a výsledky pak vyplývají z grafu tak, že vyhodnocujeme početní zastoupení odpovědí a porovnáváme zastoupení jednotlivých odpovědí.

7. Podílíte se aktivně na veřejném společenském životě v obci?

*Vyberte jednu odpověď.

- ANO
 NE

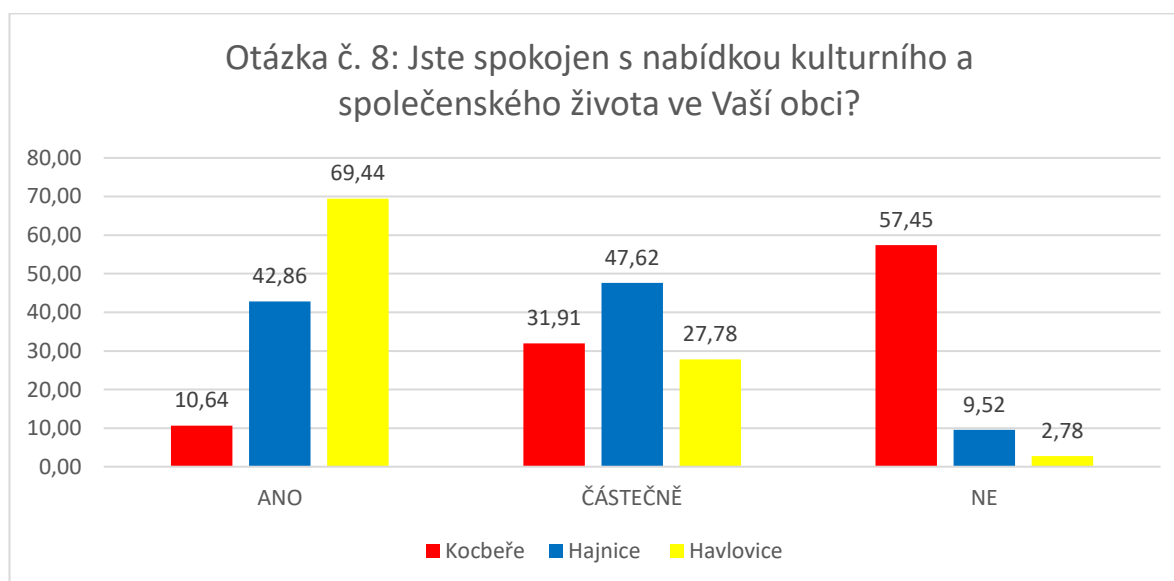
Obrázek 33 Vyhodnocení otázky č. 7 Podílíte se aktivně na veřejném společenském životě v obci?

Otázka sedmá je zaměřena na obecnou aktivitu při trávení volného času společenským životem probíhajícím v jednotlivých obcích a odpovědi graficky znázorňuje obrázek 33. Z odpovědí respondentů vyplývá, že nejaktivnější jsou občané z obce Havlovice, kteří se považují za aktivní ve veřejném společenském životě v obci z 63,89 %. Obyvatelé obce Hajnice se vyjádřili aktivně ze 47,62 %, a nejmenší aktivitu projevili respondenti z obce Kocbeře ve výši 31,91 %.

8. Jste spokojen s nabídkou kulturního a společenského života ve Vaší obci?

*Vyberte jednu odpověď.

- ANO
- ČÁSTEČNĚ
- NE

Obrázek 34 Vyhodnocení otázky č. 8: Jste spokojen s nabídkou kulturního a společenského života ve Vaší obci?

Osmá otázka dotazníku, kterou zachycuje obrázek 34, se týkala spokojenosti s nabídkou kulturního a společenského života v obci. Zatímco v obci Havlovice se většina respondentů ve výši 69,44 % vyjádřila, že jsou s nabídkou spokojeni, v obci Kocbeře se respondenti vyjádřili, že spokojeni nejsou, což znamená odpověď v řádu 57,45 %. V obci Hajnice je pak spokojenost částečná, což reprezentuje 47,62 % odpovědí.

5.2 SWOT analýza – spolkový život v obci Kocbeře

Předmětem SWOT analýzy je zhodnocení společenského, kulturního a sportovního života v obci Kocbeře. SWOT analýzu zobrazuje obrázek 35. Analýza čerpá z rozhovoru se starostkou obce, dotazníkového šetření a zkoumání v místě. Cílem analýzy je pak stanovení možností k dosažení cílů na základě analýz slabých a silných stránek vnitřního prostředí a příležitostí a hrozeb z prostředí vnějšího.

	POMOCNÉ (k dosažení cíle)	ŠKODLIVÉ (k dosažení cíle)
VNITŘNÍ (atributy organizace)	STRENGTHS (silné stránky) <ul style="list-style-type: none"> • Dopravní dostupnost • Nízká míra nezaměstnanosti • Demografická struktura • Zájem o bydlení v obci • Občanská vybavenost – ZŠ a MŠ v místě • Dostupná nabídka pracovních míst v obci a okolí • Meziobecní spolupráce • Fotbalové hřiště • Dětská hřiště 	WEAKNESSES (slabé stránky) <ul style="list-style-type: none"> • Aktivita trvale bydlících občanů v produktivním věku • Blízkost měst s nabídkou konkurenčních aktivit • Omezené možnosti rozvoje obce z důvodu nedostatku stavebních pozemků – chybí ÚP • Zanikající zemědělství • Rozdělení obce frekventovanou silnicí • Absence centra obce • Přerušené tradiční vazby po 2. sv. válce
VNĚJŠÍ (atributy prostředí)	OPPORTUNITIES (příležitosti) <ul style="list-style-type: none"> • Chystaný projekt volnočasového zařízení • V roce 2019 zakoupený objekt bývalého motorestu • Chataři a chalupáři • Aktivní senioři • Vyzdvihnutí specifík daného území v oblasti historie a přírody 	THREATS (hrozby) <ul style="list-style-type: none"> • Chystaná dálnice v těsné blízkosti obce • Blízkost větších center s nabídkou konkurenčních aktivit • Odliv žáků ZŠ do blízkých měst, popř. zrušení základního školství z důvodu nedostatku žáků • Nedostatek financí

Obrázek 35 SWOT analýza – Spolkový život v obci Kocbeře. (Vlastní zpracování)

SWOT analýza na základě svých výsledků umožňuje formulaci překážek, které brzdí danou oblast a zároveň stanoví strategické cíle rozvoje v dané oblasti.

5.2.1 Silné stránky

Mezi silné stránky můžeme v první řadě jmenovat výbornou dopravní dostupnost, kdy obec leží mezi při hlavní silnici 1. třídy I/37 nedaleko významnějších center, kterými jsou Dvůr Králové nad Labem, Trutnov, Jaroměř. Tato frekventovaná silnice vede z Hradce Králové do Krkonoš. Další silnou stránkou pak je obecně nízká nezaměstnanost v rámci obce, ale i České republiky. Silnou stránkou pak je demografická struktura a přirozeně se obměňující obyvatelstvo bez výrazných výkyvů, které vznikají většinou v oblastech, kde vyrůstají takzvané satelitní oblasti. Z důvodu výborné dostupnosti a fungující hustá síť veřejné autobusové dopravy, je zaznamenán poměrně velký zájem o bydlení v obci. Tento zájem je podpořen i občanskou vybaveností, kdy je v obci fungující základní školství. Je zde mateřská škola a základní škola, která nabízí a poskytuje vzdělávání žákům v pěti postupných ročnících. Místní mateřskou a základní školu navštěvují i žáci z okolních obcí, zejména pak z obce Kohoutov. Pro sdružování a trávení volného času je v obci fotbalové hřiště, dále pak několik dětských hřišť s možností využít plochy pro míčové hry. Velkou výhodou je dostupnost pracovních míst jak v místní továrně, tak i v okolních obcích a městech. Obec se aktivně podílí na meziobecní spolupráci v dobrovolném svazku obcí Podkrkonoší a v místní akční skupině Království – Jestřebí hory.

5.2.2 Slabé stránky

Mezi slabé stránky je nutno zařadit aktivitu trvale bydlících občanů, kteří nejeví příliš zájem o dění v obci. Toto se projevuje návštěvností na akcích, které jsou v obci pořádány nebo i při volbách. V obci je jen málo jedinců, kteří jsou ochotni pracovat v obecním zastupitelstvu. Při posledních volbách do obecního zastupitelstva byla podána pouze jediná kandidátní listina s počtem sedmi členů, což je počet členů zastupitelstva v této obci. Další slabou stránkou pak je blízkost městských center s rozmanitou a rozsáhlou nabídkou konkurenčních aktivit, tudíž pak obyvatelé neprojevují zájem o aktivity spojené s veřejným životem v obci. Zájmové kroužky pro děti a mládež, které nabízejí okolní obce či města, pak vedou i k odlivu žáků základní školy. Obec nemá zpracován územní plán, tudíž jsou omezeny možnosti rozvoje obce a přílivu nových občanů do obce. Obec Kocbeře se nachází v podhůří, kde jsou mírně nepříznivé klimatické podmínky pro zemědělské podnikání. Dále zde došlo k intenzifikaci zemědělství a zemědělské pozemky vlastní obyvatelé, kteří se do obce přistěhovali po válce bez dlouhodobé tradice hospodaření a vztahu k půdě. Pole jsou zcelena do velkých celků a většinou pronajímána soukromým zemědělským firmám. V obci nefungují drobní sedláci a zemědělci. Obec Kocbeře je jednou z obcí bez centra obce, bez návsi, takže zde není místo, kde by se lidé přirozeně setkávali, navíc obcí prochází velice frekventovaná silnice, která protíná velkou část obce. Obec je poznamenána přerušením sociálních, tradičních a komunitních vazeb migrací obyvatelstva v oblasti po 2. světové válce. Nově přistěhovalé obyvatelstvo je různorodé a velice těžko se překonává absence společného života, společných cílů a různých původů. Pro tuto obec je také charakteristické, že v dolní části obce bydlí rodiny, kteří získali původní statky a polnosti a v horní části obce se jedná o rodiny, které přišly do obce za prací v místní továrně, takže bydleli v pronájmu, později měli možnost si byty či domy odkoupit.

5.2.3 Příležitosti

Mezi základní příležitosti je možno zařadit aktivitu obce, kdy byl zakoupen bývalý motorest, který by mohl v budoucnu sloužit pro nejrůznější společenské akce. V objektu je i taneční sál, který je zachován v původním stavu. Další chystanou aktivitou je pak výstavba volnočasového zařízení u fotbalového hřiště. Jedná se o stavbu, která by měla obsahovat zázemí pro sportovce, včetně sociálního zázemí, dále prostor pro občerstvení a posezení a prostor pro konání různých kulturních a společenských akcí. Areál by se tak mohl stát zázemím pro rozmanitou skladbu obyvatelstva, protože je obec Kocbeře svou polohou atraktivní pro skupiny obyvatelstva, které zde tráví svůj volný čas. Jedná se o chatáře a chalupáře, kteří svými podněty, znalostmi a přáními mohou oživit společenský život a rozvoj obce celkově. V poslední době jsou v obci aktivní senioři, kteří projevíli zájem vytvořit Klub důchodců. Jedná se o skupinu obyvatel, se kterou může spolupracovat i místní mateřská a základní škola, tudíž zde vzniká a prohlubuje se vztah k obci a vztah mezi lidmi v široké věkové škále.

5.2.4 Hrozby

Hrozbami je pro rozvoj společenského, kulturního a sportovního života je chystaná dálnice, která bude protínat katastr obce Kocbeře a povede v těsné blízkosti obce. Touto stavbou může být ohrožen zájem žít v této oblasti a také bude složité vymezit prostor pro výstavbu nových rodinných domů. Dálnicí se pak může vyostřit i konkurenční výhoda blízkosti větších center a zmenšit tak zájem o dění v obci. Obec patří k menším obcím, tudíž má nedostatečné finanční prostředky pro výstavbu potřebného občanského vybavení a následně pak na zajištění běžného provozu. V neposlední řadě je hrozbou i možný zánik základního školství v obci.

6 Diskuze

Lze konstatovat, že současná konzumní společnost nabízí různé formy trávení volného času prostřednictvím rozmanitých společenských, kulturních a sportovních aktivit. Nicméně tyto aktivity jsou postaveny na aktérech, kteří jsou v těchto procesech angažováni.

Cílem této diplomové práce bylo definovat problémy a možnosti podpory v kontextu s historickými událostmi německé menšiny v České republice, zejména pak období po 2. světové válce, kdy některá území byla prakticky vysídlena a nově osídlena. Vaishar et al. (2017) uvádí, že po 2. světové válce byly z českého území odsunuty více jak 3 miliony obyvatel. Násilně se zprětrhaly vazby na tradice kulturního a společenského života. Noví obyvatelé těchto území neměli nač navazovat, proto se tvořila zcela nová komunita. Tito obyvatelé byli nuceni vytvořit nové sociální vazby, nové aktivity a nové sociální skupiny. Protože však osídlení probíhalo do určité míry živelně, noví osídlenci pocházeli z různých míst a z různých kultur, bylo sžívání komplikované a tyto rozdíly se projevují do dnešní doby. Do vývoje nových komunit také zasáhla kolektivizace zemědělství a přeměna společnosti k socialistickým zásadám. Někteří nově příchozí obyvatelé dostali přiděleny zemědělské nemovitosti včetně polností, na kterých chtěli původně sami hospodařit. Tento vývoj však byl do velké míry zastaven kolektivizací zemědělství po roce 1948. Dosavadní elán obyvatel nebyl naplněn a docházelo tak postupně k chátrání usedlostí a začlenění do státních statků nebo do jednotných zemědělských družstev. Z těchto důvodů noví osídlenci nestihli navázat vztah k půdě a k novému bydlišti. Mimopracovní život naplňovala jiná uskupení, mezi kterými lze jmenovat například Revoluční odborové hnutí, Český svaz žen, Svaz Česko - sovětského přátelství, Svazarm či zájmová sdružení včelařů, myslivců, modelářů. Existovaly různé tělovýchovné jednoty a svazy. Častým průvodním jevem však byl i určitý politický podtext a politické směřování na východ.

Jak uvádí Huber & Mikula (2019), zničení sociálních struktur může mít na komunity dlouhodobější vliv než rozsáhlé škody na fyzickém kapitálu. S tímto tvrzením nelze než souhlasit, protože v obci Kočeře byla po válce zachována fungující infrastruktura a v zastavěném území byly zachovány původní usedlosti a stavby, které noví obyvatelé poměrně brzy znovu osídlili, avšak se zničením a zprětrháním sociálních struktur se nová komunita potýká dodnes, jak vyplývá s dotazníkového šetření. Je zde patrná velice nízká míra angažovanosti ve věcech veřejných a velmi malá ochota se aktivně zúčastňovat společenského, kulturního a sportovního života.

Jak uvádí Soaita & Wind (2020) sociální kapitál v Rumunsku je poznamenán komunismem a etnocentrickým individualismem, který oslabil sociální kapitál. V této souvislosti nastávají generační rozdíly ve městech a na venkově. Současný vývoj, kdy jsou nastartovány procesy institucionalizace a souvisejících přeměn však sociální kapitál dále oslabují. Nicméně tyto procesy mají velký potenciál, který by měl vést ke zlepšení a k dosažení institucionální spravedlnosti. Je však nutno se vypořádat s korupcí, úplatkářstvím a protekcionismem, který je v Rumunsku stále velkým problémem. Přibližování se k vyspělým demokraciím je málo pravděpodobné, protože lidé zde mají různorodé ambice v kontextu s postkomunistickou transformací. Soita & Wind (2020) nevidí příčinu v negativních aspektech hluboké minulosti, ale spíše v adaptabilitě po pádu komunismu a přeměnách v systému směrem k tržnímu hospodářství a uchopení této příležitosti.

Kwon & Ruef (2016) se zabývali otázkou sdružování ve Spojených státech, kdy sledovali vznik a rozšiřování formálních sdružení v obytných čtvrtích, včetně asociací vlastníků nemovitostí, bytových sdružení a s tím souvisejících zájmových skupin. Zdůrazňují, že v případě nájemníků, kdy zmíněnou nemovitost nevlastní, vzniká nutnost vzniku členských sdružení, aby vznikala pozitivní spolupráce mezi sousedy a rozvoj těsnějších vazeb v komunitě. Zdůrazňují i možnost lepšího překlenutí sociálních rozdílů mezi různými rasovými komunitami. Tato společenství pak ale oslabují přímí vlastníci nemovitostí. Dochází pak často k mezilidskému sousedskému napětí. V tuto chvíli by mělo formální institucionální sdružení zajistit ochranu majetkových hodnot na straně jedné a na straně druhé by tato sdružení měla podporovat sousedskou spolupráci a zlepšovat kvalitu života.

Schuller (2007) argumentuje tím, že konkrétní koncepční a empirické hodnoty sociálního kapitálu jako jevu, jsou nejučinnější v kontextu s interakcí s ostatními prvky politického života. Dvě formy interakce pak jsou určeny spojováním sociálního kapitálu s kapitálem lidským.

Obecně se tvrdí, že sociální kapitál může pomoci budovat udržitelné komunity a jejich rozvoj. Devine & Quinn (2019) ve své případové studii použili smíšené kvalitativní metody ve formě hloubkových rozhovorů a fokusních skupin na případu britského města kultury roku 2013, do jaké míry se tomuto městu podařilo vybudovat sociální kapitál v rozděleném irském městě Londonderry. Město leží na dvou březích řeky, přičemž jedna část je historická a část na druhém břehu je novodobá. Obě části jsou spojeny mosty přes řeku. Je zde zachována hluboká hudební tradice. Zjištění naznačují, že vyhlášením tohoto města městem kultury, pomohlo vytvářet vazby a přemostění sociálního kapitálu mezi obyvatelstvem obou částí, avšak zatímco došlo k posílení vazeb uvnitř společenství občanů, byla podporována také určitá exkluzivita. Pozitivnější byly příklady přemostění kapitálu kultivovaného napříč komunitami, zejména mezi mladými účastníky a mezi organizátory akcí, se spoluprací budující důvěru a dobrou vůli mezi dobrovolníky. Některé z rozvinutých vztahů mezi komunitami byly udrženy. Nedostatek plánování v oblasti kulturního dědictví však znamenal, že dlouhodobé sociální cíle nebyly splněny. Stručně řečeno, studie naznačuje, že v post konfliktní společnosti mohou společenské události pomoci budovat sociální kapitál, avšak při neexistenci dalšího plánování se mohou získané výhody brzy vytratit. Jednotlivé společenské akce a události mohou pomoci vybudovat sociální kapitál a budovat pocit vzájemné sounáležitosti. V této souvislosti lze tento případ aplikovat i na problematiku obce Kocbeře, kde pochopitelně v daleko menším měřítku, přetrvává pocit rozdílnosti dvou skupin občanů dle získaného majetku v souvislosti s osídlováním pohraničí, tj. původní sedláci a původní dělníci, kteří přišli hlavně za prací. I zde spatřujeme postupné přibližování díky kulturním a společenským akcím, které se v obci dějí, nicméně angažovanost je rozdílná. Původní sedláci jsou aktivnější a akce v obci organizují a zastřešují právě oni.

Role zájmových skupin ve společnosti mohou být velice různé. Zejména neziskové organizace mohou znamenat hybatele i v tak složité problematice jakými je důchodová reforma. Studie Bernharda Ebbinghause (2019) se zabývá vlivem nestátních zájmových skupin při důchodových reformách ve Velké Británii a Německu, přičemž se snaží objasnit roli při prosazování více pilířového financování, které obě země mají zavedeno. Mezi hlavní aktéry v této souvislosti jsou zmiňovány zaměstnanecké odbory, zaměstnavatelé, zájmové skupiny a finanční sektor. Bylo zjištěno, že odbory jakožto sdružení, která by měla hájit zájmy

zaměstnanců a stmelovat je, již ztrácí schopnost třídní solidarity, protože čelí nátlaku různých sociálních skupin s heterogenními zájmy (Häusermann 2010).

O sociálním kapitálu lze uvažovat též v souvislosti jednotlivých vazeb. Tyto vazby pak mohou být silné a slabé. Adler & Kwon (2002) považují silné vazby za vazby, které jsou vztaženy k převodu prostředků, ke vzájemnosti, k důvěře a k inovacím. Slabé vazby pak vykazují znaky zbytnosti, ale i nových příležitostí a lepších výsledků, což zmiňuje Burt (2007). Pinnington & Suseno (2018) zkoumali síťové vazby v internacionalizaci odborných servisních firem v Austrálii v oblasti advokátních služeb prostřednictvím advokátních kanceláří a klientských firemních organizací v kontrastu s názory právníků a klientů. Akademici a praktici často zdůrazňují výhody silných síťových vazeb. Studie však zkoumá potenciál slabých spojovacích vazeb, které jsou typické u hostitelských zemí v případech, kdy zahraniční firmy usilují o vstup do země a internacionalizaci jejich podnikání jako expanzi na mezinárodní trhy. Jsou zde rozlišeny komplementární, doplňkové a kompenzační efekty obou druhů vazeb, tedy silných a slabých vazeb. Obecně lze říci, že slabé vazby lze využít k doplnění znalostí, navázání nových kontaktů dle doporučení. Další možností, jak využít slabé vazby je pak neformální navazování vztahů při společenských akcích. Ve skutečnosti komplementární účinky slabých vazeb a znalostních zdrojů mohou přispět ke strategické realizaci úspěšné spolupráce. Doplňkový efekt spočívá ve schopnosti slabých vazeb stát se potencionálním zdrojem pro rozvoj lidského kapitálu. Kompenzační či náhradní efekt slabých vazeb spočívá v určité konkrétní technické či praktické znalosti v dané oblasti, kdy tato znalost může vést k budování profesionální pověsti a prestiže, čímž tak subjekt získává určitou konkurenční výhodu. Studie zmiňuje, že význam silných vazeb se zmenšuje spolu s internacionalizací. V této souvislosti můžeme zmínit potřebu a důležitost spolupráce různých aktérů v rámci společenského života s ohledem na téma této diplomové práce. Zkušenosti z okolních obcí či od jiných než místních organizátorů akcí pro obyvatelstvo, a tímto způsobem navazované slabé vazby, mohou vést k budoucímu vzniku či oživení společenského života v pasivnějších obcích.

Dalším příkladem, který lze zmínit v souvislosti s vytvářením sociálního kapitálu, je sledovat ochotu přijímat migranty z řad uprchlíků v současném Německu (Steinmann 2020). Rozdíly v mezietnických kontaktech bývají obvykle vysvětlovány na základě příležitostí, preferencí a rolí třetích stran (Kalmijn 1998). Vzhledem k tomu, že došlo ke znovusjednocení východního a západního Německa, míněno Německá demokratická republika (NDR) a Spolková republika Německo (SRN), v roce 1990, je obyvatelstvo v Německu zčásti heterogenní. Obě bývalé součásti mají rozdílnou historii a rozdílné vnímání změn související s migrací obyvatel a jejich přijímáním trvale bydlícím obyvatelstvem. Jak dále uvádí Steinmann (2020) je religiozita obyvatel faktorem důležitým pro vytváření vztahů k uprchlíkům. Dle svých zjištění uvádí, že západní Němci mají bližší a přirozenější kontakty s uprchlíky než jejich východní kolegové. Náboženství je pro západní Němce vzhledem k historickému vývoji přirozenější. Za použití logistické regrese a následné analýzy prokázal, že mezi východními a západními Němci, podle vnímání faktorů, kterými je počet uprchlíků, postoje k uprchlíkům a ekonomická situace, jsou vnímavější sekularizovaní východní Němci než západní. V této souvislosti není rozhodující rozdílné zastoupení křesťanů a muslimů. Na závěr studie uvádí příklady přijímání uprchlíků v souvislostech sekularizované NDR a méně sekularizované SRN.

Jakým způsobem se zde utváří společenské vztahy mezi domorodci a uprchlíky, a tím i vliv na časné integrační procesy nově příchozích.

Burmeister et al. (2018) naopak zkoumali sociální kapitál uprchlíků ze Sýrie, kteří již měli zajištěnu práci v Německu. Zabývali se využíváním sociálního kapitálu uvnitř a vně organizací ve chvíli, kdy migranti vstupovali na trh práce hostitelských zemí. Bylo zjištěno, že uprchlíci mají umožněn přístup k různým typům sociálního kapitálu, což jim umožňuje vstup na trh práce a jejich začlenění. Toto pak doplňují různé formy podpor během procesu integrace na trh práce. Ve své studii pak rozlišují roli vertikálního a horizontálního sociálního kapitálu, přičemž vertikální sociální kapitál je cenným zdrojem pro získání adekvátního zaměstnání, zatímco sociální kapitál horizontální může častěji vést k méně kvalifikovanému druhu práce až k nezaměstnanosti.

Argyle & Hills (1998) uvádí, že trávení volného času je hlavním zdrojem lidského štěstí. Jakým způsobem pak jedinec tráví volný čas je otázkou individuální volby a sám pak volí, jakým způsobem svůj volný čas bude trávit na rozdíl od jiných typů uspokojení. Některé aktivity jsou fyzicky velmi náročné jako například maratonský běh či boxing, jiné pak vyloženě zábavné, což však může znamenat bavit někoho nebo bavit se. Základem tohoto požitku jsou však vždy pozitivní nálady či emoce. Církevní aktivity tvoří hlubší emoce, které jsou často doprovázeny pocity velké radosti, někdy vzrušením, a tím mají silný prosociální význam (Argyle & Beit-Hallahmi 1997). Jsou důležitým zdrojem pohody, a to zejména u starších lidí. Věřící navazují blízký vztah s Bohem a věří, že je o vše postaráno a že všechno bude v pořádku (Ellison 1993). Tento aspekt však v České republice velmi často chybí a v případě zkoumané obce Kocbeře de facto absentuje úplně. Je zde znát odstup od záležitostí církevních, a dokonce neochota navštěvovat místní kostel, kdy se zde pořádají vánoční koncerty, kde zpravidla účinkují žáci místních školských zařízení. Po mnoha letech vývoje republiky, kdy byly církevní záležitosti zapovídané a zakazovány, se nové vazby ani v současné době netvoří. Trávení volného času obyvatelé provádí jinými způsoby, nicméně lze konstatovat, že tyto způsoby nenesou žádné církevní znaky.

Se společenským a kulturním životem souvisí pojem *zeitgeist*, který lze chápat jako duch času. Krause (2019) uvádí, že lze uvažovat o souboru kulturních fenoménů, které jsou specifickým způsobem popsány ve stávajících koncepcích v sociologii kultury. *Zeitgeist* jako duch času je hypotézou, která obsahuje smysluplné postupy, které jsou specifické pro konkrétní historické časové období. V různých časových obdobích pak tyto specifické znaky spojují různé sféry společenského života v geografickém kontextu. Pokud bychom se měli zaměřit na otázky trvání, rozsahu a nositele kulturní změny, je třeba se soustředit obecněji nad rámec jednotlivých případů. Existuje zde obecný přesah a zjednodušení na dílčí segmenty by pak neobsáhlo celý kulturní obsah a hybatele kulturních změn. V této práci se zaměřujeme na konkrétní obec, která prošla velkou změnou po odsunu původního obyvatelstva. Z dochovaných historických materiálů vyplývá, že kulturní život původního obyvatelstva byl postaven na základních pilířích, jimiž bylo náboženství, školství, tradiční rodinné vazby a sounáležitost s místem bydliště. Nově příchozí obyvatelé, kteří pocházeli z různých míst Československa a někteří dokonce ze Zakarpatské Ukrajiny, čímž přinášeli do obce různorodé pohledy na život obecně a sžívání se svými sousedy bylo o tyto aspekty složitější. Lze odvodit, že zde proběhla určitá kulturní změna v jakémsi malém měřítku braného optikou dané menší obce. Regionálně

pak nelze než souhlasit, že v daném regionu bývalých Sudet, probíhala kulturní změna poměrně násilně bez návazností, ale v časové posloupnosti.

7 Závěr

Diplomová práce Podpora obcí poznamenaných odsunem původního obyvatelstva po 2. světové válce obec Kocbeře se zabývá vývojem českých obcí v pohraničí v kontextu s historickými milníky 2. světové války a historickým vývojem po současnost. Otázka bývalých sudetských území v Čechách a na Moravě je stále živá a existuje mnoho pohledů na vysídlení původních obyvatel a konfiskaci majetků. Jedná se o natolik citlivé téma, že jednotlivé názory historiků se značně různí. Postižení obcí se různí, ale jeden společný problém lze identifikovat, a to nekonzistence vývoje vzhledem ke zpretrhání tradic a sociálních vazeb. Materiální újmy lze za určitých podmínek restartovat či obnovit, ale v případě společenského života se závisí na mnoha faktorech, které jsou často těžko definovatelné, a neexistuje jednotné řešení, jak dosáhnout úspěchu.

Pro identifikaci podstaty problematiky byly využity rozhovory se starosty tří obcí. Jednalo se o starostku obce Kocbeře, starostu obce Hajnice a starostu obce Havlovice. Dotazníky mezi občany těchto obcí byly dalším výzkumným materiálem pro tuto práci. Aby bylo možno definovat silné a slabé stránky a vymezit příležitosti a hrozby, byla použita SWOT analýza obce Kocbeře se zaměřením na oblast spolkového života v obci Kocbeře. Z veškerých poznatků a výzkumu vyplynulo:

- Území bývalých Sudet, kde se nachází obec Kocbeře je, co se týká aktivity občanů obce, velice neheterogenní. Na příkladu obce Havlovice, která nemá zatíženu minulost odsunem původních obyvatel, neboť neleží v oblasti bývalých Sudet, lze dokumentovat velice výrazný společenský a organizovaný spolkový život. Aktivitu a ochotu občanů dokumentují získané údaje od starosty obce i z dotazníkového šetření. Na rozdíl od obce Kocbeře je zde patrná spokojenost občanů se společenským životem, který obsahuje sportovní, spolkové a obecně zájmové činnosti, které se váží přímo na obec. Určitý nezájem dokazuje výzkum v obci Hajnice, která je také obcí postiženou odsunem původního obyvatelstva.
- V obci Kocbeře roli spolkové činnosti jako aktéra společenského života do jisté míry zastupuje obec svými aktivitami. Organizace jednotlivých akcí, které se v obci odehrávají, volení zástupci obce zajišťují svými silami a dobrovolnickou činností občanů. Tento způsob zajišťování a nabídky trávení volného času obyvatel však není zcela ideální, protože obec jako instituce by měla mít roli v tomto sektoru spíše podpůrnou a měla by pokrývat spíše občanské události, mezi které můžeme zařadit významná životní jubilea, jmenování čestných občanů, vítání občánků nebo celoobecní slavnosti ať již na základě církevních svátků nebo významných celonárodních oslav.
- Pro znovuoživení spolkového života lze zařadit vznik prostor pro komunitní život a setkávání. Tuto materiální základnu je pak nutno doplnit nabídkou finančních podpor, včetně informací o dalších možnostech pro činnost a rozvoj.
- V neposlední řadě je možné využít i blízkého propojení jednotlivých aktérů společenského života, jimiž mohou být v podmínkách malých obcí školská zařízení, dobrovolníci, zájmová sdružení a samosprávy. Pro materiální zajištění je vhodné využít nabídek neziskového sektoru, ale i sféry podnikatelské.
- Jak již z výzkumu vyplývá, nejpodstatnějším článkem je však sociální kapitál a aktivita a chuť tvořit a budovat pro komunitu. Byly-li tradiční aktivity a vazby zpretrhány, je obtížné nastartovat aktivity nové.

- Důležitou motivační složkou v dnešní spíše konzumní společnosti jsou finance nebo jiné benefity, na které se však v dnešní době velice často zapomíná. K mimopracovním aktivitám již v současnosti nestačí jen dobrý pocit a elán pro danou činnost a pro komunitu.

Na základě zjištěných informací lze vyhodnotit hypotézy, které byly vytyčeny pro účely této diplomové práce.

Hypotéza č. 1: Spolkový život výrazně ovlivňuje sociální vztahy ve vesnici.

Hypotéza č. 1 byla potvrzena zejména rozhovory se statutárními zástupci obcí. Je patrné, že zatímco v obci Havlovice a v obci Hajnice většinu společenských, kulturních a sportovních akcí pořádají právě nejrůznější spolky a zájmová sdružení, v obci Kocbeře jsou tyto aktivity výrazně větší měrou pořádány obcí, protože zde působí jen jeden aktivní sportovní spolek. Z dotazníkového šetření vyplývá spokojenost obyvatel Havlovic s úrovní společenského života, na rozdíl od dvou dalších obcí, kde je míra spolkového života na nižší úrovni.

Hypotéza č. 2: Spolkovou činnost lze navrátit do podoby před odsunem původního obyvatelstva.

Hypotéza č. 2 nebyla potvrzena. Studium historických materiálů a úrovní občanské sounáležitosti lze dovodit, že v minulosti se spolková činnost v dnešním pojetí orientovala směrem spíše náboženským a sociálním. Obyvatelé se sdružovali převážně při obecních slavnostech, které měly mnohdy náboženský charakter, nebo se jednalo o nejrůznější rodinné oslavy. Poměrně velká část kulturního života se odehrávala za organizačního vedení školství na vesnici, kde pak vznikaly nejrůznější umělecky založené sbory pěvecké, či taneční.

Hypotéza č. 3: Sociální kapitál má dostatečný potenciál pro rozvoj spolkového života.

Hypotéza č. 3 nebyla potvrzena. Z dotazníkového šetření vyplynula neochota obyvatel účastnit se veřejných akcí. Tato neochota je způsobena různorodostí obyvatel, bez dlouholetých vazeb k obci a ke svým sousedům. Částečně lze spatřovat tuto neochotu i za nedostatkem prostor, kde by se občané mohli scházet a také lákavými příležitostmi v okolí, kdy jsou vzhledem k poloze obce přístupná větší centra s větším výběrem aktivit.

8 Seznam literatury

- Adler P, Kwon S. 2002. Social capital: Prospects for a new concept. *Academy of Management Review* **27**:17–40.
- Anheier HK, Salamon LM. 1996. *The Nonprofit Sector: A New Global Force*. Johns Hopkins University - Institute for Policy Studies, Baltimore.
- Arato A, Cohen JL. 1992. *Civil Society and Political Theory*. MA: MIT Press, Cambridge.
- Argyle M, Beit-Hallahmi B. 1997. *The psychology of religious behaviour, belief and experience*. Routledge, London.
- Argyle M, Hills P. 1998. Positive moods derived from leisure and their relationship to happiness and personality. *Personality and Individual Differences* **25**:523–535.
- Bae SM. 2020. The relationship between social capital, acculturative stress and depressive symptoms in multikultura adolescents: Verification using multivariate latent growth modeling. *International Journal of Intercultural Relations* **74**:127–135.
- Balcarová J. 2013. „Jeden za všechny, všichni za jednoho!“ Bund der Deutschen a jeho předchůdci v procesu utváření „sudetoněmecké identity“. Univerzita Karlova v Praze, Praha.
- Bauman Z. 1995. *Úvahy o postmoderní době*. Sociologické nakladatelství (SLON), Praha.
- Baumann P, Sinha S. 2001. *Linking Development with Democratic Processes in India: Political Capital and Sustainable Livelihoods Analysis*. Overseas Development Institute, London.
- Bělina P. 1997. *Dějiny zemí Koruny české*. 4. vyd. Paseka, Praha.
- Beneš E. 2000. *Odsun Němců z Československa, Výbor z pamětí, projevů a dokumentů 1940 – 1947*. Dita, Praha.
- Benoit WL, Hansen GJ, Verser RM. 2003. A Meta-Analysis of the Effects of Viewing U. S. Presidential Debates. *Communication Monographs* **70**:335–350.
- Bergholz Ch, Bischoff I. 2018. Citizens' support for inter-municipal cooperation: evidence from a survey in the German state of Hesse. *Applied Economics* **51**:1268–1283.
- Bodin M, Hartig T. 2003. Does the outdoor environment matter for psychological restoration gained through running? *Psychology of Sport and Exercise* **4**:141–153.
- Bolter C, Dowall J, Flett R, Kammann R. (1988) Psychological well-being and its relationship to fitness and activity levels. *Journal of Human Movement Studies* **14**:39–45.
- Booth JA, Richard PB. 1998. Civil Society, Political Capital, and Democratization in Central America. *The Journal of Politics* **60**:780–800.
- Bosworth G. 2010. Commercial Counterurbanisation: An emerging force in Rural Economic Development. *Environment and Planning* **42**:966–981.
- Bourdieu, P. 1986. “The Forms of Capital.” Pp. 241–258 in *Handbook of Theory and Research for the Sociology of Education*, edited by J. G. Richardson. Greenwood Press, New York.

- Bráf A, Fidler F, Krejčí D, Springer R. 1907. Česká politika. Nákladem Jana Laichtera, Praha.
- Brown DL, Lichter DT. 2011. Rural America in an Urban Society: Changing Spatial and Social Boundaries. *Annual Review of Sociology* **37**:565–92.
- Bubeníček V, Čmejrek J, Čopík J. 2010. Demokracie v lokálním politickém prostoru: Specifika života v obcích ČR. Grada Publishing a.s., Praha.
- Bufacchi V. 2001. Voting, Rationality and Reputation. *Political Studies* **49**:714–729.
- Burmeister A, Gericke D, Deller J, Löwe J, Pudt L. 2018. How do refugees use their social capital for successful labor market integration? An exploratory analysis in Germany. *Journal of Vocational Behavior* **105**:46–61.
- Burt RS. 2007. Secondhand brokerage: Evidence on the importance of local structure for managers, bankers, and analysts. *Academy of Management Journal* **50**:119–148.
- Cannella AA, McFadyen MA. 2004. "Social Capital and Knowledge Creation: Diminishing Returns of the Number and Strength of Exchange Relationships." *Academy of Management Journal* **47**:735–46.
- Castells M, 2005, *The Network Society: A Cross - cultural Perspective*, Cheltenham.
- Cloke P, Goodwin M. 1992. Conceptualizing country-side change: From post-fordism to rural structured coherence. *Transactions of the Institute of British Geographers* **17**:321–336.
- Cohen, J. 1999. *American Civil Society Talk*. Rowman & Littlefield Publishers, New York.
- Coleman JS. 1988. Social capital in the creation of human capital. *American Journal of Sociology* **94**:95–120.
- Cuhra J, Ellinger J, Gjuričová A, Smetana V. 2006. *České země v evropských dějinách*. Paseka, Praha.
- Čmejrek J. 2001. *Moderní společnost a problémy politiky (kapitoly z politologie)*. Credit, Praha.
- Davies N. 2005. *Evropa: dějiny jednoho kontinentu*. Prostor, Praha.
- Devine A, Quinn B. 2019. Building social capital in a divided city: the potential of events. *Journal of Sustainable Tourism* **27**:10, 1495–1512.
- Dohnalová M, Malina J, Müller K. 2003. *Panoráma biologické a sociokulturní antropologie 17: Občanská společnost: Minulost - současnost - budoucnost*. Nadace Universitas Masarykiana v Brně, nakladatelství a vydavatelství Nauma, Brno.
- Doušová H, Jiránek T, Lenderová M. 2001. *Dějiny každodennosti "dlouhého" 19. století*. Univerzita Pardubice, Pardubice.
- Dumazedier J. 1966. Volný čas. *Sociologický časopis / Czech Sociological Review* **3**:443–447.
- Dusil V, Kliment J. 1936. *Spolky, shromáždění a politické strany*. Právnické knihkupectví a nakladatelství V. Linhart, Praha

- Ebbinghaus B. 2019. Multipillarisation remodelled: the role of interest organizations in British and German pension reforms. *Journal of European Public Policy* **26**:4,521–539.
- Egedy T, Mazur M, Novotný L. 2015. Definition and delimitation of peripheries of Visegrad countries. *Studia Obszarów Wiejskich* **39**:35–48.
- Ellison CG. 1993. Religious involvement in black Americans. *Social Forces* **71**:1027–1055.
- Enelow JM, Munger MC. 1993. The Elements of Candidate Reputation: The Effect of Record and Credibility on Optimal Spatial Location. *Public Choice* **77**:757–72.
- Fajfrlíková J, Kokaisl P, Kreisslová S, Štolfová A et al. 2015. Po stopách Němců ve východní Evropě. Nostalgie, Praha.
- Foong, A. 1992. Physical exercise/sports and biopsychosocial well-being. *Journal of the Royal Society of Health* **112**:227–230.
- Frick V, Moser C, Seidl R, Stauffacher M. 2017. Promoting energy-saving behaviour: formal social groups as promising middle actors for municipal interventions. *Energy Efficiency* **10**:1539–1551.
- Hahnová E. 1999. Sudetoněmecký problém: obtížné loučení s minulostí. Albis international, Ústí nad Labem.
- Hájková A, Nebuželská M, Pavlok P. 2015. Spolky a spolkové právo. CH Beck, Praha.
- Halfacree K. 1993. Locality and social representation: Space, discourse and alternative definitions of the rural. *Journal of Rural Studies* **9**:23–37.
- Hamáčková V, Lhotová M. 2015. Likvidace židovských organizací na českém pohraničním území připojeném v říjnu 1938 k nacistickému Německu. Severočeské muzeum v Liberci ve spolupráci s Židovským muzeem v Praze, Liberec.
- Hansen J, Rosenstone SJ. 1993. Mobilization, Participation, and Democracy in America. Macmillan, Basingstoke.
- Häusermann S. 2010. Solidarity with whom? Why organised labour is losing ground in continental pension politics. *European Journal of Political Research* **49**:223–56.
- Hodge I., Monk S. 2004. The economic diversity of rural England: Stylised fallacies and uncertain evidence. *Journal of Rural Studies* **20**:263–272.
- Hofbauer B. 2003. Volný čas a jeho pedagogické zhodnocení. *Pedagogika* **3**:152–163.
- Houžvička V. 2005. Návraty sudetské otázky. Karolinum, Praha.
- Huber P, Mikula S. 2019. Social capital and willingness to migrate in post-communist countries. *Empirica* **46**:31–59.
- Janíkula J, Uggen Ch. 1999. Volunteerism and arrest in the transition to adulthood. *Social Forces* **78**:331–362.
- Jelínková J. 2017. Občan, spolek, obec a úřad v ochraně životního prostředí: praktický průvodce. Grada, Praha.

- Johnson BJ, Pierce J, White SS. 2013. Social, Creative, Human, and Political Capital Effects on Sustainability Initiatives in Kansas Counties: A Research Note. *Community Development* **44**:188–199.
- Kadečka S. 2007. České obecní zřízení a jeho vývoj po roce 2000. 131–148 in Grospič J, Louda T, Vostrá L, editors. *Územní samospráva v České republice a Evropě: sborník příspěvků z mezinárodní konference "Územní samospráva v České republice a Evropě – její problémy a perspektivy v XXI. století"*: Třešť, 21. - 22. 11. 2006. Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, Plzeň.
- Kadeřábková J. 2008. Region a regionální vědy Vybrané sociální, kulturní a environmentální aspekty. Vysoká škola finanční a správní, Praha.
- Kalmijn M. 1998. Intermarriage and homogamy: Causes, patterns. Trends. *Annual Review of Sociology* **24**:395–421.
- Khan DE. 2004. *Die deutschen Staatsgrenzen*. Mohr Siebeck, Tübingen.
- Krause M. 2019. What is Zeitgeist? Examining perio-specific cultural patterns. *Poetics* (101352) DOI: 10.1016/j.poetic.2019.02.003.
- Kreisslová S, Novotný L. 2015. Kulturní život německé menšiny v České republice. Univerzita Karlova v Praze - Právnická fakulta, Praha.
- Kromhout D, Schuit AJ, Tijhuis MAR, Wendel-Vos GCW. 2004. Leisure time physical activity and health-related quality of life: cross-sectional and longitudinal associations. *Quality of Life Research* **13**:667–677.
- Kwon SW, Ruef M. 2016. Neighborhood Associations and Social Capital. *Social Forces* **95**:159–190.
- Laudová H. 1997. Lidové tance z Čech, Moravy a Slezska. Díl III. Východní Čechy. Ústav lidové kultury, Strážnice.
- Lindnerová I, Munduch M, Scholz P. 2016. Úvod do metodiky výzkumu. Vysoká škola polytechnická, Jihlava.
- Listina základních práv a svobod: komentář. 2012. Wolters Kluwer, Praha.
- Loewenstein B. 2015. Občanská společnost a její krize. Centrum pro studium demokracie a kultury, Brno.
- Locke J. 1992. Druhé pojednání o vládě. Svoboda, Praha.
- Madden M, Mitchell C. 2014. Re-thinking commercial counterurbanisation: Evidence from Rural Nova Scotia, Canada. *Rural Studies* **36**:137–148.
- Macháček P. 2002. Cesta Čechů a Němců k dnešku. Aventinum, Praha.
- Mareš J, Randák J. 2018. Historie a teorie volného času. In Hájková D, Horák P, editors. *Republika československá: 1918-1939*. NLN, Praha.
- Maslow AH. 1970. *Motivation and Personality*, Harper & Row, New York.

- McKinnon RI. 2010. Money and Capital in Economic Development. DC: Brookings Institution Press, Washington.
- Mikšíček P. 2007. Osídlování pohraničí. Antikomplex, Praha.
- Müller KB. 2016. Češi, občanská společnost a evropské výzvy. Triton, Praha.
- Pávková J. 2008. Pedagogika volného času. Portál, Praha.
- Penčev V, Rychlík J. 2013. Od minulosti k dnešku. Vyšehrad, Praha.
- Pinnington AH, Suseno Y. 2018. Building social capital and human capital for internationalization: The role of network ties and knowledge resources. *Asia Pacific Journal of Management* **35**:1081–1106.
- Ray C. 2006. Neo-endogenous development in the EU. Pages 278-291 in Cloke P, Marsden T, Mooney P, editors. *The Handbook of Rural Studies*. Sage Publications Ltd, London.
- Reichel J. 2009. Kapitoly metodologie sociálních výzkumů. Grada, Praha.
- Růžková J, Škrabal J. 2006. Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005. Český statistický úřad, Praha.
- Salamon LM. 1994. The Rise of the Nonprofit Sector. *Foreign Affairs* **73**:109–122.
- Schaller J. 1790. Topographie des Koenigreiche Boehmen. 15. Theil. Koeniggratzer Kreis, Prag-Wien.
- Schelle K. 2016. Dějiny veřejné správy. Wolters Kluwer, Praha.
- Schuller T. 2007. Reflections on the use of social capital. *Review of Social Economy* **65**:11–28.
- Skovajsa M. 2010. Občanský sektor: organizovaná občanská společnost v České republice. Portál, Praha.
- Slezák L. 1978. Zemědělské osídlování pohraničí českých zemí po druhé světové válce. Blok, Brno.
- Soaita AM, Wind B. 2020. Urban Narratives on the Changing Nature of Social Capital in Post-Communist Romania. *Europe-Asia Studies* DOI: 10.1080/09668136.2020.1718064
- Spurný M. 2006. Proměny sudetské krajiny. Antikomplex, Praha.
- Stachová J, Vajdová Z. 2011. Participace a partnerství na lokální a regionální úrovni pohledem aktivních institucionálních aktérů. 124–142 in Čermák D, Vobecká J. editors. *Spolupráce, partnerství a participace v místní veřejné správě: význam, praxe, příslib*. Sociologické nakladatelství (SLON), Praha.
- Stachová J. 2005. Občanská společnost v regionech České republiky. Sociologický ústav Akademie věd České republiky, Praha.
- Staněk T. 1996. Perzekuce 1945. Institut pro středoevropskou kulturu a politiku, Praha.

- Steinmann JP. 2020. Religiosity and natives' social contact with new refugees. Explaining differences between East and West Germany. *International Journal of Intercultural: Relations* **74**:189–205.
- Sucksmith M. 2000. Endogenous development, social capital and social inclusion: perspectives from LEADER in UK. *Sociologia Ruralis* **40**:208–218.
- Šamalík F. 1995. *Občanská společnost v moderním státě*. Nakladatelství Doplněk, Brno.
- Švestka J. 2014. *Občanský zákoník: komentář*. 2. vydání. Wolters Kluwer, Praha.
- Taylor Ch. 1995. *Invoking Civil Society. Philosophical Arguments*. Harvard University Press, Cambridge.
- Teodoridisová A. 2000. Německá menšina na Královédvorskú po druhé světové válce – studie 47-129 in *Ročenka Státního okresního archivu v Trutnově*. 1999. Státní okresní archiv Trutnov, Trutnov.
- Tocqueville AD. 1990. *Great books of the western world*. The University of Chicago, Chicago.
- Vaishar A, Dvorak P, Noskova H, Zapletalova J. 2017. Present Consequences of the Post-War Migration in the Czech Borderland for Regional Development. *Quaestiones Geographicae* **36**:5–15.
- Velčovský V. 2014. *Nesoužití Česko-německá jazyková politika 18. – 20. století*. Univerzita Karlova v Praze – Pedagogická fakulta, Praha.
- Velký sociologický slovník. 1996. Univerzita Karlova – vydavatelství Karolinum, Praha.
- Vymětalová K, Knapík J. 2014. *Processes of cultural exchange in Central Europe in 1800-2000*. Slezská univerzita - Ústav historických věd, Opava.
- Výrost J. 2008. *Sociální psychologie*. Grada, Praha.
- Wiedemann A. 2016. "Pojď s námi budovat pohraničí!": osídlování a proměna obyvatelstva bývalých Sudet 1945 - 1952. *Prostor*, Praha.
- Winkler P. 1994. Dekrety prezidenta republiky z období 1940-1945. *Právník* **133**:720–733.
- Wlaschek RM. 1979. *Rettendorf: Geschichte eines Dorfes am Königreichwald in Nordostböhmen von den Anfängen bis zur Mitte des 19. Jahrhunderts*. Verlag Robert Lerche, München.
- Wlaschek RM. 1997. *Rettendorf: Geschichte eines Dorfes am Königreichwald in Nordostböhmen von der Mitte des 19. Jahrhunderts bis 1945/46*. Schöling Verlag, Münster.
- Wokoun R et al. 2007. *Regionální rozvoj a jeho management v České republice*. Vysoká škola ekonomická v Praze, Praha.
- Woolcock M. 1998. Social Capital and Economic Development: Toward a Theoretical Synthesis and Policy Framework. *Theory and Society* **27**:151–208.
- Zářecký P. 1997. O samosprávě. *Správní právo* **6**:321–338.

8.1 Internetové zdroje

- Český statistický úřad. Databáze demografických údajů za obce ČR. Available from <https://www.czso.cz/csu/czso/databaze-demografickych-udaju-za-obce-cr> (accessed November 2019).
- Deník veřejné správy. Vymezení venkovských obcí v Česku. Available from <http://www.dvs.cz/clanek.asp?id=6384068> (accessed November 2019).
- Evropský parlament. Společná klasifikace územních statistických jednotek. Available from <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/cs/sheet/99/spolecna-klasifikace-uzemnich-statisticky-jednotek> (accessed November 2019).
- Hajnice. Z dějin a současnosti obce. Available from <https://www.hajnice.cz/z-dejin-a-soucasnosti-obce> (accessed November 2019).
- Havlovice. Z historie Havlovic. Available from <http://www.havlovice.cz/obec/historie> (accessed November 2019).
- Kulturverband. Spolek Němců a přátel německé kultury. Available from http://www.kulturverband.org/?page_id=20&lang=cs (accessed February 2020).
- Mapy. Available from <https://mapy.cz/zakladni?x=15.9191999&y=50.3511009&z=11> (accessed November 2019).
- Ministerstvo pro místní rozvoj ČR. Strategie regionálního rozvoje 2021+. Available from <https://mmr.cz/cs/microsites/uzemni-dimenze/nova-srr-21> (accessed November 2019).
- Místní akční skupina Království Jestřebí hory. Místní akční skupina Království Jestřebí hory, o. p. s. Available from <http://kjh.cz/mas.php> (accessed November 2019).
- Nadace neziskovky. Neziskové organizace. Available from <https://www.neziskovky.cz/clanky/511/fakta/> (accessed January 2020).
- Nejvyšší kontrolní úřad. Analýza – nestátní neziskové organizace v ČR. Available from <https://www.nku.cz/cz/kontrola/analyzy/analyza---nestatni-neziskove-organizace-v-cr-id10354/> (accessed January 2020).
- OECD. Edingurgh Policy Statement On Enhancing Rural Innovation. <https://www.oecd.org/regional/Edinburgh-Policy-Statement-On-Enhancing-Rural-Innovation.pdf> (accessed March 2020).
- Parlament České republiky. 57/1946 Sb. Ústavní zákon ze dne 28. března 1946, kterým se schvalují a prohlašují za zákon dekrety presidenta republiky. Available from <http://www.psp.cz/docs/laws/dek/u1946.html> (accessed December 2019).
- Parlament České republiky. Dekrety prezidenta republiky Edvarda Beneše. Available from <https://www.psp.cz/docs/laws/dek/na1995.html> (accessed December 2019).
- Shromáždění německých spolků v České republice. Available from <http://landesversammlung.cz/cs> (accessed February 2020).

Zákony pro lidi. Zákon č. 128/2000 Sb. Available from <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-128> (accessed November 2019).

Zákony pro lidi. Zákon č. 314/2002 Sb. Zákon o stanovení obcí s pověřeným obecním úřadem. Available from <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2002-314> (accessed January 2020).

Zákony pro lidi. Zákon č. 89/2012 Sb. Občanský zákoník. Available from <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89> (accessed November 2019).

9 Seznam obrázků a tabulek

9.1 Seznam obrázků

Obrázek 1 Obyvatelé německé národnosti v Čechách před rokem 1945. Zdroj: https://www.mapmania.org/map/69549/ethnic_germans_in_what_is_now_the_czech_republic_before_1945	33
Obrázek 2 Autentický dekret o vlastnictví půdy z roku 1946	36
Obrázek 3 Mapa z roku 1942 okolí Dvora Králové nad Labem – Königinhof an der Elbe	38
Obrázek 4 Místní akční skupina Království – Jestřebí hory Zdroj: www.kjh.cz	41
Obrázek 5 Místní akční skupina Království - Jestřebí hory mapa území. Zdroj: www.kjh.cz ...	41
Obrázek 6 Znak obce Kocbeře	42
Obrázek 7 Obec Kocbeře na mapě. Zdroj: https://mapy.cz/zakladni?x=15.8234889&y=50.4477578&z=13&source=muni&id=2913	43
Obrázek 8 Počet obyvatel obec Kocbeře v období 1869–2011. Zdroj: https://www.czso.cz/csu/czso/databaze-demografickych-udaju-za-obce-cr . (Vlastní zpracování).....	44
Obrázek 9 Počty domů v obci Kocbeře v období 1869–2011. Zdroj: https://www.czso.cz/csu/czso/databaze-demografickych-udaju-za-obce-cr . (Vlastní zpracování).....	44
Obrázek 10 Zastoupení věkových kategorií v obci Kocbeře k 31. 12. 2018. Zdroj: https://www.czso.cz/csu/czso/databaze-demografickych-udaju-za-obce-cr . (Vlastní zpracování).....	45
Obrázek 11 Znak obce Hajnice.....	50
Obrázek 12 Obec Hajnice na mapě. Zdroj: https://mapy.cz/zakladni?x=15.8997542&y=50.4887452&z=12&source=muni&id=2895	51
Obrázek 13 Počet obyvatel obec Hajnice v období 1869–2011. Zdroj: https://www.czso.cz/csu/czso/databaze-demografickych-udaju-za-obce-cr . (Vlastní zpracování).....	52
Obrázek 14 Počty domů v obci Hajnice v období 1869–2011. Zdroj: https://www.czso.cz/csu/czso/databaze-demografickych-udaju-za-obce-cr . (Vlastní zpracování).....	52
Obrázek 15 Zastoupení věkových kategorií v obci Hajnice k 31. 12. 2018. Zdroj: https://www.czso.cz/csu/czso/databaze-demografickych-udaju-za-obce-cr . (Vlastní zpracování).....	53
Obrázek 16 Znak obce Havlovice	54
Obrázek 17 Obec Havlovice na mapě. Zdroj: https://mapy.cz/zakladni?x=16.0339766&y=50.4907960&z=13&source=muni&id=2896	55
Obrázek 18 Počet obyvatel obec Havlovice v období 1869–2011. Zdroj: https://www.czso.cz/csu/czso/databaze-demografickych-udaju-za-obce-cr . (Vlastní zpracování).....	55
Obrázek 19 Počty domů v obci Havlovice v období 1869–2011. Zdroj: https://www.czso.cz/csu/czso/databaze-demografickych-udaju-za-obce-cr . (Vlastní zpracování).....	56

Obrázek 20 Zastoupení věkových kategorií v obci Havlovice k 31. 12. 2018. Zdroj: https://www.czso.cz/csu/czso/databaze-demografickych-udaju-za-obce-cr . (Vlastní zpracování).....	56
Obrázek 21 Trend vývoje počtu trvale bydlícího obyvatelstva v obcích Kocbeře, Hajnice a Havlovice v letech 1869, 1930, 1950, 1991 a 2011	63
Obrázek 22 Trend vývoje počtu rodinných domů v obcích Kocbeře, Hajnice a Havlovice v letech 1869, 1930, 1950, 1991 a 2011.....	64
Obrázek 23 Identifikační otázka č. 1: Vaše pohlaví?.....	68
Obrázek 24 Identifikační otázka č. 2: Váš věk?.....	68
Obrázek 25 Identifikační otázka č. 3: Jak dlouho žijete v obci?.....	69
Obrázek 26 Identifikační otázka č. 4: Vaše nejvyšší dokončené vzdělání?.....	70
Obrázek 27 Vyhodnocení otázky č. 1 Máte pocit, že to ve Vaší obci žije?	71
Obrázek 28 Vyhodnocení otázky č. 2: Jste aktivním členem nějakého organizovaného spolku, zájmového sdružení nebo sportovního klubu?	72
Obrázek 29 Vyhodnocení otázky č. 3: Jste ochoten poskytovat svůj volný čas pro aktivní činnost pro veřejnost?	72
Obrázek 30 Vyhodnocení otázky č. 4: O jaký druh trávení volného času máte zájem?.....	73
Obrázek 31 Vyhodnocení otázky č. 5: Jaký styl trávení volného času preferujete?.....	74
Obrázek 32 Vyhodnocení otázky č. 6: Jaké konkrétní aktivity v oblasti volného času preferujete?	75
Obrázek 33 Vyhodnocení otázky č. 7 Podílíte se aktivně na veřejném společenském životě v obci?	76
Obrázek 34 Vyhodnocení otázky č. 8: Jste spokojen s nabídkou kulturního a společenského života ve Vaší obci?	76
Obrázek 35 SWOT analýza – Spolkový život v obci Kocbeře. (Vlastní zpracování).....	78

9.2 Seznam tabulek

Tabulka 1 Počet členů zastupitelstva dle počtu obyvatel (Vlastní zpracování).....	16
Tabulka 2 Zařízení občanské vybavenosti (Vlastní zpracování).....	19
Tabulka 3 Územní statistické členění v České republice (Vlastní zpracování)	21
Tabulka 4 Obec Kocbeře – místní části, rozloha, katastrální území. (Vlastní zpracování)	42
Tabulka 5 Občanská vybavenost v obci Kocbeře. (Vlastní zpracování)	47
Tabulka 6 Obec Hajnice – místní části, rozloha, katastrální území. (Vlastní zpracování).....	49
Tabulka 7 Občanská vybavenost v obci Hajnice. (Vlastní zpracování)	50
Tabulka 8 Obec Havlovice – místní části, rozloha, katastrální území. (Vlastní zpracování)	54
Tabulka 9 Občanská vybavenost v obci Havlovice. (Vlastní zpracování).....	57
Tabulka 11 Historické události v obci Havlovice. Zdroj: http://www.havlovice.cz/obec/historie	57